LETO XXII. ŠT. 8 (1022) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 2. MARCA 2017

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Mladi manjšinci, evropska prihodnost!

Trst / Seminar YEN z naslovom Training architects – Trenirajmo arhitekte

Neža Kravos o Mosp-u in YEN-u

Narodnost kot spodbuda za izobraževanje

Med zamejskimi mladinskimi organizacijami so Mladi v odkrivanju skupnih poti med najbolj dejavnimi. K pogovoru smo povabili predsednico Mosp-a Nežo Kravos, da bi nam orisala osrednje koordinate v pestri dejavnosti Mosp-a. Začenši z geslom organizacije.

Zelo na kratko bi delovanje društva opisala kot: vzgajanje k slovenski narodnosti in izobraževanje v duhu kreativnosti.

Poglejmo v preteklost. Kdaj je Mosp nastal in kateri so bili vzgibi za njegovo ustanovitev?

Po pripovedi bivših članov je Mosp nastajal več let. Razvil se je iz Slovenskega kulturnega kluba, organizacije, ki jo je za mlade ustanovil Jože Peterlin leta 1956. Med leti 1988 in 1991 se je skupina mladih, ki so pred tem zahajali v klub, začela razmišljati o društvu, ki bi bilo namenjeno univerzitetni mladini in ne več le višješolski.

/ str. 11

IG

TRST Posvet s senatorjem Besostrijem

Kako izvoliti Slovenca v parlament?

Vprašanje slovenskega zastopstva v rimskem parlamentu je bilo za našo narodno skupnost vselej aktualno, morda pa je v zdajšnjem času še toliko bolj zaradi zelo negotovih razmer, v katerih plava italijanska politika. Vprašanje slovenske prisotnosti v Rimu je v tem trenutku vezano na dve spremenljivki. Prva je volilni zakon, druga pa kriza znotraj Demokratske stranke. Razvoj obeh postavk bo posredno povezan tudi s prihodnostjo vprašanja o slovenskem poslancu oziroma senatorju. O tem je pred dvema tednoma tekla beseda na večeru, ki sta ga organizirala združenje Darko Bratina in SKGZ v Gregorčičevi dvorani v Trstu. Osrednji gost je bil Carlo Felice Besostri, večinski poročevalec v senatu za zakon 482/99 in za zaščitni zakon 38/01. Besostri vodi tudi odvetniško skupino, ki je na ustavno sodišče vložila priziv proti volilnemu zakonu Italicum in ga osnovala na 14 točkah.

/ str. 16

kil

POGOVOR Patrick Quaggiato

Z glasbo želim pričarati poslušalcu trenutek lepote

Na Goriškem smo ponosni, da imamo v naši sredi komaj 34-letnega vsestranskega glasbenika, dirigenta in skladatelja, ki se lahko ponaša z 20 leti skladanja. "Glasba je nekaj, kar moraš čutiti v notranjosti", nam je povedal, ko nas je pred kratkim obiskal v uredništvu. V pogovoru smo med drugim izvedeli, da je doslej napisal nad 500 skladb, da ima letno nad 100 koncertov itd.

/ str. 3

foto dpd

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE Lanza

• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

Gorica
Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino
Tel. 0481 240078

Odprto vsak dan
od ponedeljka do sobote
od 9.00 do 12.30
in od 15.30 do 19.30

Spominska maša in akademija na Kostanjevici

Šopek rdečih nageljnov na grob mučencev

V nedeljo, 19. februarja, je bila na Kostanjevici v Novi Gorici, ob 80-letnici smrti narodnega mučenca Lojzeta Bratuža in ob obletnici rojstva Ljubke Šorli, darovana sveta maša v njun spomin in zahvalo. Nadaljevala se je s skromnim poklonom človekoma, ki sta s svojo pokončno držo zaznamovala vso primorsko stvarnost od morja do alpskega sveta. Materina govorica in slovenska narodna zavest sta jima bili samoumevni, kot dihanje, a bili sta prepovedani. Lojze Bratuž je bil stalno nadzorovan, večkrat zaprt in pretepen. Tudi mlada družina je bila izpostavljena prefinjenemu nadlegovanju, ki se je stopnjevalo do krutega mučenja. Ni bilo dovolj: zloba fašistov je zahtevala celo življenje mladega očeta. Lojze Bratuž – vedno dobrovoljno pripravljen za delo ter Ljubka Šorli – mila in tiha poetična duša, nista pričakovala, da bosta za svojo ljubezen do slovenskega jezika in svoje narodne dediščine morala plačati tako visoko ceno.

27. decembra 1936 so fašisti Lojzeta in še 6 pevcev prijeli na kotu v Podgori in jih vlekli na postajo fašija. Lojzeta so prisilili, da je popil strupeno mešanico ricinusovega in strojnega olja. Zdravljenje ni pomagalo, po hudem trpljenju, je v bolečinah umrl 16. februarja 1937 v goriški bolnišnici, star še ne 35 let. Ljudje so v grozi obstali, potem pa so se zgrinjali na goriško pokopališče. Fašisti so ponoreli. Napovedani pogreb je bil odpovedan in prestavljen na nedoločen dan. Bratuž je bil pokopan na skrito, 19. februarja pred 80. leti ob 6. uri zjutraj. Grob je bil močno zastražen. Umor nedolžnega človeka, katerega greh je bil, da je živel in deloval kot Slovenec, jim ni bil v ponos in so na vsak način želeli preprečiti, da bi se ljudje od njega poslovili in ga počastili. To jim ni uspelo, saj je bil grob naslednji dan prekrit s cvetjem - za ljudi je bil že takrat narodni mučenec. Na tisti, žalostni dan pogreba, je njegova mlada žena dopolnila 27 let. Kakšna bolečina je smrt ljubljenega bila za njo, mlado mamico! Hčerka Lojzka je dopolnila dve leti in pol, sinek Andrej pa niti 3 mesece. Trpljenje mlade žene in matere se je takrat šele začelo. Fašisti ji niso prizanašali, prestala je zapor in hudo mučenje, njeno telo so mučili do neprepoznavnosti.

A njuno življenje je imelo smisel, njuna žrtev nam daje zgled predanih ljudi, ki se ne umaknejo, ko pridejo preizkušnje. Zavezuje nas, da z vso moralno odgovornostjo delujemo za ohranitev naše slovenske prepoznavnosti, da jo v resnici živimo, da ničesar ne opustimo, kar bi morali storiti, in da nismo mlačni, pač pa ukrepamo s pokončno hrbtenico, ponosni, dostojanstveni in vztrajni. Ne dovolimo si, da izgubimo spomin na prizadevanja naših prednikov za ohranitev naroda, na narodne mučence. Skrbimo za materin jezik in ga ne pačimo po nemarnem ali tajimo na račun drugih, globalnih. Saj je bilo že večkrat povedano: ko ga ne bo več, tudi nas, Slovencev, ne bo več.

Pri maši, ki jo je vodil p. Jernej Kurinčič, OFM, ob somaševanju g. Gleščiča in g. Dominika Brusa, je pel Mešani pevski zbor Mirko Špacapan iz Podgore pod vodstvom Petra Piriha. Po maši pa je bila kratka akademija v počastitev spomina na pokojna. Jurij Klanjšček je

predstavil razmere v obdobju fašizma, v katerem je živel in deloval ter moral umreti Lojze Bratuž; trpljenju, preganjanju in mučenju ni ušla niti Ljubka Šorli, posledice pa je čutila cela družina. Postne pesmi po notah Lojzeta Bratuža, na besedilo Ljubke Šorli in Filipa Terčelja, v izvedbi župnijskega MePZ Kapela pod vodstvom Hermine Ličen, so se prepletale s poezijo Ljubke Šorli, ki jo je občuteno brala Ksaverija Plesničar. Kot balzam na otožne pesmi je bila velikonočna V pomladni dan Ljubke Šorli. Zbor iz Podgore, ki je dve njegovi skladbi zapel že med mašo, je program zaključil s priljubljeno priredbo ruske narodne Kraguljčki.

Mira Bastjančič

FOTOGRAFIJA TEDNA

Ko držite pričujočo številko Novega glasa v rokah, smo že v času posta, ki se bo končal z največjim krščanskim praznikom, Veliko nočjo.

Najstarejše plesno izročilo se je na Slovenskem ohranilo v povezavi s pustnimi maskami in šegami, trdijo strokovnjaki.

Pustni čas je premakljiv in je odvisen od Velike noči (pustna nedelja je 7 tednov pred Veliko nočjo). Prava pustna dneva sta dva; pustna nedelja (v liturgiji quinquagesima) in pustni torek. Ime tega časa se smiselno veže na latinsko besedno zvezo domenica ante carnes tollendas ali levendas (nedelja, preden se umakne, pusti meso, predpostna nedelja). Samo praznovanje pusta sega v predkrščansko dobo, njeno izročilo so prevzeli Rimljani in si v prepomladnem času ustvarili več praznikov, ob katerih so se tudi šemili. Praznovanje in šemljenje se je klub upiranju uveljavljajoče se Cerkve nadaljevalo tudi po pokristjanjenju; od 10. stoletja pa je odpor ponehal. V srednji Evropi so se po letu 1300 zabave prenesle na čas pred štiridesetdnevnim postom.

Beseda pust, ki jo je poznal že Trubar, je verjetno nastala iz "mesopust", to je iz besed meso in postiti se ali iz meso in pustiti, kar bi bil dobeseden prevod iz italijanskega izraza carneleva v pomenu "opusti meso". Iz italijanskega carneleva je nastala beseda carnevale, iz te pa evropska kulturna beseda karnevál v pomenu "praznovanje pusta" ali "pustovanje, pust".

Slovenske ustanove v Kanalski dolini

Financiranje poučevanja slovenščine

Slovenske ustanove v Kanalski dolini in krovni organizaciji slovenske narodne skupnosti v Furlaniji-Julijski krajini, SKGZ in SSO, si bodo v medsebojnem sodelovanju prizadevale, da bi poiskale rešitev glede vprašanja financiranja zdajšnjega poučevanja slovenščine. Sicer so posebej poudarili potrebo, da pride do sistemske rešitve šolskega poučevanja v Kanalski dolini. Na srečanju so si bili edini, da je

stvarnost teh krajev takšna, da je treba težiti k trojezičnemu šolskemu poučevanju, kot se že dogaja v nekaterih krajih Tridentinske. To je glavni izsledek srečanja, ki ga je v ponedeljek, 13. februarja, sklicala predsednica Združenja Don Mario Cernet Anna Wedam v društvenih prostorih v Ovčji vasi, da bi našli ustrezno rešitev na pereče vprašanje poučevanja slovenščine v Kanalski dolini. O vprašanju je predsednica pisno obvestila pristojne deželne oblasti in nekatere slovenske ustanove že prejšnji mesec.

Srečanja so se udeležili podpredsednik Slovenskega kulturnega središča Planika Rudi Bartaloth, predsednik Združenja Don Eugenio Blanchini Giorgio Banchig, predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, predsednica Slovenske kulturno-gospodarske zveze za videmsko pokrajino Luigia Negro, predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Rudi Pavšič in tajnik Združenja Cernet Luciano Lister.

Anna Wedam, ki je obenem tudi pokrajinska predsednica SSO-ja, je uvodno spomnila prisotne, da je že septembra lani združenje finančno priskočilo na pomoč Večstopenjskemu šolskemu zavodu Trbiž, da bi nadaljevali poučevanje slovenščine tam, kjer je potekalo v prejšnjih letih. To je v otroških vrtcih v Ukvah, v Žabnicah, na Trbižu in na Centralnem Trbižu ter v osnovnih šolah v Ukvah, na Trbižu in na Centralnem Trbižu. V omenjenih šolah učiteljica Alma Hlede uči slovenščino skupno 23 ur tedensko. Združenje Cernet si je prevzelo to finančno breme, da bi ohranilo neprekinjeno prisotnost slovenščine v šolah v Kanalski dolini, vendar je bilo od samega začetka jasno, da je tovrstna rešitev začasna, ker sredstev za celoletno poučevanje slovenščine združenje nima. Prekinitev že skromne prisotnosti slovenščine v šolah Kanalske doline bi bila hud udarec za krajevno skupnost bodisi z didaktičnega bodisi z narodnostnega vidika.

Bartaloth je opozoril, da Planika že dvajset let ponuja brezplačni izbirni pouk slovenščine, ki poteka za otroke in najstnike enkrat tedensko v društvenih prostorih v Ukvah. Planikinih tečajev se udeležujejo bodisi začetniki bodisi tisti, ki že obvladajo slovenščino in prihajajo iz Ukev, Ovčje vasi, Žabnic in s Trbiža. Otroci, ki obiskujejo te tečaje, običajno igrajo vodilno vlogo med poukom slovenščine v domačih šolah. Vendar trenutne finančne razmere središču Planika ne dovoljujejo, da bi si naprej naložilo finančno breme, ki je povezano s tečaji.

Rudi Pavšič in Walter Bandelj sta se strinjala glede pomembnosti dialoga pri iskanju skupnih rešitev in sta napovedala, da se bosta pozanimala o iskanju potrebne finančne podpore pri pristojnih deželnih ustanovah.

/ str. 12

Povejmo na glas

Nevarno zmanjšana kupna moč

Občutek, da nas sedanji čas potiska v globlje stiske vseh vrst, nikakor ni brez osnove. Navedeni občutek gotovo ni prijeten in so razlogi zanj prekriti z uradnim optimizmom. Toda pametno naravnana raziskava predpostavlja, da razlogi za določena počutja zagotovo obstajajo. V tem primeru se je novejša analiza lotila proučevanja stanja, v katerem se danes nahaja t. i. srednji razred. Srednji razred, kot je znano, zajema veliko večino prebivalstva in je kot tak odločilen za uspešnost ali neuspešnost gospodarstva, poleg tega pa s svojim mnenjem bistveno pogojuje izid volitev, torej politično podobo svoje družbe. In naša raziskava je vzela v pretres ta razred v Italiji kakor tudi po njenih posameznih deželah. Razdelila ga je v tri velike skupine: v nizek, v srednji in višji del. V zadnjih petih letih se je število pripadnikov nizkega dela povečalo za 5%, pri čemer imamo opraviti s prebivalstvom na pragu ali celo pod pragom revščine. Še bolj pomenljivi pa so podatki za srednji in višji del srednjega razreda. Pokaže se namreč, da se je srednji del v zadnjih petih letih povečal kar za 20%, in sicer na 64%, višji del pa se je od 50% zmanjšal na 26%. Z drugimi besedami, razmeroma dobro stoječi višji del srednjega razreda se je skrčil za polovico, oziroma potonil v območje neprimerno manjše ekonomske moči in tu ni več govora o dobro stoječih družinah in posameznikih. In to obubožanje je temeljni razlog vse manjše kupne moči, kar je mogoče videti v vse bolj praznih trgovinah na drobno in celo v njihovem zapiranju. Oboje deluje zelo mučno, saj nas nenehno opozarja na krizo, ki je še vedno v teku in se ne ve, kje se bo končala in kdaj naj bi se sedanji tok zaobrnil. In ta neusmiljeni tok je na delu povsod in ni njegov primer le vsak dan bolj osiromašeni goriški Raštel, podobno je tudi v starem delu Rima in še kje drugje, kjer vztraja klasična trgovina. Pri tem je zanimivo, da se bogati sloj v bistvu ne povečuje in da se socialne razlike nevarno poglabljajo na račun vse revnejšega srednjega razreda, torej velike večine prebivalstva - zato se seveda manjša kupna moč celotne družbe. Ob tem ni težko ugotoviti, da je vse manjša kupna moč večine prebivalstva usodna in v največji meri odločujoča za sedanjost in tudi prihodnost našega razvitega sveta. Slednji je ves zasnovan na kapitalu in njegovi miselnosti, kjer je osrednji dejavnik ekonomski dobiček. In kadar tega ni, ker ljudje vse manj kupujejo, se zapirajo trgovine in tvrdke. Uspevajo le multinacionalne družbe, ki lahko zaradi velikanskih količin izdelkov in nižjih stroškov proizvodnje ponujajo cenejše izdelke, kar je enkratno povečalo vlogo in prodor trgovskih središč. A to ne zadostuje: zaradi vse manjše kupne moči prebivalstva je kapital prisiljen v osvajanje novih tržišč, kar pa očitno ni mogoče brez vojaške prisotnosti v vse večjem delu sveta. Je mogoče ta tok preusmeriti? Ali pa ga lahko nemočno opazujemo in le upamo v srečen preobrat?

Janez Povše

POGOVOR Patrick Quaggiato

Z glasbo želim pričarati poslušalcu trenutek lepote

Na Goriškem skoraj ni koncerta ali druge prireditve, kjer ne bi bil tako ali drugače prisoten tudi Patrick Quaggiato. Štiriintridesetletni vsestranski glasbenik je namreč izjemno dejaven kot dirigent in skladatelj; v torek, 7. marca, bodo v Gorici predstavili še eno zbirko njegovih skladb. Mnogi ga poznajo po imenu, o njem pa se malo ve. Zato smo ga povabili v uredništvo: razkril se nam je kot izjemno prijeten sogovornik, ki ima za sabo ogromno najrazličnejših glasbenih izkušenj, v sebi pa nosi res bogate darove.

Si vsestranski glasbenik. Kako se najraje "opredeljuješ": skladatelj, dirigent, glasbeni pedagog ali kako drugače?

Rad imam eno nogo na enem področju, drugo na drugem. Imam vsaj pet ali šest nog ... (se zasmeje; op. ur.).

Kako si se srečal z glasbo?

V drugem razredu osnovne šole sem želel igrati bobne, a na Goriškem ni bilo nikogar, ki bi jih poučeval. Zato so mi predlagali, naj začnem s klavirjem. Dve leti sem študiral klavir na goriški šoli Istituto di musica della Fondazione musicale Citta' di Gorizia. Kmalu sem prišel v stik z nekom, ki je ravno končeval študij tolkal na konservatoriju in je nato prišel poučevat na omenjeno šolo. To je Giorgio Fritsch, ki zdaj poučuje v srednjih šolah in igra v nekaterih orkestrih. Z njim sem leta 1993 začel igrati bobne. Ker sem hotel imeti ob koncu študija tudi papir v roki - z bobni ga nimaš! -, mi je predlagal, da bi se vpisal v tečaj tolkal. Ob koncu 90. let prejšnjega stoletja sem začel študirati vsa tolkala, kar jih je premogla šola. Po maturitetnem izpitu leta 2002 na šoli Vega sem moral odločiti, kako naprej. Čeprav sem prej študiral informatiko, sem želel študirati glasbo. Vpisal sem se na tržaški konservatorij Tartini, kjer sem najprej študiral vokalno-zborovsko kompozicijo in zborovodstvo. Hkrati sem obiskoval še lekcije tolkal v Gorici. Ko sem leta 2008 končal kompozicijo, sem se na konservatoriju vpisal še na tolkala; ta študij sem sklenil leta 2013. V Trstu sem imel možnost vaditi na veliko več instrumentov, dosti smo tudi igrali v skupinah.

Katere instrumente obvladaš in kateri je tvoj najljubši?

S klavirjem sem prišel do izpita nižje stopnje, nekdanjega petega letnika, saj sem se hotel posvetiti v prvi vrsti kompoziciji in tolkalom. V redu je, da imam kar dobre osnove klavirja; "koncertni pianist" pa nisem hotel postati, saj jih je že dovolj. Pet let sem sicer igral klavir z jazz orkestrom Shipyard v Tržiču; ker sva bila tam dva pianista, sva izmenično igrala klavir in tolkala.

Moji instrumenti so bobni in tolkala!

Od kod tvoja ljubezen za te instrumente?

Prav gotovo je "kriv" moj oče. Še vedno je član ansambla Oasi, ki igra po vsej deželi; vsako leto nastopa na tradicionalnih goriških šagrah pri Sv. Ani in Podturnu. Kot bobnar me je navdušil.

Ti tudi orglaš.

V svet orgel me je pred leti uvedel Silvan Zavadlav, da bi mu v Štandrežu občasno prišel na pomoč. Eno poletje sva se srečevala pri orglah, veliko mi je svetoval. Takrat sem pel v cerkvenem in mešanem pevskem zboru. V prvem obdobju sem tudi igral, npr. pri šmarnicah, pa tudi ob nedeljah in praznikih, da sem malo razbremenil Silvana. Življenje pa me je peljalo drugam, v Štandrež prihajam redkokdaj. Včasih me kličejo na kakšno poroko, za take priložnosti imam pri strani svoj repertoar. Orgle pa so le instrument, ki ga je pomembno redno igrati.

Kaj pa godala, pihala in trobila?

Kar se tiče godal, vedno bolj spoznavam njihovo tehniko, saj moram, če hočem pisati tudi skladbe zanja. Kar se pa tiče trobil, jih ne igram, dobro pa vem, kako delujejo, saj je pri tem veliko fizike in logike.

Poučuješ?

Da, že 14 let. Septembra po maturi sem začel poučevati glasbeno teorijo.

Kako to?

Do tega je prišlo, ker sem že leta 1998 začel igrati kot tolkalec v godbi v Tržiču.

... Komaj 15-leten?

Ja, a bil sem že "star", saj tja prihajajo že 12-13-letni mladi. Ker so v godbeniški glasbeni šoli videli, da mi glasba gre od rok, so mi takoj ob koncu študija ponudili to "službico", nekaj ur tedensko.

V katerih godbah si bil oz. si zraven?

Sprva sem bil pomožni dirigent v Tržiču, nato pa me je starejši godbenik spodbudil, da bi študiral dirigiranje. Tako sem se leta 2002 vpisal na triletni tečaj vodenja godb, ki ga je v naši deželi organiziral ANBIMA (Associazione Nazionale Bande Italiane Musicali Autonome). Tako sem spoznal predsednika združenja za videmsko pokrajino; igral je v godbi v kraju Carlino, kamor me je tudi povabil. Z njimi sem precej nastopal, med drugim precej po Italiji in celo v Nemčiji. Medtem so v Krminu iskali novega dirigenta za godbo in za nasvet so vprašali prav dirigenta iz Carlina. On je svetoval mene. Tam sem začel voditi godbo leta 2004. Srednja starost je bila takrat precej visoka, a s pomočjo godbeniške šole se je zelo znižala. Zdaj so v njej pretežno mladi, skupno je okrog 35 članov. Igranje in občasno vodenje tržiške godbe sem moral opustiti, ker sem leta 2005 sprejel vodstvo doberdobske. Pomembnejše mi je bilo dirigirati godbo kot pa samo igrati. Poleti 2013 sem vodil tudi skupino Civica Orchestra di Fiati Citta' di Trieste Giuseppe Verdi.

Kako je voditi godbo?

Jaz vodim vaške godbe, ki niso profesionalne. Vzdušje pri vajah je sproščeno in družinsko; ko delamo, pa delamo dobro. Po vajah se radi sprostimo, to je lepo pri godbi. Prepričan sem o tem: če v skupini želiš igrati lepo, se moraš - še pred igranjem - dobro počutiti z drugimi. Če je vzdušje prijetno, bolje igraš in se bolje izkažeš. Zato skušamo sproti reševati morebitne spore, potem pa - glasba!

Si kdaj vodil kakšen orkester?

Da, projektno, npr. orkester ArsAtelier ali orkester Glasbene matice.

Kje še poučuješ?

Kmalu potem, ko sem začel poučevati teorijo v Tržiču, sem se znašel še v drugih petih šolah: v Turjaku, Ronkah, Krminu, Červinjanu in Carlinu. Ni bilo lahko, saj sem obenem študiral na konservatoriju v Trstu. A takrat mi je bilo lepo, ker so me ljudje klicali. Najprej mi je uspelo uskladiti vse urnike; ko pa sem prišel v višje razrede na konservatoriju, sem moral opustiti nekaj šol. Trenutno poučujem samo še na šoli Komel in na Glasbeni matici v Gorici ter v Carlinu. V mestecu v južni Furlaniji sem že od leta 2004, imamo se lepo, zato mi ni težko narediti tudi kak kilometer več.

Zdaj poučujem izključno tolkala. Zdi se, da sem na Goriškem trenutno edini, ki lahko poučuje tolkala v slovenskem in italijanskem jeziku. Ostali so pretežno Tržačani ali Slovenci iz Postojne, Divače itd.

Na vrsti je morda najbolj banalno vprašanje, ki pa morda ni tako banalno: kakšno glasbo poslušaš?

Poslušam vse glasbene zvrsti, ne grem pa v ekstreme, kot sta npr. metal ali punk. Glasba, v kateri ne najdem neke estetike oz. logike, me ne privlačuje. Pop, rock in tudi hard rock poslušam tudi zato, ker to moram poznati zaradi poučevanja. Ko imaš otroka pred sabo, moraš razumeti, kaj mu je všeč. Seveda sledim programu, občasno pa mu moram dati tudi "sladkorček", drugače me po enem letu odslovi in gre! Zato moram imeti širšo kulturo tudi novejših tokov, kajti mladi poslušajo predvsem sodobno glasbo.

Katere klasike najraje poslušaš?

Grem po obdobjih. Je bil čas, ko sem odkril in rad poslušal Mendelssohna, Brahmsa, Rheinbergerja in podobne. Ko sem se jih malce naveličal, sem se zagledal v renesančno glasbo. Ko se je tudi ta malo izpela, sem šel na barok. Vidim, da je sodobna glasba najbolj raznolika, najde se vse, težko se dologočasiš. Danes skladatelji pišejo na najrazličnejše načine, ni več kot v preteklosti, ko so npr. vsi klasicisti v bistvu pisali v kalupih. Če takrat nisi pisal na točno določen način, te niso niti upoštevali. Tu pa tam si je kdo drznil pisati malo drugače; tak je bil npr. Monteverdi, ki se ni držal shem. Zato je tudi postal pomemben in ga vsi proučujemo ... Prav sprememba stila "dela skladatelja" in omogoča napredek glasbe. Ko bi vsi pisali vedno enako, bi se nič ne spremenilo, bili bi vedno tam ... Monteverdi je renesančno glasbo nekako malce "pahnil" v barok; Beethoven, ki spada v klasično obdobje, pa je že silil proti romantiki, bil je zadnji klasik in hkrati prvi romantik.

Preidimo k zborovodstvu. Katere zbore trenutno vodiš?

Ko sem bil star 17 let, so mi zaupali cerkveni zbor v Štandrežu, nekaj mesecev sem vodil tudi društveni zbor. Ker se je bližala matura in sem že bil preobremenjen, mi je župnik Karel svetoval, naj vodenje opustim. Ostal sem le član zbora. Potem so me Alessandra Schettino, Jan Leopoli in drugi povabili v goriški mešani pevski zbor Lojze Bratuž, ki ga je tedaj vodil Stojan Kuret. Ko zbor vodi dober dirigent, lahko marsikaj odneseš. Ker me je zborovodstvo zanimalo, sem se rad pridružil. Prek Kureta sem spoznal Ambroža Čopija; ta me je povabil, da bi šel pet v Komorni zbor Nova Gorica. Zaradi drugih obveznosti sem v nekaj letih v bistvu zapustil vse zbore. Ko sem leta 2008 končeval študij dirigiranja, mi je pevec novogoriškega zbora predlagal, da bi dirigiral mešani pevski zbor Rado Simoniti na Dobrovem. Sprejel sem. Z njimi sem ostal do leta 2014: prišli smo do točke, preko katere zbor ni mogel več rasti. Jaz pa sem si želel nekaj drugega. Mesec dni kasneje so me klicali iz Ajdovščine, da bi prevzel ženski zbor Plejade. Rad sem sprejel, ker sem dekleta že poznal. Nekaj let prej so namreč sodelovala pri projektu, za katerega sem napisal skladbo Missa nova laudate pueri Dominum *in ga tudi sam vodil; s tremi zbori in godbo iz Domžal smo jo ob 20-letnici osamosvojitve Slovenije izvajali v Tolminu, Logu pri Vipavi in v Štandrežu, naslednje leto na Sveti Gori in v Domžalah, še leto kasneje pa v uršulinski cerkvi v Ljubljani. Leta 2013 sem sprejel vodstvo vokalne skupine Sraka iz Štandreža, septembra lani pa še mešanega pevskega zbora F. B. Sedej iz Števerjana. Zdaj torej imam tri zbore: ženskega, moškega in mešanega.*

Bi ti manjkal še otroški ...

Zvečer raje delam z odraslimi. Poučevati otroke ni lahko, popoldnevi v glasbenih šolah me kar izčrpavajo. Je pa vedno lepa in dobra izkušnja.

Kako je voditi tri tako različne sestave?

Začnimo s Srako: oni potrebujejo nekega "kapetana". Če vse pripravim in odločim, bo vse teklo. Če pustim, da naredijo oni, se stvari malce ustavijo. Plejade se znajo bolje organizirati: zgodilo se je, da sem zbolel in nisem mogel priti k vaji. Korepetitorka je prevzela krmilo in vadila z zborom. Zbor Sedej sem rad sprejel, ker vidim, da so člani števerjanskega društva zelo dejavni. Dve leti sem bil član komisije števerjanskega festivala, tako sem jih lahko bolje spoznal. Veliko delajo, mladi so zagnani, na festivalu sodelujejo celo otroci. V tako stvarnost sem rad vstopil. Po nekaj mesecih ugotavljam, da so potrebovali nekaj časa, da so se mi privadili, da "avtomatizirajo" to, kar jaz želim; pa tudi jaz potrebujem neko obdobje, da jih spoznam, da razumem, koliko zmorejo, da naredim neko "diagnozo" in razumem, kako naprej. Do zdaj je vse teklo v redu, saj so zelo organizirani in, ko je potrebno, se pač pogovorimo.

Si kar pogosto na odrih, kajne?

Če seštejem zbore, godbe in druge skupine, ponavadi nekaj nad 100-krat letno. Največ je bilo okrog 130, a bi raje manj.

Tretji sklop: skladateljevanje. Čeprav si še mlad, imaš za sabo kar nekaj let komponiranja. Kako sam gledaš na svoje prve stvaritve in na prehojeno pot?

Spomnim se, da sem sedel za klavirjem, nekaj zaigral in mi je bilo lepo. To sem si hotel zabeležiti. Začel sem pisati note, a nisem imel dovolj znanja, da bi napisal to, kar sem zaigral. Star sem bil okoli devet let. Tako sem začel, seveda pa ne morem reči, da je to bilo skladanje! Vedno več sem si zapisoval note. Bolj "redno" sem začel pisati leta 1997, torej pred 20 leti: takrat sem napisal prav neko skladbo! Že leta 1996 sem začel pisati nekaj za orkester, pa nisem imel dovolj znanja.

Za orkester pri 13 letih?!

Leta 1995 sem pel v zboru Piccoli cantori isontini, ki je kot "coro dei monelli" sodeloval pri Bizetovi operi Carmen v areni v Veroni. V juliju, avgustu in septembru smo imeli okrog 15 ponovitev. Dirigent je bil Daniel Oren, režiser Franco Zeffirelli. Izkušnja me je izredno navdušila! Ko smo bili na odru, smo pod sabo gledali orkester. Tisto me je zelo približalo orkestrski glasbi. Prej sem igral malo klavirja in bobne, drugega znanja nisem imel. Leto kasneje smo z istim zborom sodelovali pri postavitvi sakralne drame, Ode a Bertrando furlanskega skladatelja Marca Marie Tosolinija. To je bil velik projekt: zajemal je orkester, moški zbor, šest mešanih zborov, en otroški zbor, dekliški "coro tragico" in ansambel stare glasbe. Zraven so bili še igralci in posebna igra luči. To dramo smo ponovili tudi pri sv. Ignaciju v Gorici. Tudi ta izkušnja me je zelo navdušila za zborovsko in, še bolj, orkestrsko glasbo. In tako sem začel pisati. S časom se učiš, listaš knjige in druge partiture. Tako sem že marsikaj znal, preden sem začel študij kompozicije na konservatoriju.

Te je ta študij močno zaznamoval?

Niti ne. Mogoče me je profesor namenoma malce "zaprl". Pisal sem namreč težke stvari; poslušal sem slovenske in druge kakovostne zbore, zato sem pisal zahtevne skladbe. Ko je on to razumel, me je prisilil, da sem pisal preprosteje, da bi razumel tehniko oz. osnove, ki jih morda nisem imel.

Po študiju si se vrnil na svoje?

Seveda! Dokler sem bil na konservatoriju, sem pisal, kakor je želel on. Potem pa: ajde! Študij kompozicije v Trstu mi je dal tehniko, stila ne. Ideje, ki sem jih imel prej, so mi ostale. Naučil pa sem se analizirati glasbo drugih skladateljev, kontrapunkt, harmonijo itd.

Kdo so bili oz. kdo so tvoji vzorniki?

Kar se tiče zborovske glasbe, mi je zelo všeč Lojze Lebič. Ne morem pa reči, da pišem kot on. Tu pa tam kakšen prehod morda zveni kot pri njem. Ko sem obiskoval srednjo šolo Trinko, sem pel v šolskem zboru, ki ga je vodil Stanko Jericijo. Njegove skladbe so mi bile všeč, ker so bile inovativne, česa takega prej nisem slišal. To me je zelo pritegnilo. Jericijo, skupno s Štefanom Maurijem, je bil zame neka "izjema" v tem prostoru. Večina drugih primorskih skladateljev piše bolj blagozvočno, melodično glasbo; Jericijo in Mauri sta bila v tem smislu proti toku. Izvirala sta iz glasbe 60. in 70. let prejšnjega stoletja, ko se je glasba "razbila", tudi pisava ni bila več standardna.

Pred približno 15 leti mi je bil nekaj časa mentor Ambrož Čopi. Nosil sem mu svoje skladbe, veliko sva razpravljala in veliko mi je pomagal. V tistem obdobju sem rad poslušal njegove stvaritve, in vendar ne morem reči, da mi je bil vzornik. Kvečjemu mi je v zgled po svojem načinu razmišljanja, ne pa zaradi načina pisanja. V glavnem moram reči, da ne razmišljam o tem, da bi pisal kot kdo drug. Imam svoj stil, več kot toliko niti ne razmišljam, pišem in konec.

Osebno sem spoznal tudi Pavleta Merkuja, nekajkrat sem bil pri njem doma. S Komornim zborom smo snemali zgoščenko njegovih del. Z njegovo glasbo sem bil v stiku, spoznal sem jo, razumel njeno logiko, poznal sem osebo. Moj slog ni podoben njegovemu, všeč pa mi je, kako je Merku' razmišljal, kako je pisal.

Podoben slog mojemu ima Rok Golob, ki je študiral v ZDA. Njegova glasba mi je všeč, je sveža in ni banalna, pa čeprav piše tudi popevke. Tudi moja glasba je nekako zahodno usmerjena. Morda tudi zato, ker sem se - z bobni - veliko ukvarjal s pop glasbo.

Ko govoriš o slovenskih skladateljih in ameriškem slogu, mi prihaja v misli Marjan Mozetich. Si ga spoznal?

Spoznal sem ga, ko je leta 2003 prišel v Gorico na povabilo prof. Kerševana. Imel sem možnost pol ure govoriti z njim, pokazal sem mu nekaj svojih skladb. Zanimiva osebnost! Po stilu se mu pozna, da živi na drugi strani oceana. V njegovi glasbi ne najdem nič slovenskega; gotovo zato, ker je šel v Kanado še kot otrok, pa čeprav se je rodil v Gorici.

Kateri skladatelji so zate še zanimivi?

Odličen je Andrew Lloyd Webber, avtor številnih znanih mjuziklov.

Kaj pa skandinavski skladatelji?

Teh je veliko in so zelo dobri zlasti za zborovsko glasbo. Na tekmovanju Seghizzi vsakokrat odkrijem kakšno novo ime. Moj stil je malo zahodnjaški, eno nogo pa imam tudi v glasbi, ki je tipična za severnoevropske glasbenike. Poslušal sem veliko njihovih zgoščenk. Tudi jaz rad uporabljam disonance, ki ne pomenijo trenja, temveč barvo.

Pred leti je Čopi na goriški predstavitvi tvoje zbirke dejal, da je presenetljivo, kako razvijaš oz. pleteš več melodičnih linij. Tudi to je tvoja posebnost.

Drugi skladatelji imajo pred sabo hamornijo. Jaz pa, ko pišem, ne razmišljam zgolj na harmonijo, temveč gledam na skladbo bolj kontrapunktično, vodoravno. Gledam, kaj se dogaja z glasovi. Na neki način se vračam v čas polifonije, v 15., 16., 17. stoletje, ko sta bili močni beneška in flamska šola. Glasbo razvijam ne po akordih, ampak po linijah. Menda sem eden od redkih skladateljev, ki razmišljajo tako.

/ str. 16

Danijel Devetak

Koprski škof praznuje 70 let

Žoga za škofa

Koprskega ordinarija vsi, ki ga poznajo, občudujejo zaradi vedrine. To je pokazal tudi med mašo v čast svojega rojstnega dneva. Nogometne žoge s podpisi, ki so mu jo podarili koprski stolni ministranti, se je vidno razveselil. Da bi jo vsi v stolnici videli, jo je vrgel visoko v zrak, ob velikem navdušenju fantičev v belem.

Čestitali so mu tudi verniki koprske stolne župnije in njene hčere, nove župnije sv. Marka na Markovcu. V dar je prejel platno istrskega slikarja Vojka Gašperuta s podobo katedrale in trga za njo, polnega pisanega cvetja. Gašperut slika z usti. Škof se je zahvalil za sliko, a potem stopil od oltarja in se napotil s prezbiterija med vernike: poiskal je slikarja na vozičku in se mu osebno zahvalil. Kot velikokrat je tudi tokrat pridigo začinil s humorjem. Ob svoji obletnici je citiral Sveto pismo, ki pravi, da Bog grešnega človeka ohranja dolgo pri življenju, saj se tako lahko spreobrne.

Na škofiji Koper so škofu, ki je zadnjih pet let prvi pastir primorske Cerkve, zapisali: "Bolj kot vse službe in naslovi zaznamuje škofa Jurija ljubezen do Svetega pisma. Študiral ga je v Rimu in Jeruzalemu. Svetopisemske vede je predaval v Ljubljani na Teološki fakulteti. Iz zaklada Svetega pisma je štirinajst let kot duhovni voditelj drobil misli semeniščnikom v Vipavi in nato še tri leta bogoslovcem v Ljubljani. Deset let je sodeloval v skupini prevajalcev standardnega prevoda. Nekatere knjige Stare zaveze je prevedel samostojno. Mnogim romarjem je bil navdušujoč vodnik na potovanjih po Sveti deželi. Vsak svoj nagovor, pismo in celo uradni dopis rad opremi s kakšnim navedkom Svetega pisma. Dobesedno potopljen je v zaklad Božje besede. Nekdo ga je označil, da je "biblični fundamentalist". Morda ima ta oznaka v sebi nekaj resnice. Za škofa Jurija je Sveto pismo zares temelj njegovega življenja in delovanja ter vir navdiha za razumevanje in razlaganje sodobnega sveta. Ko z logiko Svetega pisma razlaga življenje in rešuje probleme, pogosto preseneti z mnenjem in reagiranjem, saj poseže po zelo drugačnih, globljih vidikih. Včasih se zdi, da še njegova telesna drža, glas in način govora prevzemajo lastnosti kakšnega starozaveznega preroka".

V petih letih od umestive se je škof precej ukvarjal z materialnimi stvarmi, kar ni bilo tako preprosto. Koprska škofija namreč nima gozdov. Razen smrek, ki so jih neznani vandali pred leti porisali na romansko fasado stolnice. Tako se vsaj šalijo Koprčani, ki velikokrat zjutraj uzrejo na stolnici sveže žaljive grafite. Z materialnim zadevami je povezana tudi gradnja novega arhiva tik škofijske palače, ki je odprl svoja vrata predlani. Pri koncu je tudi gradnja doma za ostarele duhovnike, Petrov dom v Šempetru. Začeli pa so tudi zanimiv projekt, o katerim se je med slovenskimi duhovniki že dolgo govorilo. Ustanovili so solidarnostni sklad, v katerega škofijski duhovniki dajejo desetino svojih prihodkov. Tako, da sedaj lahko tudi duhovniki iz revnejših župnij dobijo, kot rečemo v slengu, "minimalca". Škof Jurij Bizjak je največji slovenski škof v zgodovini. Meri namreč dva metra. A vseeno ga mediji redko opazijo. Njegova umestitev je bila gotovo primorski dogodek desetletja. Pa slovesnosti vseeno niso neposredno prenašali ne Radio Koper ne Radio Capodistria in ne Televizija Koper. Je že tako, da nekateri Primorci za velike dogodke raje razglašajo požige vasi ali celo ekološke katastrofe (eksplozija benzina v Postojnski jami).

Tino Mamić

Kdo je Jurij Bizjak?

Škof Jurij Bizjak izhaja iz župnije Col nad Ajdovščino, ki je dala veliko duhovnih poklicev. Po šolanju v domačem kraju in v Ajdovščini je po končani gimnaziji v Malem semeništču v Vipavi študiral na teološki fakulteti v Ljubljani in bil leta 1971 posvečen v duhovnika. Študij je nadaljeval na papeškem biblicnem inštitutu (1976-1983), potem ko je v različnih župnijah pastoralno deloval. Po vrnitvi iz Rima je bil duhovni voditelj v malem semeništču v Vipavi, od leta 1997–2000 pa spiritual v Bogoslovnem semeništču v Ljubljani. Stalno je bil dejaven na področju proučevanja in predstavljanja Svetega pisma. Med leti 1983–2000 je bil predavatelj svetopisemskih ved na Teološki fakulteti v Ljubljani. Deset let je bil član skupine strokovnjakov, ki so prevedli in pripravili Slovenski standardni prevod Svetega pisma (1996). Prevedel je knjigo preroka Izaija, dvanajst malih prerokov, Joba, Pregovore in Pridigarja. Pri Ognjišču je leta 1989 izšel njegov prevod Jobove knjige s kratkimi uvodi in opombami. Papež Janez Pavel II. ga je 13. maja 2000 imenoval za koprskega pomožnega škofa. V škofa je bil 5. julija 2000 posvečen v koprski stolnici. Za škofovsko geslo si je izbral besede iz svetopisemske knjige preroka Ageja: "Pogum, vse ljudstvo v deželi" (Ag 2,4). 26. maja 2012 ga je papež Benedikt XVI. imenoval za koprskega škofa in tako je nasledil dosedanjega škofa Metoda Piriha. Škofijo je prevzel med slovesno mašo v koprski stolnici 23. junija 2012.

Foto JMP

Središče Rotunda v Kopru

Pogovor o izgorelosti z g. Rafkom Klemenčičem

Kot lep prispevek k razbijanju tabujev lahko razumemo pogovor z duhovnikom Rafkom Klemenčičem, ki so ga priredili v Rotundi bl. Elija v Kopru. Zlata Kraševec se je z gostom pogovarjala o izgorelosti. Klemenčič se je s tem moral soočiti pred leti, ko se je po daljšem naporu zaradi zaključevanja dela ob selitvi in zamenjavi fare znašel v neizmerni utrujenosti. Telo se z običajnim počitkom ni moglo več regenerirati. Več tednov ponoči ni mogel zaspati, njegovo telo je izgorelo, kot se strokovno označuje tako stanje. Molitve ni opustil. Rešilo pa ga je, da je zmogel poiskati zunanjo strokovno pomoč psihoterapevta, s čimer se je pričel dolgotrajen proces okrevanja. Terapija je vključevala tudi pogovore, v katerih je izluščil razloge, ki so ga v to pahnili. Med razlogi, ki običajno vodijo v izgorelost, je izpostavil teženje k popolnosti, ustrežljivost, brezmejni altruizem, strah pred zavrnitvijo, ustvarjanje lepe zunanje podobe. V ozadju vsega tega pa je, da gre za "neodrešen jaz", ki je ključni razlog izgorelosti.

Pogovor s Klemenčičem je bil dragocen tudi zaradi pričevanja, v katerem je pojasnil, kaj je lahko krščanski odgovor na izgorelost. Opozoril je na določene točke evangelija, ki bi zaslužile večji poudarek, da bi verniki razumeli, kako jim Bog lahko pomaga in jih odrešuje. Eden od teh je sinovstvo. Od Jezusa, Božjega Sina, bi se morali učiti biti sinovi nebeškega Očeta, ki ima Sina brezpogojno rad. V sinovstvu je krščanski odgovor, kako odrešiti tega ne-umirjenega in neljubljenega "jaza". To je še najbolj razumljivo v znani priliki o izgubljenem sinu. Mlajši sin je izkusil Očetovo brezpogojno ljubezen, ko se je v svojem največjem neuspehu upal vrniti k Njemu domov. Klemenčič je tudi ocenil, da se v Cerkvi premalo govori o pomenu telesa v krščanskem življenju. Ne zavedamo se zakladov, ki so jih dali že cerkveni očetje. Po nauku je telo tempelj Svetega Duha, v nebesa bomo šli s telesi in Vstali Kristus ima na svojem vstalem telesu še vedno rane. Tako velja prisluhniti spodbudi Klemenčiča, da se lahko vernik uči sinovstva tako, da prav tja, v svoje rane povabi Jezusa.

Po odzivih iz občinstva sodeč je šlo za aktualno vsebino, saj so se z zgodbami oglasili tudi nekateri poslušalci. Morda je na mestu opozorilo, kot je izpostavila obiskovalka, da za kristjane velja enako pravilo kot za vsakega človeka: Ne gre čezmerno pretiravati v altruizmu in ljubezni do bližnjega in pri vsem tem zanemariti skrb zase.

Jba

G. Rafko Klemenčič

Ob prazniku sv. Hilarija in Tacijana

Gorica / P. Marko Ivan Rupnik gost ob prazniku mestnih zavetnikov

Ob prazniku goriških zavetnikov sv. Hilarija in Tacijana bo letos posebni gost jezuit, teolog in umetnik p. Marko Ivan Rupnik. **V ponedeljek, 13. marca**, je na programu srečanje z javnimi upravitelji na temo "In če bi politiki prisluhnili umetnosti"? Istega dne bo imel p. Rupnik ob 20.30 v Gledališču Verdi v Gorici t. i. lectio magistralis na temo "Occidente ad una svolta: il Cristianesimo e' una speranza"? (Zahod na razpotju: krščanstvo je upanje?). V torek, 14. septembra, je predvideno srečanje z duhovniki in diakoni o razlikovanju in pastoralnem delu.

Kratke

Z marcem spet postni govori po Radiu Trst A

V postnem času Radio Trst A vsako leto oddaja niz trinajstih postnih govorov, ki jim lahko prisluhnemo **vsak petek in torek do velikega petka**, ko bo na sporedu zadnja oddaja. Nagovori bodo uglašeni na socialni nauk Cerkve ob dejstvu, da na Slovenskem v letošnjem letu obeležujemo Krekovo leto. Spominjamo se namreč 100-letnice smrti izrednega duhovnika, kulturnika in socialnega delavca, ki je na slovenska tla uspešno zasadil krščansko socialno gibanje, ki je globoko preoblikovalo slovensko družbo. K sodelovanju so povabili več duhovnikov iz Kopra in okolice, ki poznajo in tudi razumejo razmere poslušalcev našega radia na obeh straneh meje. Sam niz koordinira dr. Primož Krečič, sicer koprski stolni župnik, ki je pripravil prva tri predavanja.

Po uvodni misli z naslovom Za več življenja, na temo socialnega nauka, bomo prisluhnili še predavanjem, ki govorijo o pravični porazdelitvi dobrin in o tretji poti na področju ekonomije, ki je uglašena na večjo solidarnost. Oče Bojan Marija Ravbar bo predaval o skupnem dobrem in bo pojasnil pojem občestvenega gospodarstva. Nekatera predavanja bodo osvetljevala Krekovo delo za rešitev slovenskega kmeta, socialno misel papeža Frančiška. Nadalje bodo predavatelji osvetlili pojem, kaj je 'občestvena ekonomija', ob poglobitvi vprašanja, ali je res 'človek socialno bitje'. Zamislili se bomo lahko ob pojmu 'solidarnost' in ob vse bolj zaskrbljujočem 'porastu individualizma'. Podrobneje nam bodo predstavili 'socialni nauk Cerkve'. Posebno poglavje bodo namenili poglobitvi teme 'prednostna izbira za reveže', 'vzgoji za sodelovanje' in 'pomenu odpuščanja v skupnosti'.

Napoveduje se torej vrsta zanimivih predavanj, ki bodo lahko dvakrat tedensko obogatila večere radijskih poslušalcev. **Prvi nagovor bo na sporedu že v petek, 3. marca 2017, ob 18.45**.

Revija Cerkev danes praznuje 50 let izhajanja

Revija Cerkev danes praznuje 50 let izhajanja. Osrednji dogodek bo praznovanje jubileja 18. maja 2017, ko bo na povabilo uredništva Ljubljano obiskal dr. Paul Zulehner, avstrijski teolog.

Uredniški odbor revije Cerkev danes na čelu z urednikom p. Brankom Cestnikom je obeležil začetek praznovanja jubilejnega leta – 50 let izhajanja pastoralne revije Cerkev v sedanjem svetu – Cerkev danes. Uvod v jubilejno leto je izid "abrahamske številke", ki je zajela enajst prispevkov – jagodni izbor dolgoletnega urednika dr. Petra Kvaternika. P. Branko Cestnik, ki revijo ureja zadnja tri leta, v uvodniku ugotavlja, da je večina tem le pogojno zgodovinskih, saj je aktualnost tematik znova vredna premisleka, zato se jubilejna številka bere z neverjetno svežino: "Ali se leta 2017 ne ukvarjamo z vedno isto nevralgično točko – zrelostjo mladih za prejem zakramenta svete birme? Ali se v hitro spreminjajoči družbi ne odločamo vedno znova o pastoralnih prioritetah? Ali se ob pomanjkanju duhovnikov ne soočamo kar naprej z globokimi vprašanji o naravi naših občestev? Da, 2. vatikanski koncil se še uresničuje. Naši reviji se obeta delovna prihodnost".

Jubilejna številka prinaša prispevke Janeza Pogačnika, Valterja Dermote, Antona Strleta, Jožefa Pogačnika, Draga Klemenčiča, Alojzija Šuštarja, Justina Stanovnika, Bogdana Dolenca, Ivana Štuheca in Petra Kvaternika. Uredništvo se je razveselilo novice, da se ja vabilu na praznovanje in simpozij, ki bo 18. maja na Teološki fakulteti v Ljubljani, odzval ugledni avstrijski teolog dr. Paul Zulehner.

Višarski dnevi mladih od 17. do 19. marca

Mladi iz domovine, zamejstva in po svetu – vsi, ki štejete med 18 in 35 let lepo vabljeni na Višarske dneve mladih od 17. do 19. marca. Dneve bomo izkoristili za pohode v okolico ali smučanje, skupno pripravo obrokov, pogovore in druženje. Oba večera bomo nato

preživeli na toplem v Ehrlichovem domu, kjer bomo prisluhnili dvema gostjama. Z nami bosta:

* mlada intelektualka iz Argentine Mariana Rožanec, ki bo predstavila izkušnjo svoje nedavne preselitve v Slovenijo. Z vidika identitete in narodne zavesti bo spregovorila o sorodnostih in razlikah obeh (slovenskih) kulturnih sredin.
* ljudska pevka, članica različnih etnosestavov in profesorica klavirja Nina Volk, ki bo spregovorila o slovenski glasbi, nas bo naučila kakšno ljudsko pesem, obenem pa nam bo predstavila tudi starodavno glasbilo oprekelj.

Proti Višarjam se bomo z avtomobili odpeljali v petek zjutraj, program pa se bo zaključil v nedeljo po kosilu. Predviden prispevek za nastanitev, hrano in večerni program z gosti je 40 evrov.

Dodatne informacije in prijave na tel.: +386 (0)1 438 30 50 ali po e-pošti: rafaelova. druzba@siol. net. Dobrodošli!

Poslanica svetega očeta Frančiška za postni čas 2017

Božja beseda je dar. Bližnji je dar

Dragi bratje in sestre!
Postni čas je nov začetek, pot, ki vodi k velikonočni Kristusovi zmagi nad smrtjo. Ta čas nas odločno poziva k spreobrnjenju. Kristjane vabi, naj se vrnejo k Bogu "z vsem svojim srcem" (Jl 2,12), naj zavračajo vsakršno povprečnost in rastejo v prijateljstvu z Gospodom. Jezus je zvesti prijatelj, ki nas nikoli ne zapusti. Tudi ko grešimo, nas potrpežljivo čaka, da se vrnemo k njemu; s potrpežljivim pričakovanjem nam kaže, da nam je pripravljen odpuščati (prim. Homilija, 8. januar 2016).
Postni čas je primeren za poglabljanje duhovnega življenja po sredstvih posvečevanja, ki nam jih ponuja Cerkev: post, molitev in miloščina. Temelj vsega je Božja beseda; povabljeni smo, da jo v tem času poslušamo in globoko premišljujemo. Zdaj bi rad razmišljal o priliki o bogatašu in ubogem Lazarju (prim. Lk 16,19–31). Poiščimo navdih v tej pomenljivi zgodbi, saj je bistvenega pomena za razumevanje, kaj moramo storiti, da bi dosegli resnično srečo in večno življenje. Spodbuja nas k iskrenemu spreobrnjenju.

1. Bližnji je dar

Na začetku prilike spoznamo oba lika. Revež je opisan podrobneje: nesrečen je in prešibek, da bi še lahko stal na nogah. Leži pri vratih bogataša in se hrani z drobtinicami, ki padajo z njegove mize. Po telesu ima polno ran in celo psi prihajajo k njemu in mu ližejo rane (prim. v. 20–21). Prilika opisuje veliko bedo pomilovanja vrednega človeka, ki je v nemilosti.
Prizor je še bolj dramatičen, če upoštevamo dejstvo, da je možu ime Lazar: njegovo ime veliko obljublja, ker v dobesednem prevodu pomeni Bog pomaga. Lik reveža ni brezimen. Njegove poteze so jasno orisane in prikazan je kot posameznik z lastno zgodbo. Čeprav ga bogataš dobesedno ne vidi, ga mi vidimo in spoznamo kot znanca. Vidimo njegov obraz in kot tak je dar, neprecenljiv zaklad, človeško bitje, ki ga Bog ljubi in skrbi zanj, čeprav v družbi velja za izobčenca (prim. Homilija, 8. januar 2016).
Lazar nas uči, da so bližnji dar. Pravi odnos do ljudi je v hvaležnem prepoznavanju njihove vrednosti. Niti revež pri vratih bogataša ni nadloga, ampak kliče k spreobrnjenju in spreminjanju. Prilika nas najprej vabi, da odpremo vrata srca bližnjim, kajti vsakdo je dar, naj bo to bližnji ali brezimni siromak. Postni čas je primeren za odpiranje vrat vsem tistim, ki so v stiski, in prepoznavanju Kristusovega obraza v njih. Takšne ljudi srečujemo vsak dan. Vsako življenje, ki ga srečamo, je dar in si zasluži biti sprejeto, spoštovano in ljubljeno. Božja beseda nam pomaga odpirati oči, da sprejemamo in ljubimo življenje, še zlasti ko je to šibko in ranljivo. To bomo lahko storili le, če bomo resno jemali evangeljske besede o bogatašu.

2. Greh nas zaslepljuje

Prilika nato neizprosno opiše Lazarjevo nasprotje, bogataša (prim. v. 19). Za razliko od ubogega Lazarja ta nima imena; je le 'bogataš'. Svoje bogastvo razkazuje z razkošnimi in dragocenimi oblačili. Škrlatna oblačila so še dražja od srebra in zlata, zato so pridržana le božanstvom (prim. Jer 10,9) in kraljem (Sod 8, 26), medtem ko je izbrana tkanina človeku nudila skorajda svetost. Bogataš se je očitno bahal s svojim bogastvom, ki ga je imel navado dan za dnem razkazovati: "dan na dan [se je] sijajno gostil" (v. 19). V njem ujamemo dramatičen preblisk sprevrženosti greha, ki napreduje v treh stopnjah: ljubezen do denarja, nečimrnost in ponos (prim. Homilija, 20. september 2013).
Apostol Pavel nas uči: "Korenina vsega zla je namreč pohlep po denarju" (1 Tim 6,10), ki je glavni razlog za pokvarjenost ter vir zavisti, sporov in sumničenj. Denar nam lahko celo tako zavlada, da postane tiranski malik (prim. Veselje evangelija, 55). Namesto da bi ga imeli za orodje, ki bi služilo za delanje dobrega in izkazovanje solidarnosti drugim, lahko nas in ves svet priklene na sebično logiko, ki ne pušča prostora za ljubezen in preprečuje mir.
Prilika nato prikaže, da je bogataš zaradi pohlepa nečimrn. Njegova osebnost se izraža v njegovem videzu in v tem, da drugim kaže, kaj zmore. A njegov videz le zakriva njegovo notranjo praznino. Njegovo življenje je ujeto v zapor zunanjega videza, najbolj plehkih in bežnih vidikov bivanja (prim. prav tam, 62).
Najnižja stopnička te moralne revščine je ponos. Bogataš se oblači kot kralj in ravna kot bog ter pri tem pozablja, da je le smrtnik. Tisti, ki jih je spridila ljubezen do bogastva, ne vidijo ničesar drugega kot sami sebe. Ljudi okrog sebe ne morejo videti. Posledica navezanosti na denar je nekakšna slepota. Bogataš ne vidi izstradanega reveža, ki v bolečinah leži pri njegovih vratih.
Ob upoštevanju tega dejstva lahko razumemo, zakaj evangelij tako odkrito obsoja ljubezen do denarja: "Nihče ne more služiti dvema gospodarjema: ali bo enega sovražil in drugega ljubil, ali pa se bo enega držal in drugega zaničeval. Ne morete služiti Bogu in mamonu" (Mt 6,24).

3. Božja beseda je dar

Evangeljska prilika o bogatašu in ubogem Lazarju nas pripravlja na prihod Velike noči. Obred pepelnične srede nas vabi k izkušnji, ki je dokaj podobna bogataševi. Ko duhovnik potrese pepel na našo glavo, izgovarja besede: "Pomni, da si prah in da se v prah povrneš". Na koncu sta oba, bogataš in ubogi Lazar, umrla in večji del prilike se nato odvija v posmrtnem življenju. Oba nenadoma spoznata, da "ničesar namreč nismo prinesli na svet, zato tudi ne moremo ničesar odnesti" (1 Tim 6,7).
Tudi mi vidimo, kaj se z njima zgodi v posmrtnem življenju. Bogataš od daleč nagovori Abrahama z nazivom 'oče' (Lk 16,24–27) kot znamenje dejstva, da pripada Božjemu ljudstvu. Ob tej podrobnosti je njegovo življenje videti še toliko bolj protislovno, kajti do tega trenutka ni niti z besedico omenjal svojega odnosa z Bogom. Pravzaprav v njegovem življenju ni bilo mesta za Boga. Bil je sam svoj bog.
Bogataš šele v mukah posmrtnega življenja prepozna Lazarja. Želi, da bi revež ublažil njegovo trpljenje s kapljo vode. Njegova prošnja je podobna Lazarjevi, ki bi ji bogataš nekoč lahko ugodil, pa ji ni. Abraham mu odvrne: "Otrok, spomni se, da si v življenju dobil svoje dobro, Lazar pa prav tako húdo; zdaj je on tukaj potolažen, ti pa trpiš" (v. 25). V posmrtnem življenju se ponovno vzpostavi nekakšna pravičnost in zlo v življenju se uravnovesi z dobrim.
Prilika nato ponudi sporočilo vsem kristjanom. Bogataš prosi Abrahama, naj pošlje Lazarja, da bi posvaril svoje brate, ki še živijo, a Abraham mu odvrne: "Imajo Mojzesa in preroke, te naj poslušajo" (v. 29). Bogatašu še reče: "Če ne poslušajo Mojzesa in prerokov, se ne bodo dali prepričati, četudi kdo vstane od mrtvih" (v. 31).
V ospredje tako pride bogataševa resnična težava. V bistvu vseh njegovih tegob je bilo dejstvo, da se ni oziral na Božjo besedo. Posledično je izgubil ljubezen do Boga in začel zaničevati svojega bližnjega. Božja beseda je živa in močna, s svojo močjo spreobrača srca in jih vodi nazaj k Bogu. Ko zapremo svoje srce za dar Božje besede, prej ali slej zapremo srce za dar bratov in sestra.
Dragi prijatelji, postni čas je primeren za obnavljanje srečanja s Kristusom, življenje po njegovi besedi, v zakramentih in naših bližnjih. Gospod, ki je v puščavi štirideset dni premagoval ukane svoje narave, nam kaže pot, po kateri moramo hoditi. Naj nas Sveti Duh vodi na iskreno potovanje spreobrnjenja, da bomo znova odkrili dar Božje besede, bomo očiščeni greha, ki nas zaslepljuje, in služili Kristusu, ki živi v naših bratih in sestrah v stiski. Vse vernike pozivam, naj izrazijo svojo duhovno prenovo tudi tako, da se udeležujejo postnih pobud, ki jih spodbujajo mnoge cerkvene organizacije v različnih delih sveta, in s tem podprejo kulturo srečevanja v naši človeški družini. Molimo drug za drugega, da bi z udeleževanjem pri Kristusovi zmagi lahko odprli svoja vrata slabotnim in revnim. Tedaj bomo lahko izkusili veselje Velike noči in ga v polnosti delili.

Pastirsko pismo za postni čas 2017 (1. del)

Sveti krst je velik božji dar za vsakega izmed nas

Dragi bratje in sestre. V postnem času se škofje preko duhovnikov obračamo na vas z vabilom, da utrdimo in prenovimo svojo vero ter poglobimo povezanost vernikov in škofov. Že v prvih stoletjih Cerkve je bila navada, da so se verniki v času pred Veliko nočjo zbirali, zadoščevali za svoje grehe in poživljali svojo vero. Prav tako so katehumeni, to so odrasli pripravniki na obhajanje svetega krsta, v tem svetem času poglobljeno nadaljevali svojo pripravo na sprejem v Cerkev, ki se je zgodil pri velikonočni vigiliji z obhajanjem treh zakramentov uvajanja v krščanstvo: krstom, birmo in evharistijo. V tem duhu vas vabimo, da poglobimo zavedanje pomena zakramenta svetega krsta.
V vseh kulturah in verstvih poznajo določeno uvajanje v posamezne dobe življenja oz. ustanove.
V katoliški Cerkvi imajo to nalogo trije zakramenti uvajanja v krščanstvo: krst, birma in evharistija (KKC 1212). Za nas je zakrament krsta velik dar nebeškega Očeta. S krstom smo postali Božji otroci in člani njegove svete Cerkve.
Jezus je učil, da je krst potreben za odrešenje: "če se kdo ne rodi iz vode in Duha, ne more priti v Božje kraljestvo" (Jn 3,5). Zato Cerkev že od samih začetkov ne krščuje samo odraslih, temveč tudi otroke. Nebeški Oče ljubi in spremlja človeka od spočetja naprej in ga vabi k sodelovanju. Od krsta naprej pa nas vabi, da izkušamo njegovo ljubezen, ki se kaže v usmiljenju in rodi sadove v sočutju do vseh. Zato je krst skupaj z birmo in evharistijo temelj krščanskega življenja.
V katoliški Cerkvi so lahko krščeni otroci in nekrščene odrasle osebe. Zakrament krsta redno podeljujejo škofje, duhovniki in diakoni. V skrajnih primerih pa ga lahko podeli vsak človek, ki ima pravi namen, oblije krščenca z vodo in pri tem reče: "Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha" (KKC 1256). Med Božje otroke so sprejeti tudi tisti, ki so bili krščeni s t. i. krstom krvi, to je z mučeniško smrtjo pred prejemom krsta, ter mrtvorojeni otroci, za katere so starši oz. drugi izrekli krst želja. Glede otrok umrlih brez krsta. Cerkev zaupa Božjemu usmiljenju, da tudi zanje obstaja pot zveličanja (KKC 1261). Med sadovi krsta je Božje otroštvo; tudi odpuščanje vseh grehov, izvirnega greha in osebnih grehov, kakor tudi nekaterih kazni za grehe (KKC 1263).

Med nami in Bogom je bil vzpostavljen odnos prijateljstva in nismo več sužnji greha, in čeprav krst ne izbriše vseh negativnih posledic izvirnega greha in drugih grehov, se v moči milosti lahko borimo proti posledicam zla v sebi in okolici. S krstom smo bili sprejeti tudi v Cerkev in poklicani k svetosti in misijonskemu ter apostolskemu delu Cerkve (KKC 1270). Vse to pomeni, da smo s Kristusom umrli grehu in z njim vstali ter lahko svobodno zaživimo novo življenje, ki nam je bilo podarjeno.
V katoliški Cerkvi krščujemo odrasle in otroke. Z rojstvom so nam podeljenio državljanstvo, narodnost in zlasti materni jezik ter sorodstvene vezi, kar v ničemer ne omejuje otrokovih osnovnih pravic. Nasprotno, to so dragoceni darovi, ki so nam položeni v zibelko. Tako tudi sveti krst ne odpravlja človekove pravice in svobode za osebni sprejem vere ob polnoletnosti. Vsak človek je poklican, da se odloča za Boga, se oklepa Kristusa in hodi za njim, da bi imel življenje v polnosti (Jn 10,10). Toda če otrok sploh ne pozna Jezusa, potem ga tudi sprejeti oz. zavrniti ne more. Krst otrok je zato stalna praksa Cerkve od najzgodnejših časov naprej. V Apostolskih delih je zapisano, da je sv. Pavel krstil žensko Lidijo vključno z vso njeno družino (Apd 16,15); prav tako ječarja z vso njegovo hišo (Apd 16,33). Podobna poročila najdemo v vseh obdobjih zgodovine krščanstva.
Krščanski starši imate sveto in neodtujljivo pravico otroke krstiti in jih krščansko vzgajati. Zagotavljajo jo slovenski in mednarodni pravni predpisi. Tako je v 41. in 54. členu slovenske Ustave zapisano, da imate starši pravico zagotoviti svojim otrokom versko in moralno vzgojo; zato pa tudi pravico in dolžnost vzdrževati ustanove za izobraževanje in vzgojo otrok v skladu z lastnim verskim prepričanjem. Podobno 2. člen Dodatnega protokola k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin določa, da mora država spoštovati pravico staršev, da zagotovijo svojim otrokom takšno vzgojo in izobraževanje, ki sta v skladu z njihovim verskim in svetovnonazorskim prepričanjem. Zato tisti, ki menijo, da starši nimate pravice krstiti svojih otrok, kršijo vaše človekove pravice in temeljne svoboščine, ki so ustavno in mednarodnopravno zagotovljene. Želijo tudi omejiti svobodo Cerkve, ki jo zagotavlja 7. člen Ustave RS, vključno s pravico sprejema v Cerkev otrok krščanskih staršev.
Poleg zemeljskega življenja, ki ga starši kot Stvarnikovi sodelavci posredujejo otrokom, je za kristjane Božje življenje po krstu največji in najdragocenejši dar. To dostojanstvo in čast roditeljev varuje četrta Božja zapoved, ki naroča: "Spoštuj očeta in mater". To je edina zapoved z obljubo blagoslova. Zato vabimo vse starše, da svojim otrokom v prvih mesecih po rojstvu omogočijo krst in nato krščansko življenje. Starši ob krstu v imenu svojih otrok izpovejo vero in izrečejo obljubo, da bodo svoje otroke vzgajali v veri Cerkve. To pomeni, da jih bodo izobrazili v veri, jim omogočili udeležbo pri verouku v domači župniji, obhajali krščanske praznike, gojili družinsko molitev in ob primernem času poskrbeli za prejem svetega obhajila in birme.
Ob pripravi na krst in ob samem obredu ste številni starši po več letih ponovno odkrili lepoto svoje vere ter sklenili, da boste svoje otroke skupaj z botri in kateheti vzgajali v njej. Ob tem se soočate s številnimi izzivi, saj prenos verskih vrednot na otroke v današnjih časih ni enostavna naloga. Zato vas prosimo, da vztrajate in da skupaj z botri in starimi starši svojim otrokom podarite zgled medsebojne ljubezni, molitve in odpuščanja. Vsako leto v Sloveniji prejme zakrament svetega krsta skoraj 12 tisoč otrok in odraslih. Zato se ob tej priložnosti zahvaljujemo vsem, ki ste dali krstiti svoje otroke in ki verske vrednote prenašate na prihodnjo generacijo. Prav tako pa se zahvaljujemo vsem duhovnikom in drugim pastoralnim delavcem, ki požrtvovalno pripravljajo starše na obred krsta njihovih otrok. Pri verski vzgoji otrok vas spremlja naša molitev in naj ostane pri vas Božji blagoslov.

Vaši škofje

Priloga 2 k Sporočilom slovenskih škofij 2/2017 3

Kratke

Pravljična urica v Feiglovi knjižnici / Darilo za mamico

Mladinska soba, v kateri so skriti zakladi pravljičnega sveta, je spet privabila v svoj čarobni objem najmlajše obiskovalce knjižnice v ponedeljek, 13. februarja 2017, ko je bila na vrsti tretja Pravljična urica drugega sklopa pravljic v letošnji sezoni. Nad petnajst zvedavih cicibanov je posedlo na blazinice in čakalo na pravljično doživetje. Tokrat ga je pričarala kar knjižničarka Martina Humar. Tudi v njenih rokah so drobno zacingljali zvončki, ki so naznanili začetek pravljice. Ker se je pripovedna nit vila pod naslovom *Kaj je to*, je Martina preizkusila domišljijsko moč malčkov in jih povprašala, kaj lahko vsega postane knjiga: ptiček, streha nad glavo, okno v svet, kukalo... Potem pa je začela razvijati nežno zgodbo o ljubezni, ki ogreva mamimo in sinčkovo srce. Mamica je po nestrpnem čakanju vendarle dočakala, da ji je poštar prinesel paket. Odprla ga je in je bil sesalnik. Veselo je začela sesati prah po hiši. A na lepem je spet pozvonilo pri vratih. Na pragu je stal še en paket z napisom *Mama*. Nemalo se je začudila in ugibala, kaj bi lahko bilo v njem. Njenemu ugibanju so se seveda pridružili tudi mali poslušalci: otipavali so, kaj je v škatli: nekaj mehkega, okroglega... V škatli je bil mamin sinček! Vanjo se je skril, da bi mamici naredil presenečenje in da bi jo razveselil. Pripovedovalka Martina je otroke presenetila še s čarobno škatlo: če vanjo pošlješ poljubček, se ta v škatli spremeni v srčece. Otroci so seveda z veliko vnemo pošiljali poljubčke, pa še mamice so jim pomagale, tako da se je v škatli nabralo kar nekaj srčkov. Vsak udeleženec pravljice je prejel paketek, v katerem je bilo srčece, ki so ga otroci lahko pobarvali. Kot vselej so ob koncu odšli domov z lepimi slikanicami, ki so si jih izposodili pri knjižničarki Bredi, da bi tudi doma ob prelistavanju odjadrali na širno morje domišljije. / IK

Skokičin vrtiljak: v Gorici in Romjanu

V športnem centru Mirka Špacapana v Gorici je bila pred kratkim tretja etapa Skokičinega vrtiljaka, projekta, ki ga ZSŠDI ponuja vsem osnovnim šolam v Furlaniji Julijski krajini. Prireditve se je udeležilo 150 učencev osnovnih šol Otona Župančiča iz ulice Brolo, Frana Erjavca iz Štandreža, Lojzeta Abrama iz Pevme, Ludvika Zorzuta iz Bračana in Alojza Gradnika iz Števerjana. Tretješolci so se udeležili krožne vadbe na šestih postajah, kjer so se preizkusili v nogometu,

V Gorici

košarki, odbojki, atletiki, splošni motoriki in v zabavni jezikovni igri. Četrti in peti razredi pa so med sabo tekmovali v igri med dvema ognjema, v pravem izločilnem turnirju, ki je veljal za uvrstitev v veliki deželni šolski finale in ki bo na sporedu ob koncu marca 2017. Napredovanje v deželni finale si je priigrala osnovna šola Lojzeta Abrama, ki je v finalu premagala osnovno šolo Alojza Gradnika. Ob koncu dopoldanske prireditve je približno 100 učencev, pod mentorstvom vaditeljice Damijane Češčut, zaplesalo po ritmu himne slovenskega športa v Italiji, Skupaj zmoremo. Sledilo je nagrajevanje vseh prisotnih. Tretješolci so prejeli trakec s kuverto in potrdilom o opravljenem Skokičinem vrtiljaku, ostali učenci pa knjižni zaznamek z besedilom himne Skupaj zmoremo.

V ponedeljek, 20. februarja, je bil Skokičin vrtiljak v Romjanu. Šole doberdobskega ravnateljstva so se srečale v romjanski telovadnici za četrto etapo Skokičinega vrtiljaka. Približno 120 učencev osnovnih šol iz Sovodenj, Doberdoba, z Vrha in iz Romjana se je preizkusilo v krožni vadbi in v igri med dvema ognjema. Tretješolci so v prvem delu dopoldneva opravili s šestimi krožnimi postajami, na katerih so se preizkusili v nogometu, košarki, odbojki, atletiki, splošni motoriki in v jezikovni križanki. V drugem delu jutra je šest ekip tekmovalo v igri med dvema ognjema. Najspretnejši so bili učenci majhne vrhovske šole, ki so zmagali na vseh treh tekmah in se tako uvrstili v veliki deželni finale. Drugo mesto je pripadlo ekipi Romjan 3. Pod vodstvom vaditeljice Elene Vizintin so četrto in petošolci zaplesali po notah športne himne Skupaj zmoremo. Plesnemu nastopu sta sledila pozdravni nagovor ravnateljice Sonje Klanjšček in nagrajevanje vseh udeležencev. Tretješolci so za opravljene krožne postaje prejeli spominski trakec s kartončkom žabice Skokice, četrto in petošolci pa so odnesli domov knjižni zaznamek ZSŠDI z besedilom športne himne Skupaj zmoremo.

KATOLIŠKA KNJIGARNA Na kavi s knjigo

Predstavitev Izvestja o nastanku Nove Gorice

Prav zares je škoda, da se je dopoldanskega srečanja *Na kavi s knjigo* v četrtek, 23. februarja, udeležilo malo ljudi, saj je prof. Marija Češčut po pozdravu dr. Damjana Paulina uvedla izjemno lep kulturni dogodek. Predstavila je namreč sodelavke Razsikovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici, ki so skupaj s starosto goriških zgodovinarjev dr. Brankom Marušičem spregovorile o poročilu delovanja tega pomembnega raziskovalnega središča, ki nosi krasno ime *Izvestje*. Dr. Tanja Martelanc, dr. Petra Testen, Petra Kolenc in dr. Danila Zuljan Kumar so predstavile *Izvestje*, gre že za trinajsto številko, in seveda so razložile tudi strokovne zapise v njem, predvsem pa je bil govor o 70-letnici ustanovitve, gradnje, nastanka Nove Gorice, sosednjega, mlajšega mesta od Gorice. Prav Novi Gorici je namreč posvečeno *Izvestje*. Pa naj raziskovalke in zgodovinar ne zamerijo, če zapišem, da je bilo po predstavitvi najbolj zanimivo slišati prav stalnega spremljevalca srečanj *Na kavi s knjigo*, kjer kavo ponuja tržaško podjetje PrimoAroma, prof. Alda Rupla, ki je povedal čudovito, vsaj za vse prisotne novo, doslej nepoznano zgodbo o gradnji Kulturnega doma v Gorici in cerkve v Novi Gorici. Dejal je, da je splošno znano, kako so se takrat politično dogovarjali, pravzaprav je gradnja Kulturnega doma v Gorici pogojevala gradnjo cerkve v Novi Gorici in obratno. Podatek, ki samo potrjuje omembo na srečanju prisotnega arhivarja Jurija Rose, ko je dejal, da v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici leži zajeten katalog dopisov o tem, kako so zgradili cerkev v Novi Gorici, vse pa je še neraziskano.

Foto JMP

Samo ta nepoznana zgodba bi že veljala, da bi se več ljudi udeležilo srečanja *Na kavi s knjigo*, saj je imela prav prof. Marija Češčut, ko je javno pozvala dr. Branka Marušiča, naj napiše svoje spomine na gradnjo Nove Gorice, ki se je sam dobro spominja, kot se tudi spominja prvega obiska maršala Tita v Solkanu, ko se je leta 1948 srečal s predstavniki mladinskih delovnih brigad.

Dr. Danila Zuljan Kumar je na začetku predstavitve *Izvestij* poudarila, da je to zbornik o opravljenem delu v minulem letu, dejala pa je tudi, da gre za pomemben prispevek za naš prostor, saj predvsem osrednji Ljubljani ponuja vpogled v zgodovino in seveda življenje na Goriškem, na obeh straneh državne meje.

Dr. Petra Testen je predstavila svojo študijo o služkinjah na Goriškem, tistih ženah, ki so takoj po drugi svetovni vojni dnevno prehajale državno mejo in hodile delat na črno h goriškim družinam, dr. Tanja Martelanc je prispevala kratek oris svoje predstavitve novogoriškega župnijskega središča. Gradnjo so v takratni Jugoslaviji odobrili šele v sedemdesetih letih minulega stoletja, zasnoval jo je arhitekt France Kvaternik, ki je na Slovenskem naredil 11 modernih cerkva, zgradilo jo je nekdanje ajdovsko gradbeno podjetje Primorje. Zakaj je cerkev v Novi Gorici na robu mesta, zakaj brez klasičnega zvonika, zakaj deluje na nekatere odbijajoče in na druge prijazno, vse to je prišlo na dan v debati.

Petra Kolenc je predstavila naslovnico *Izvestja*, ki jo krasi spomenik padlemu italijanskemu vojaku; ta je stal na mestu na tamkajšnjem pokopališču, kjer je danes Eda center v Novi Gorici, kot je tudi Petra Kolenc predstavila še razprave dr. Jasne Fakin Bajec o Novi Gorici, spregovorila pa je tudi o tem, kako je nastal novogoriški grb, katerega idejna očeta sta v bistvu dva, čeprav se je takratna komisija, po letu 1968, odločila za stilizirano vrtnico arhitekta Ronija Nemca iz Solkana, drugo vrtnico pa je na kamnitem oboku pripravil oblikovalec Pavel Medveščček. Petra Kolenc je predstavila tudi zapis dr. Špele Ledinek Lozej o Kurji vasi, naselju za vodstvene kadre pri Novi Gorici, na prostoru, kjer so zgradili tovarne, med njimi Meblo, in zapis dr. Neve Makuc o projektu Restaura.

Dr. Branko Marušič, ki je živa legenda goriškega zgodovinopisja, pa je v svojem posegu o nastanku Nove Gorice nasul toliko zanimivih zgodovinskih dejstev, da bi bilo zares lepo, če bi jih zbral v posebno knjigo. Predvsem pa je orisal nastanek mesta na močvirnati zemlji in tudi povedal, kako je bilo potrebno najprej urediti osnovne prometne poti med na novo nastajajočim mestom in Šempetrom, ter vrsto drugih zanimivosti. Prav tako je bilo prijetno poslušati strokovno razlago dr. Danile Zuljan Kumar o novogoriškem slovenskem govoru, regiolektu, kot se strokovno reče, ki je zmes kraškega in notranjskega narečja, preprosto povedano pa: zmes kraške, vipavske in briške govorice, oplojen pa je novogoriški pogovorni jezik seveda tudi s furlanščino in italijanščino.

Lep jutranji kulturni dogodek je samo pokazal, kako živo je zanimanje za našo skupno goriško preteklost!

Jurij Paljk

In memoriam

Remo Devetak

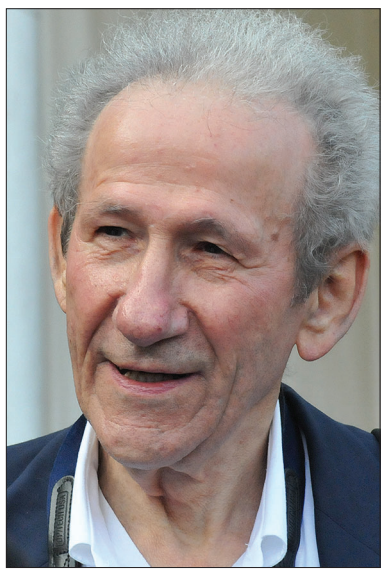

V 84. letu starosti je 24. februarja zvečer umrl Remo Devetak, dejaven družbenopolitični in prosvetni delavec v sovodenjski občini. Njegovemu spominu se klanjamo tudi zato, ker je bil med drugim naš zvesti sodelavec, še prej pa je pisal za Novi list in Katoliški glas. Znan je tudi po tem, ker je na domu v Sovodnjah hranil izjemen dokumentarni in fotografski arhiv, ki priča o bogatem in razvejenem življenju naše krajevne skupnosti v zadnjih desetletjih.

Skupaj z dvojčkom Renatom se je rodil 6. novembra 1933 v znani Čotovi družini na Vrhu Sv. Mihaela očetu Avguštinu in materi Tereziji. Prve tri razrede osnovne šole z italijanskim učnim jezikom je obiskoval v domači vasi, ostala dva razreda pod zavezniško vojaško upravo. Po drugi vojni se je izučil čevljarskega poklica, ki ga je do leta 1959 tudi samostojno opravljal. V letih 1962-92 je bil zaposlen v tekstilni tovarni Manifattura goriziana. V letih 1965-85 je bil občinski svetnik. Leta 1979 je bil soustanovitelj in član sekcije Slovenske skupnosti za Sovodnje, odtlej tudi tiskovni poročevalec in govornik na javnih shodih. Veliko je objavljal o dogajanjih v sovodenjskem občinskem svetu, občasno tudi politična razmišljanja in manjše raziskave o domači polpretekli zgodovini. V okviru občinske uprave je bil v letih 1974-1985 izvoljen v Kraško gorsko skupnost, v razširjenem svetu Trgovinske zbornice je deloval v letih 1976-1980. SSk mu je podelila odličje na deželnem kongresu leta 1986 in pred dvema letoma, občina Sovodnje pa leta 2009 za življenjsko delo. V marcu 1994 je prek našega tednika prejel časnikarsko izkaznico. V letih 1967-79 je bil član vrhovskega društva Danica, leta 2001 pa je bil eden od ustanoviteljev društva Vrh Sv. Mihaela. Bil je med pobudniki za zgraditev zvonika ob vrhovski cerkvi.

V zakonu z Zmago Cotič sta se mu rodili hčerki Doriana in Anastazija. Več let po prerani ženini smrti se je poročil z Maro Fajt, s katero je živel v Sovodnjah.

Remo Devetak je skozi vsa leta svojega delovanja skrbno in urejeno dokumentiral dogajanje v domači in širši stvarnosti. Samo sejam občinskega sveta je posvetil 52 map gradiva. Poleg tega njegov bogati arhiv sestavlja 1250 vsebinsko porazdeljenih knjig/map, 65 vsebinsko različnih map, posebne mape z gradivom je namenjal študijskim dnevom Draga, zbiral je koledarje in knjižne zbirke Goriške Mohorjeve družbe ter Jadranski koledar, revijo Mladika, Ognjišče, Isonzo-Soča, glasili SSk Naša pot in Skupnost, dnevnik Slovenec, Novi list, Katoliški glas in naš Novi glas, Demokracijo, Dom, Novi Matajur, Tednik in Nedeljo, Družino, Pastirčka, Števerjanski vestnik itd. Iz časopisja je izrezoval članke. Izjemno bogat je arhiv s prispevki o delovanju v posameznih občinah na Goriškem in Tržaškem, pa tudi o upravnih, parlamentarnih, evropskih in drugih volitvah itd. V nekaj zabojih je še raznovrstno gradivo, pomešano s knjigami in revijami, ki čakajo, da ga kdo uredi. Izredno bogata je tudi fototeka (450 map!), ki ohranja spomin na dolgo vrsto prireditev, proslav, kulturnih nastopov, veselic, vaških praznikov in drugih dogodkov. Skratka gre za edinstven arhiv neprecenljivega pomena, ki ga ni uredil neki funkcionar, temveč človek, ki je kleno ljubil svoje korenine, rodno zemljo, zgodovino, narod, slovensko besedo, vero in družino.

Pogrebno slavje je bilo v sredo, 1. marca, v Sovodnjah, nato so ga pokopali na rodnem Vrhu Sv. Mihaela. Žalna seja v organizaciji SSk in KD Sovodnje bo v četrtek, 2. marca, ob 18. uri v Kulturnem domu v Sovodnjah, kjer je tudi sam neštetokrat lovil v objektiv utrinke iz življenja svojih ljudi. Naj počiva v Božjem miru! Svojcem pa naj gre iskren izraz našega sožalja. / DD

SCGV KOMEL in ARSATELIER Spominski glasbeni večer "Silvanu ... z ljubeznijo"

Zdravo seme ne bo zamrlo

Pianist Alexander Gadjiev, eden najbolj žlahtnih glasbenih cvetov, ki so zrasli na SCGV Emil Komel, je 21. februarja kot poseben gost uvedel že tradicionalni koncertni večer v spomin na pokojnega prof. Silvana Kerševana. Lisztova sonata, ki jo je izvrstni mladi mojster črnobelih tipk s srcem poklonil ravnatelju-prijatelju, je izzvenela kot eden izmed vrhuncev bogatega večera, na katerem so nastopili nekateri izmed najboljših in nekdanjih učencev šole Komel.

Michela Sbuelz

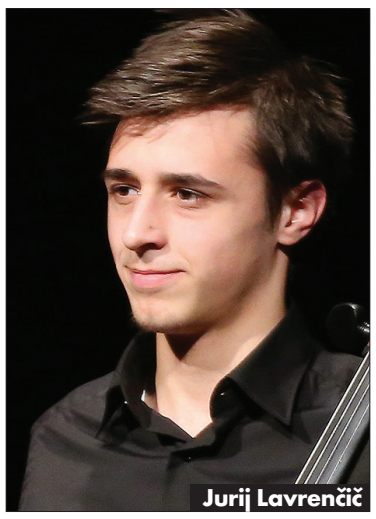
Jurij Lavrenčič

"Čas mineva zelo hitro, na šoli so nove generacije, ki ravnatelja Silvana niso spoznale. Njegov spomin in duhovitost pa sta še vedno zelo živa med nami", je v pozdravnih mislih povedala ravnateljica Alessandra Schettino, ki je koncert v veliki dvorani Kulturnega centra Bratuž zasnovala skupno z Metko Sulič.

Alexander Gadjiev

Na letošnjem, petem spominskem večeru so se glasbene točke prepletale z odlomki iz pedagoških razmišljanj, ki jih je Kerševan v letih zapustil glasbeni šoli. V ustih ravnateljice, Gadjieva in pedagogov Mirka Ferlana, Daniele Brussolo, Martine Gereon, Damijane Čevdek Jug in Ingrid Mačus so zaživele njegove besede: nekatere od teh so našli v zapiskih, ki jih kot svetinje hranijo na tajništvu, druge so bile objavljene v intervjujih v našem tedniku. "Glasba je del človeka", smo slišali. "Če je v tebi, pride prej ali slej na dan. Kdor jo v sebi začuti, je prav, da jo poišče in spozna". To je poslanstvo šole Komel: pomagati mladim pri razvoju in rasti. Njena prizadevanja gredo izključno v smer vzgoje in kulturne rasti, saj "vsaka skupnost lahko preživi tudi brez glasbe in kulture, a gre svojo življenjsko pot kot anonimna čreda". Prof. Kerševan je znal na poseben način povezovati ljudi, omogočati, da so se srečevali: jezik je pojmoval "ne le kot sredstvo sporazumevanja, temveč kot ključ za spoznavanje kulture nekega naroda". Tako je gradil rodove "za boljše čase", v katere je trdno verjel. Pred sabo je imel mlade, ki "so se okužili" s pozitivnimi energijami velikih primorskih glasbenikov, kot so bili Komel, Kogoj, Bratuž, Vodopivec, Filej, Jericijo; ob njih še naprej rastejo "in obetajo, da tisto zdravo seme ne bo zamrlo".

Posebno slovesen je bil trenutek, ko je ravnateljica razglasila imeni dobitnikov štipendij iz sklada Silvan Kerševan, ki ju je izročil predsednik SCGV Komel Blaž Kerševan. Letos sta jo prejela petnajstletna pianistka iz Števerjana Michela Sbuelz in šestnajstletni čelist iz Doberdoba Jurij Lavrenčič. Kljub mladim letoma imata oba za sabo že veliko izkušenj na koncertnih odrih in tekmovanjih, kjer se vedno uvrščata med najboljše.

Po podelitvi se je večer nadaljeval z glasbo: dve pesmi je zapel Mladinski zbor SCGV Emil Komel pod taktirko Damijane Čevdek Jug. Kot solista sta nato blesteče nastopila nagrajenca Jurij Lavrenčič in Michela Sbuelz, v duu pa lanskoletna prejemnika, harmonikarja Jure Bužinel in Manuel Persoglia. Mladi violinist Riccardo Conte je ob klavirski spremljavi Michele De Castro zaigral Tosellijevo serenado, po notah katere je plesala baletka Sanja Vogrič, flavtistka Ivana Gerin pa je ob spremljavi pianistke Ingrid Mačus občuteno zaigrala Poulencovo sonato. Na koncu sta kot večji skupini nastopila še orkester kitar pod vodstvom Martine Gereon in šolski orkester - v njem igrajo še čisto mladi gojenci, pa tudi člani društva ArsAtelier -, ki ga vodi Luigi Pistore.

Tudi ta večer je dokazal, da je prof. Kerševan še kako živo navzoč med vsemi, ki so ga poznali. Njegova prekipevajoča ustvarjalna in združevalna energija - hvala Bogu! - še vedno oplaja našo goriško zemljo in ljudi na njej.

Danijel D.

KATOLIŠKA KNJIGARNA v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo vabi na kavo s knjigo

DRAGO ŠTOKA

KOROŠKA V MOJEM SRCU

Knjigo bo predstavil in se z avtorjem pogovarjal Janez Povše

v četrtek, 9. februarja 2017, ob 10. uri v prostorih knjigarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje PrimoAroma CAFFÈ PER AMORE TRIESTE

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

V sodelovanju s CELJSKO MOHORJEVO DRUŽBO je izšla knjiga

Marco Roncalli

PAPEŽ JANEZ SVETNIK

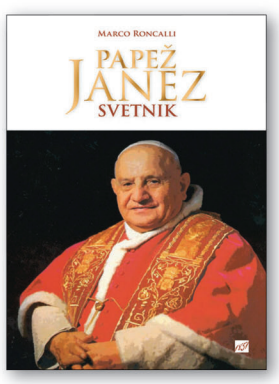

O življenju in svetosti papeža Janeza XXIII.

Predgovor o papeževi kanonizaciji in spremno besedo z naslovom "Papež Janez XXIII. in Slovenci v Italiji" je v knjigi prispeval prof. Tomaž Simčič

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
in KULTURNO DRUŠTVO STANKO VUK iz Mirna-Orehovelj

DAN SLOVENSKE KULTURE

ČISTI ŽRTVI SVETAL SPOMIN

ob 80-letnici mučeniške smrti Lojzeta Bratuža

solistične točke, recitacije, prizori, glasbene in zborovske pesmi

slavnostni govor **prof. Lučana Budal**

četrtek, 2. marca 2017, ob 20. uri
dvorana Gnidovčevega doma na Mirenskem gradu

nedelja, 5. marca 2017, ob 18. uri
župnijska dvorana Anton Gregorčič - Štandrež

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PASTIRČEK *vabi na predstavitev pesmarice*

PATRICKA QUAGGIATA

PESMI ZA MLADA GRLA

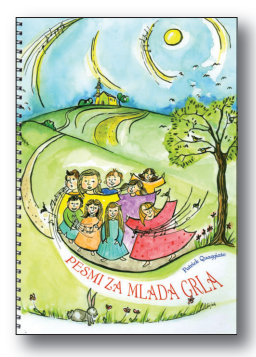

v torek, 7. marca 2017, ob 19.30
v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

S skladateljem se bo pogovarjala in zbirko predstavila Mateja Černic.

Večer oblikujejo še OPZ VESELJAKI in MIPZ Emil Komel

Pomembno obvestilo

Zgodovinska stavba na Placuti (št. 18) je že štirinajst let prazna in zapuščena. Razpada in ustvarja samo stroške za najnujnejša dela za vzdrževanje in bremeni lastnika z raznimi davki in zavarovanjem. Ker do danes nobena slovenska organizacija ali posamezniki niso pokazali zanimanja za uporabo je odbor Katoliškega tiskovnega društva sklenil, da objavi poziv za nakup morebitnim interesentom, tako ustanovam kot posameznikom. Za pojasnila lahko kličete na tel. 0039 0481 531445 ali preko elektronske pošte na naslov **societatipografica@legalmail.it**

Obvestila

Kulturni center Lojze Bratuž v okviru Festivala Kogojevi dnevi in v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2017 spominsko razstavo o slikarju Albertu Sirku ob njegovi 130-letnici rojstva in 70-letnici smrti. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Alberta Sirka, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz. org.

Pri Združenju cerkvenih pevskih zborov - Gorica pripravljamo projekt Opera omnia Mirka Fileja. Vse, ki ste ga poznali, sodelovali z njim pri katerem projektu ali zboru, naprošamo, ali bi nam posredovali fotografije ali partiture in tako pripomogli k boljši uresničitvi projekta. Za dodatne infomacije: 0481 31817, zcpz. go@gmail. com.

V župnijskem domu v Štandrežu poteka delavnica "makrame", namenjena odraslim in mladim; dve delovni srečanji sta že bili v februarju, ostali dve bosta 3. in 10. marca ob 20. uri v veroučni sobi župnijskega doma Štandrež. Tečaj vodi Fabiola Torroni. Za prijave in informacije: Nanut Joana (0481 21419).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča udeležencem celodnevnega izleta ob dnevu žena, ki bo 7. marca 2017 v kraju Pedavena (Belluno), da bo avtobus št. 1 odpeljal ob 7. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro-Goriščka, nato s postanki pri "vagi" blizu pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, pred razstaviščem Expomego/Eurospar (ul. Bolivia), v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Avtobus št. 2 pa bo odpeljal ob 7. uri iz Doberdoba, nato s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni ter v Štandrežu na Pilošču. Sledi skupna vožnja ob 7.30 uri proti Pedaveni. Organizatorji priporočajo točnost.

PD Rupa-Peč vabi na vsakoletni izlet v klasično Grčijo, v Meteoro, od 23. do 29. avgusta 2017. Info na tel. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Prodajam gozdna drva in oljčno olje. Tel. 0481 390238 ob uri obedov (kmetija Aleš Komjanc, Jazbine).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Male oglase bomo objavili prihodnjič.

Darovi

Za Novi glas: Kati Burjes (ZDA) 362,14 evrov; Maria Porovne (Kanada) 50 evrov.

Sožalje

Ob izgubi prijatelja **Remota Devetaka** izrekamo družini iskreno sožalje Prosvetno društvo Rupa-Peč.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 3. 3. 2017 do 9. 3. 2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 3. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 5. marca, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 6. marca (v studiu Sanja Vogrič): The Beatles' beat, ritem 60. let.

Torek, 7. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pozabljeni kočevski Nemci 2. del - Izbor melodij.

Četrtek, 9. marca (v studiu Andrej Baucon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

V vseh naših srcih spomini bodo ostali do tedaj, ko spet se vsi ob tebi bomo zbrali. Zbogom brat in stric

REMO.

NATO, NERINA in UŠTILI Z DRUŽINAMI

Dragi **REMO**,

za dobroto tvojih rok, ostala je le beseda hvala, ki s spominom nate v srcih bo ostala.

Iskreno sožalje svojcem.

PD VRH SV. MIHAELA

Odšel je naš dragi Remo Devetak

Hvala vsem, ki so v teh mesecih stali ob strani njemu in nam, kot tudi tistim, ki so počastili njegov spomin, in vsem, ki ga še bodo na žalni seji 2. marca v Sovodnjah; iz srca se zahvaljujemo tudi organizatorjem te pobude. Za vsestransko pomoč in bližino naj gre naša zahvala tudi dr. U. Tommasiniju, vsemu osebju R. S. A. iz Gorice in g. župniku R. Podbersiču. Kdor želi, naj v njegov spomin daruje v dobrodelne namene.

Remo, tata, nono, "bisanono", kjerkoli si... hvala za vse! Imej se lepo in nadaljuj s svojim "bunkerjem"! / SVOJCI

21. februar je svetovni dan maternega jezika

Poslanica ob svetovnem dnevu maternega jezika

"Meje mojega jezika so meje mojega sveta", je zapisal filozof. Pri tem ni mislil na številčnost govorcev nekega jezika, ampak da je jezik čudežni organizem – nikakor ne le slovnica in slovarji –, ki zaradi svoje specifične narave ni le sredstvo sporazumevanja, še zdaleč ne! Jezik se je rodil iz človekove želje, celo nuje, da poimenuje svet, v katerega se je rodil. Svoje roke, ženske dojke, temne oči svojih otrok, zvezde v globini črnine nočnega neba, ki so ga toliko plašile kot vabile. Sladke sadeže na drevesu spoznanja, zaradi katerih se je dvignil, vzravnal in se ločil od svojih bratov in sester, s katerimi se je premikal skozi pragozd in se sporazumeval z znaki, zvoki, glasovi.

Dognati skrivnost jezika se ne da, kot so nekateri poskušali, sledeč razvoju otroškega čebljanja v govor – oblikovanju prve med vsemi besedami, ki je bila, ki je in ki bo *mama* – in tako razvijali teorijo, kako je nastal človeški govor, jezik, ne le eden, ampak na tisoče. Danes je na svetu več kot šest tisoč jezikov, vsak mesec umreta dva. Ker je jezik živ organizem, je podrejen zakonom minevanja. Saj je človekov in ne božji.

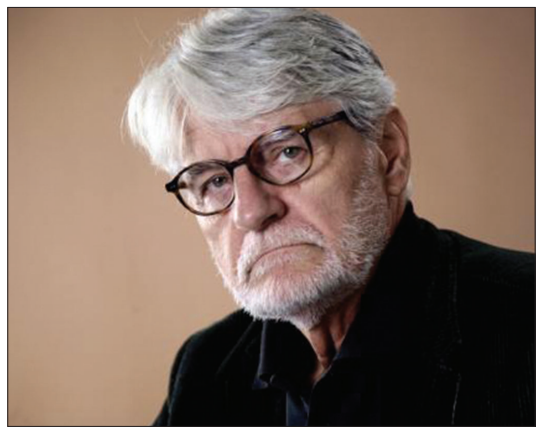

Jezik združuje neko občestvo, da postane ljudstvo, narod, nacija. Je edini resnični temelj, na katerem se utemeljuje identiteta, prepoznavanje, a hkrati tudi razločevanje od drugih, četudi sosedov. A v jeziku je skrita tudi želja po širjenju, ekspanziji, prevladi. Danes vemo in slišimo, manj vidimo, da jeziki sledijo globalizaciji, razlivajo se preko svojih meja, osvajajo tuja ozemlja, tuje narode, jih tlačijo v topilne lonce, da se tam prekuhajo in izstopijo kot govorci kitajščine, angleščine, španščine: treh jezikovnih velesil, nenehno soočenih s slovanskim *sojuzom*, ki pod vodstvom ruščine postavlja svoje meje.

In kaj je z nami, Slovenci? Komaj dva milijona nas je, rečeno brez domišljije: za predmestje nekega svetovnega megapolisa nas je. A le če molčimo, če molčimo, ko nas sosedje potiskajo v provinco, ko naša severna soseda meni, da je celo v deželni ustavi neprimerno uporabiti izraz slovenski, ko naši zahodni sosedje še vedno proizvajajo prastrah pred Slovani, Slovenci, *schiavi*! Smo zaradi tega ogroženi? Smo zaradi tega manj vredni, so naše meje zaradi tega ogrožene, skrčene?

Nikakor! Kajti jezik je čudežen organizem, ki zna poimenovati celo nepoimenljivo, nepredstavljivo. Vsakič znova iznajde nove in nove besede, ki širijo njegove meje, naše meje. Našli smo besedo za nekaj tako težko predstavljivega, kar se dogaja v CERN-u: rekli, izrekli smo novo besedo: *trkalnik*. In zdaj razumemo, da se tam nekje, globoko pod zemljo nekaj trka, da bi iz tega trkanja izluščili prvo in poslednjo skrivnost ne le našega bivanja, ampak celotnega vesolja.

Jezik je živ organizem. Rodi se, potuje skozi čase, se utrudi, ostari, ni več gibčen, ne zmore več poimenovati in s tem udomačiti reči in pojavov, ki jih prej ni bilo. Zvezdni utrinki že milijone let bežijo prek nočnega neba, a šele takrat, ko se je človek ozrl v nebo in na široko odprl oči in usta, se mu je izvila, rodila, povila beseda: *utrinek*.

Meje mojega sveta izginjajo, četudi v sebi še vedno nosim jezik svojih prapradedov, saj se moj svet podira, gori, med ruševinami mrtvi otroci ... Jaz pa bežim – v enem od evropskih jezikov se mi reče *begunec*, in samo zvezda Severnica mi kaže pot v Obljubljeno deželo. V sebi nosim dragotino, ki se ji reče jezik, jezik, v katerem so bile napisane ljubezenske pesmi, znanstvene razprave in zakoni. Sedaj so pred menoj samo še meje, ki jih jezik ne more prestopiti, ker so se drugi jeziki, s pomočjo tolmačev, dogovorili, da svoje svetove ogradijo z bodečo, rezilno žico, ki se ji v enem od teh jezikov reče tudi *tehnična ovira*.

In rad bi vprašal filozofa, četudi mi povedo, da je že umrl, kaj je sedaj z mojim jezikom. Kaj z mejami, ki naj bi jih moj ljubljeni jezik, v katerem sem šepetal zaljubljene besede in pel uspavanke, širil preko vseh drugih mejá: nacionalnih, rasnih, verskih? Ko tako čakam nekje med eno in drugo mejo, jaz begunec in vsi moji bratje in sestre, se sprašujem, zakaj je moj, pa ne le moj, jezik izumil tudi besede, kot so vojna, trpljenje, umiranje ... Bom še kdaj izrekel mir, lepota, življenje? Bom.

Ivo Svetina,
predsednik DSP

Začela se bo 48. Primorska poje

32 koncertov z več kot 200 zbori

V organizaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, Zveze pevskih zborov Primorske, Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta se bo v petek, 3. marca, začela letošnja zborovska revija Primorska poje, na kateri bo 32 koncertov v različnih krajih Primorske z več kot dvestotimi pevskimi zbori.

Na prvem dnevu Primorske poje, ki bo na Dobrovem, v Postojni in Trstu, bodo nastopili trije goriški zbori: MePZ F. B. Sedej iz Števerjana na Dobrovem, MePZ Rupa-Peč in MoPZ Štmaver v Kulturnem domu v Postojni.

Letošnja priljubljena in najbolj množična revija je posvečena 70. obletnici priključitve dela Primorske matični domovini, 80. obletnici mučeniške smrti skladatelja in zborovodje Lojzeta Bratuža in 130. obletnici rojstva skladatelja Zorka Prelovca.

Na Goriškem, Tržaškem in v videmski pokrajini bo 11 koncertov, od teh štirje bodo v cerkvenih prostorih. Prvi koncert **na Tržaškem** bo v petek, 3. marca, v Marijinem domu v Trstu, sledili bodo koncerti v soboto, 4. marca, v Bazovici v cerkvi sv. Marije Magdalene, v soboto, 18. marca, v telovadnici v Lonjerju, v nedeljo, 26. marca, v Prosvetnem domu na Opčinah, v soboto, 8. aprila, v gledališču Verdi v Miljah, v soboto, 22. aprila, v cerkvi sv. Lovrenca v Škednju. **Na Goriškem** bodo letos štirje koncerti, in sicer v soboto, 18. marca, v Domu Kremenjak v Jamljah, v petek, 24. marca, v cerkvi sv. Andreja v Štandrežu, v nedeljo, 26. marca, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in v nedeljo, 2. aprila, v Domu na Bukovju v Števerjanu. V videmski pokrajini bo Primorska zapela v nedeljo, 23. aprila, v cerkvi sv. Florjana v Zavarhu. Na Trbižu bodo v občinskem kulturnem centru v nedeljo, 19. marca, nastopili zbori iz Primorske in Koroške.

V Ajdovščini na ogled dela s sinjevrških kolonij

V Lokarjevi galeriji v Ajdovščini so pred kratkim odprli razstavo del, ki sta "likovni center Sinji vrh ponesli v svet lepega in dobrega". To sta likovni koloniji Slovenija odprta za umetnosti in Umetniki za karitas.

Razstava je poklon Sinjemu vrhu in Občini Ajdovščina v februarju, mesecu kulture, so v povabilu na odprtje razstave zapisali pri Karitas. Za kulturni program je poskrbel Ženski kvartet Anka, kulinarični utrip Sinjega vrha pa je pričarala družina Vidmar.

Na razstavi del, nastalih na junijskem druženju umetnikov Slovenija odprta za umetnost, so se predstavili Tanja Verlak, Maruša Šuštar, Mira Ličen Krmpotić, Klemen Brun, Meta Šolar, Kaja Urh, Peter Marolt, Klavdij Tutta, David Ličen, Polona Kunaver Ličen, Damjana Plešnar, Brut Carniollus, Črtomir Frelih, Sergej Kapus, Walter Köstenbauer, Toni Franović, Gala Čaki, Dragana Knežević, Noriaki Sangawa, Simao Bessa, Gianni Borta, Dania Spizzamiglio in Zdravko Milić. Na likovni koloniji Umetniki za karitas pa so avgusta lani na Sinjem vrhu ustvarjali Zdravko Dolinšek, Andrej Kosič, Jurij Kravcov, Petar Lazarevič, Miloš Marc, Jasna Merku, Alina Asberga Nabergoj, Patricija Simoni in Suzana Švent. Razstavljena so tudi dela strokovnih sodelavcev in darovalcev ob dnevu odprtih vrat.

Čeprav že dobri dve desetletji umetniška dela obeh likovnih kolonij nastajajo na isti lokaciji, pa se je prvič zgodilo, da so jih predstavili skupaj.

Razstava je v ajdovski Lokarjevi galeriji na ogled do 5. marca.

Abonmajska sezona SSG v Gorici

Ravno prav popran zabaven Trio

Abonmajska sezona Slovenskega stalnega gledališča v Gorici je v ponedeljek, 6. februarja 2017, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž ponudila pravo komedijsko poslastico. V goste je prišlo Gledališče Koper z glasbeno uspešnico *Trio,* prejemnico nagrade Tantadruj za l. 2016. Predstava je krstno uprizoritev doživela novembra 2015 kot dramski prvenec igralca Gašperja Tiča, ki je nase kot na avtorja besedil v vezani besedi že opozoril na dveh končnih prireditvah Borštnikovega srečanja. K pisanju dramskega teksta ga je spodbudil režiser Jaka Ivanc, ker je Gašper Tič večkrat kaj šaljivega napisal za kolege v Mestnem gledališču ljubljanskem ob kakšnem praznovanju rojstnega dne. Tako je nastalo duhovito, do pravšnje mere začinjeno besedilo o treh sestrah, ki imajo skupnega očeta (ena je polsestra, materi sta pa sestri), bogatega, svetovno znanega dirigenta, ki jih je že v otroštvu zapustil – bil je nepoboljšljiv ženskar - in po blesteči karieri umrl na Deviških otokih. Njegove hčerke se preživljajo s petjem. Prepevajo v Triu Pupe. Ravno na dan, ko pričakujejo razglasitev očetove oporoke, imajo morda zadnji skupni nastop, pri katerem so vse živčne. Ostro zbadajo druga drugo na račun zunanjosti, značajev, življenjskega sloga... Vsaka upa, da ji je oče zapustil čim večji delež, da bo lahko ubrala solistično pot. A čaka jih neljubo presenečenje... Tako da nazadnje spoznajo, da je sestrska ljubezen tista trdna vez, ki jim je ne more odvzeti nihče. Zato bodo še naprej nastopale in uživale ob dobri glasbi iz 50. let, ki jo imajo najraje.

Zelo spretno in učinkovito napisan komedijski splet v narečno obarvanih verzih, prepleten z glasbo – imenovali bi ga lahko muzikal – ne vsebuje nikakršnih problematičnih zapletov, je spisan tako, da polnokrvno zaživi le, če ga izvajajo mojstrski komedijanti, ki so hkrati dobri pevci. Pri izbiri igralskega tria Jaka Ivanc ni imel težke izbire, saj jih je Gašper Tič že ob pisanju komedije verjetno imel v mislih. Trio Pupe sestavljajo trije igralci (!). Izbira je načrtna tudi zaradi vsebinske poante: ker si je oče teh sester zelo želel imeti fante, je hčere vzgajal bolj po "moško". Sicer pa transvestitska igra v gledališču deluje vselej komično. V like treh sester so se tako imenitno prelevili Uroš Smolej, ki je že večkrat izkazal svojo moč in izredno prepričljivost v tovrstnih preobrazbah, Daniel Dan Malalan in Rok Matek. Vsi trije igralci so odlični pevci, zato njihovo triglasno petje zazveni v vsej ubrani harmoničnosti. Uroš Smolej je svetlolasa Donatella "ta glavna", očarljiva, najbolj elegantna, postavna in ambiciozna, a tudi najbolj strupena izmed sester, ki si najbolj želi otresti se ostalih dveh in zablesteti kot solistka. Daniel Dan Malalan pooseblja okrogloličnо, debelušno in živahno črnolasko Fiorello, "ta postavno", ki je osvojila kar nekaj moških src. Rok Matek pa je krasno zlezel pod kožo suhe "zarjovene d'vičice", pobožne rdečelaske Marije, ki je po sili razmer z materjo živela v zakotni koroški vasici.

Pri preobrazbi v ženske like je igralcem prišla na pomoč maskerka Tina Humar. Značajske in telesne poteze treh sester so imenitno odslikavali tudi kostumi Lea Kulaša. Primerno scensko prizorišče sta pripravila Jaka Ivanc in Voranc Kumar, ki sta si pri tem dognano zamislila kartonaste "orkestraše". Avtor slovenskih besedil songov je Gašper Tič, avtor glasbe in priredb pa Davor Herce.

Predstava je zelo skrbno izdelana, zato skupek komičnih elementov, s prebliski črnega humorja, pride imenitno do izraza. Ob njej gledalec uživa, se sprosti in zabava. Ob koncu pa zabeleži še sporočilo, da je sestrska ljubezen vendarle dovolj trdna, da lahko zmore prenesti tudi trpko razočaranje.

Goriški gledalci, ki jih je bilo tokrat za spoznanje več kot po navadi, so uživali ob iskrivo zbadljivi glasbeni predstavi in igralcem namenili iskreno ter dolgotrajno ploskanje, saj so bili res enkratni!

IK

Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Nova pisarija Mirana Hladnika

Lani je pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (FF UL) izšla knjiga *Nova pisarija: strokovno pisanje na spletu* dr. Mirana Hladnika, literarnega zgodovinarja in rednega profesorja za slovensko književnost na Oddelku za slovenistiko FF UL. Naslov je seveda povzet po satirični programski pesnitvi Franceta Prešerna *Nova pisarija*, v kateri učenec od izkušenega mojstra pričakuje napotke, kako pisati. Februarja, ko praznujemo po Prešernu poimenovan kulturni dan, ali pa marca, ko obeležujemo svetovni dan poezije, ne bo odveč, še preden prelistamo Hladnikovo knjigo, ponovno prebrati ta Prešernov še danes aktualni satirični dvogovor. Če ni pri roki katere od neštetih izdaj Prešernovih Poezij, si pomagajmo kar s spletnim Wikivirom.

Spletno branje bo čisto v kontekstu Hladnikove knjige, ki je pravzaprav, kot lahko preberemo na platnicah, knjižni natis spletnega učbenika (https: //sl. wikibooks. org/wiki/Nova_pisarija). *Nova pisarija je naslednica šestih izdaj legendarnega Hladnikovega Praktičnega spisovnika ali šole strokovnega ubesedovanja: vademekuma za študente slovenske književnosti*, s katerim s(m)o se neštete generacije študentov slovenistike (pa tudi drugih humanističnih ved) na zelo praktičen način učile pravilnega strokovnega pisanja in se seznanjale s predmetom svojega študija, vendar "se od njega razlikuje v tem, da komaj kje še pomisli na potiskani papir". Pisarija, spisovnik, vademekum ... Igranje z (neobičajnimi) besedami v naslovih je šlo Hladniku zmeraj dobro od rok. Samostalnik *spisovnik* je namreč v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* označen s kvalifikatorjem nekdaj, pomeni pa priročnik z vzorci spisov, tj. besedil. *Vademekum* je ozko knjižna sopomenka za knjigo praktičnih pojasnil, *pisarija* pa je stilno zaznamovana sopomenka za pisanje oz. sestavljanje besedil. V igri za naslov najnovejše knjige je bila tudi beseda *pismenost*, ki je še Valentinu Vodniku pomenila slovnico, današnji širši pomen pa je poznavanje česa sploh (npr. funkcionalna ali digitalna pismenost).

Kdor pozna profesorja Hladnika, ki raziskuje kvantitativne lastnosti slovenskih pripovednih žanrov, spletne oblike pismenosti, na internet postavlja slovensko leposlovje, ureja diskusijski forum Slovlit, sodeluje na Wikimedijinih spletiščih in je objavil knjige o povesti, slovenski kmečki povesti, slovenskem zgodovinskem romanu, trivialni literaturi, turistični jezikovni priročnik ter uredil kritično izdajo Alojza Gradnika in še mnogo drugega (njegove besedila in fotografije pa so prosto dostopni na spletu pod licencami *creative commons*), temu je jasno, da se preprostejši naslov njegove knjige ne bi skladal z avtorjevo ustvarjalno osebnostjo. Ob tem velja še omeniti, da je bila prav njegova ideja, ko je bil predsednik Slavističnega društva Slovenije, umestiti vsakoletna strokovna slavistična srečanja pod skupnim imenom Slovenski slavistični kongres za državno mejo – leta 2006 v Zagreb, naslednje leto v Trst, potem pa v Celovec in Monošter.

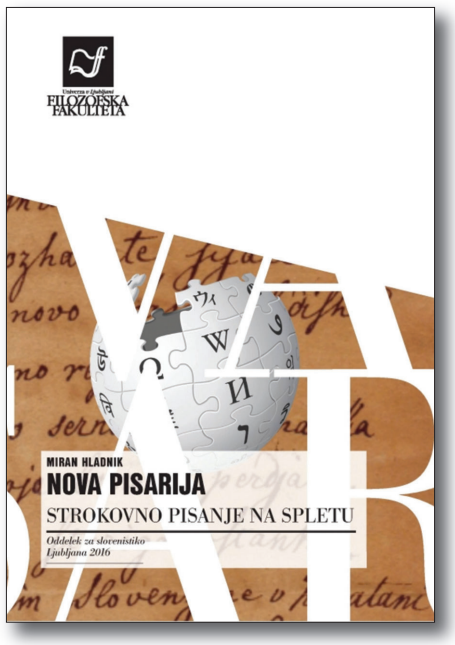

Hladnikova Nova pisarija "/n/avaja na strokovno udeležbo na spletu (na Wikipediji, Wikiviru, Wikiverzi) oz. uči spletne pismenosti: sodelovalnega objavljanja, popravljanja, slikovnega opremljanja in licenciranja besedil, iskanja in citiranja informacij". Ni knjiga, kot smo jih bili vajeni oz. kakršne so izhajale od izuma tiska, saj je wikiknjiga, to pa pomeni, da nastaja na spletu in da je interaktivna – opremljena s povezavami do drugih besedil. Kar pa jo dela najbolj drugačno v primerjavi s klasičnimi knjigami, je bralčeva možnost, da spremlja njeno nastajanje in da poseže vanjo; popravek oz. dopolnilo pa je v wikiknjigi objavljen neprimerno prej, kot bi bil v dopolnjenem in popravljenem ponatisu. "Wikiknjige niso zaključene enote, ni mogoče govoriti o njihovem izidu kot dogodku, ampak jih je treba razumeti kot proces, kot dobesedno 'rastočo knjigo'." Še zlasti pa je inovativno, da knjiga nima tradicionalnega t. i. *copyrighta*, pač pa mednarodno licenco *creative commons*, kar z drugimi besedami pomeni, da sta njena prosta uporaba in celo adaptacija, seveda z navedbo avtorjevega imena, mogoči in zaželeni, kot Hladnik navaja v uvodu.

Zakaj pa je knjiga zanimiva za širšo javnost, ne le za študente slovenistike, ki jim je v prvi vrsti namenjena? Na enem mestu namreč zgoščeno tematizira tista vprašanja, s katerimi se v svetu novih medijev in tehnologij vsi po malem srečujemo, a pogosto nismo prepričani, kako te reči delujejo. Hladnik nas skozi pisanje vodi prepričljivo in zanesljivo. Knjiga na 328 straneh je poleg uvoda razdeljena še na šest poglavij (in seznam dodatne literature na koncu) z resnično preprostimi naslovi, ki bralca ne odvrnejo od branja: Pismenost, Kredibilnost, Žanri, Slog, Iskanja in Digitalna humanistika. Na začetku nas seznani s sodobnim vprašanjem avtorstva in načini (znanstvenega) objavljanja, kot je npr. prosti dostop, v drugem poglavju pa se dotakne večno aktualnih tem, ki jih poznamo že iz Praktičnega spisovnika, kot je pravopis v strokovnem pisanju, posebno pozornost pa nameni digitalni pismenosti in načinih navajanja. V poglavju Žanri nas popelje skozi osnove besedilnih vrst, še posebej sodobnejših, kot sta strokovni blog in spletni forum, v Slogu pa v maniri dobrega starega profesorja opozori na ključne napake strokovnega pisanja, na katere, resnici na ljubo, ne naletimo zgolj v strokovnih besedilih: gostobesednost, nerazumljivost, pomanjkanje konteksta, manierizem, slogovna ubornost, pristranskost, terminologizacija, mentalno brambovstvo in servilnost. V zadnjih dveh poglavjih se dotakne informacij, s katerimi bi morali biti opremljeni prav vsi študentje, ne glede na študijski program, to je, kaj je univerzalna decimalna klasifikacija, po kateri je urejena večina knjižničnega gradiva, kako iščemo po digitalni knjižnici dLib, ipd. Še zlasti pa bralce seznani z empiričnimi metodami digitalne humanistike, torej načini raziskovanja, ki so daleč od akademske zaprašenosti, stereotipa, ki je nekoč veljal za literarno vedo.

Če za katero knjigo velja toplo povabilo k branju in poziv k njeni rabi, je to pričujoča wikiknjiga. Ni je namreč treba ne kupiti ne si jo izposoditi v knjižnici, samo na spletni naslov, naveden v uvodu, kliknete in besedilo, bogatejše od tistega v knjižni izdaji, bo takoj pred vami.

Vladka Tucovič

Jubilej mesta, ki je nastalo zaradi eksistenčne nuje

Sedemdesetletna Nova Gorica (1)

Kaj izvirnega je še mogoče pripovedovati o sedemdesetletnem mestu, ki mu je javnost z dnevno publicistiko vred od spočetja dalje namenjala številna napotila za življenje in ki ga je strokovno prvi obdelal zemljepisec dr. Igor Vrišer (1959) v dveh razpravah (1958 in 1959) kmalu potem, ko je obhajalo prvo desetletnico, ter ob petintridesetletnici s knjigo *Humanizacija mesta* (1983) sociolog Zdravko Mlinar ali Katja Jerman z doktorsko nalogo *Dve Gorici – eno mesto. Konstrukcija urbanega* (2008)? Kakšna nova spoznanja lahko bistveno spremenijo danes podatke v prvih objavljenih pregledih zgodovine o nastajanju Nove Gorice publicistov Cirila Zupanca (1967) in Cvetka Nanuta (1972) ali pa obravnave zgodovinark Slavice Plahuta (1979), Dragice Ukmar (1983), Metke Nussdorfer (2002) in nazadnje Patricije Bukovič iz leta 2006. Zgodovinar Jure Ramšak (2015) in antropologinja Jasna Fakin Bajec (2015) sta šele nedavno pojasnjevala vprašanje, ki je že desetletja tlelo: je Nova Gorica vzorčni primer ideološko opredeljenega urbanizma ali pa odmev na eksistenčne stiske, nastale zaradi spremembe državnih meja? Naj še dodam, da so poleg zemljepiscev, zgodovinarjev in sociologov, zlasti v diplomskih nalogah, pisali o Novi Gorici tudi urbanisti oziroma arhitekti, med njimi zlasti Vinko Torkar in Tomaž Vuga pa tudi prof. Edvard Ravnikar, avtor prvega urbanističnega načrta za Novo Gorico (1948-1950). O urbanizmu mesta so razpravljali tudi goriški Italijani. Dejstva in problemi, povezani z nastajanjem mesta in z njegovim razvojem, so našli prostor tudi na nekaterih muzejskih in arhivskih razstavah, v filmskih upodobitvah, v javnih nastopih in v spominih snovateljev in graditeljev Nove Gorice. Veliko besed je bilo izrečenih in napisanih, le redke so se izognile ponavljajočim se ugotovitvam. Ta kritična opazka velja tudi za to priložnostno besedovanje.

Zgodovina vsakega mesta je poje goriški liberalni list *Soča* septembra 1903 objavil članek *New Gorice* in tako s prirejeno angleško obliko naslova zasmehoval politične razmere v Gorici.

Nova Gorica je torej nastala zaradi eksistenčne nuje, ker je nova državna meja med Italijo in Jugoslavijo (1947) odrezala zaledje od stoletnega središča. Zato je na ozemlju, ki je bilo določeno Jugoslaviji, še preden se je nova meja vzpostavila, spontano vzniknila misel o novem mestnem središču, pravzaprav o združevanju ali tesnem približevanju tistih predelov Gorice, ki naj bi pripadali Italiji z bodočimi zgrajenimi objekti na slovenski/jugoslovanski strani meje. Ta povezava se kasneje ni uresničevala zaradi določil jugoslovanskih oblasti, da mora mesti ločevati 500 metrska čistina in da se prepove vsaka zidava 800 metrov od mejne črte. Zaradi tega je Nova Gorica nastala pravzaprav "na zeleni trati", kakor označujejo take in podobne nastanke mest zgodovinarji.

Platnica 13. številke zbornika Izvestje Raziskovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici, na kateri je fotografija pokopališča s spomenikom italijanskemu padlemu vojaku, kjer danes v Novi Gorici stoji center Eda

Kakor je bila odločitev o izgradnji novega mesta nedvoumna, pa je nekaj zapletov in razprav sprožila njegova lokacija. Prav na začetku razprav, konec leta 1946, so omenjali lokacije Ajševica, Rožna Dolina in Šempeter pri Gorici ter Solkansko polje. Ajševica je bila kmalu izločena, tudi Rožna Dolina je bila neustrezna, pač pa je mesto med Šempetrom in Vrtojbo zelo resno načrtoval in narisal projektant arhitekt Božidar Gvardiančič (april 1947).

/ dalje

Branko Marušič

Berlinska literarna nagrada 2017

Dobitnica je pisateljica Ilma Rakusa

Pisateljica Ilma Rakusa je dobitnica berlinske literarne nagrade 2017. Njeno literaturo po presoji žirije odlikujeta izjemna jezikovna in formalna zavest ter muzikalnost kot tudi nadnacionalna razgledanost. Njena poezija pa očara z izjemnim nivojem refleksije. Nagrado so ji izročili pred kratkim v Berlinu.

Kot piše v utemeljitvi, je Ilma Rakusa odločilni glas tiste večjezične srednjeevropske literature, zaznamovane z izkušnjo migracije, ki so jo nacionalsocialistični teror in komunistične diktature marginalizirali in jo izrinili iz zavesti javnosti.

Ilma Rakusa se je rodila leta 1946 v kraju Rimavska Sobota na Slovaškem mami Madžarki in očetu Slovencu. Otroštvo je preživela v Budimpešti, Ljubljani in Trstu, leta 1951 se je preselila v Zürich. Študij slavistike in romanistike je opravila v Zürichu, Parizu in Leningradu.

Doktorirala je leta 1971 z disertacijo Študije o motivu osamljenosti v ruski književnosti. Za svoje delo je prejela številne nagrade in priznanja.

Leta 2005 je prejela nagrado vilenica, ob tej priložnosti je pri Cankarjevi založbi izšel slovenski prevod njene zbirke pesmi *Črta čez vse*. V slovenskem prevodu so dostopne še njene pripovedi *Miramar*, kratkoprozna zbirka *Morje modro morje* in pesniška zbirka *Proti strahu*.

Vladka Tucovič **JEZIKOVNICA** 8

Dekanja ali dekanija?

Je že tako, da imamo v slovenščini več besed, ki se enako pišejo, celo izgovarjajo, pomenijo pa različno. Spomnimo se ponovno na besedo prst, ki lahko pomeni sopomenko za zemljo (npr. rodovitna prst) ali pa je del roke (ima poškodovan prst na desni roki). Podobno je z glagolom zaslišati, ki ga lahko razumemo, da koga zaslišujemo, mu torej postavljamo vprašanja in zahtevamo odgovore, lahko pa pomeni tudi, da nenadoma slišimo kaj, česar prej nismo (npr. iz daljave je zaslišala bližajoči vlak). Neustrezno pa je, kadar glagol zaslišati rabimo v napačnem kontekstu, npr.: po ogledu filma bomo zaslišali režiserja. Primernejše bi bilo, če bi glagol zaslišati zamenjali z glagolom prisluhniti, govoriti ali pogovarjali: po ogledu filma bomo prisluhnili režiserju, bomo slišali govoriti režiserja ali se bomo z režiserjem pogovarjali.

Pred letom dni sem za spletni portal Medijska komuna (www.medijskakomuna.si), ki so ga ustanovili študentje Medijskih študijev na naši fakulteti, prispevala besedilo o prav takih zamenjavah besed. Tokrat dopolnjena lanska spoznanja delim z bralci Novega glasu. Že vrabci na strehi čivkajo, da ima beseda termin dva pomena, pač glede na to, kako jo preberemo oz. na katerem zlogu jo naglasimo. **Têrmin** je strokovni izraz, **termín** pa dogovorjeni čas. **Svetníca** je ženska, ki je razglašena za svéto, **svétnica** pa je članica **svéta**, torej kolektivnega organa upravljanja (in ne **svetà**, ki je celota vsega, kar obstaja). Pri nekaterih besedah mislimo, da bodo pravilnejše, če jim bomo dodali kakšno črko, vendar se motimo, za nos nas potegne t. i. hiperkorektnost, ko poskušamo izboljšati, kar sploh ni napačno. **Dekánja** je predstojnica fakultete (tudi dekanka ali dekanica), **dekaníja** (torej dekanja z dodanim j) pa ena od cerkvenih upravnih enot; **etični** se nanaša na etiko, **etnični** pa na etnijo. No, medtem ko vse pravkar omenjene besede obstajajo, vendar imajo različen pomen, pa ***ladija** ne obstaja, v Luko Koper pogosto zapluje zgolj **ladja** (z veliko kontejnerji, vendar brez črke j). Če je kdo **odlóčen** v svojih odločitvah, pomeni, da stoji za njimi, se ne pusti zmesti. Če pa je nekaj **odlóčeno**, se je o tistem že sprejela odločitev. Kdor koga **gostí**, je **gostitelj**. Kdor pri kom **gostuje**, pa je **gost**. **Opravičimo** se, ko smo naredili napako, naše dejanje pa je **upravičeno**, če imamo zanj argumente.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Dnevi evropske kulturne dediščine 2017

Dnevi evropske kulturne dediščine 2017 bodo letos posvečeni naravi; za letošnjo temo je izbira doletela vodo, in sicer pod geslom VODA OD MITA DO ARHITEKTURE. Po Sloveniji že potekajo področna srečanja v priredbi Zavoda za varstvo kulturne dediščine Republike Slovenije, na katerih se kujejo nove zamisli za letošnje Dneve evropske kulturne dediščine, ki bodo potekali po vsej Sloveniji od 23. do 30. septembra. Področni sestanek za naše področje pa bo v četrtek, 2. marca 2017, ob 15.30 v mali dvorani Prosvetnega doma na Občinah. Po lepem in spodbudnem lanskem uspehu s skoraj petdesetimi prireditvami na Tržaškem in Videmskem, je upravičeno upanje, da bo tudi letošnji izziv privabil številne udeležence. Lani so bile nosilke delovanja naše šole; razveseljivo pa je dejstvo, da se krog sodelujočih širi tudi na druga področja delovanja. Na sestanku na Občinah bo Nataša Gorenc z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Republike Slovenije predstavila letošnjo temo. Nato se bodo udeleženci pogovorili o naših zamislih in o poteku naših prireditev. DEKD 2017 bo spet priložnost, da prikažemo našo skrb in prizadevnost za ohranjanje bogate kulturne dediščine Slovencev v Italiji. Sestanek je javnega značaja in odprtega tipa, več kot bo udeležencev, več možnosti bo za uspešno sodelovanje, več idej se bo porajalo in večje bo zadoščenje, da posvečamo naši kulturni dediščini pozornost, ki si jo zasluži, in da obenem skrbimo tudi, da to ljubezen in skrb prenašamo na mladi rod.

Praznično ozračje na oddelku za mlade bralce v Narodnem domu

V sredo, 22. februarja, je bil na oddelku za mlade bralce v Narodnem domu v Trstu praznik, s katerim so na poseben način obeležili njegovo triletno uspešno delovanje. V tem obdobju se je oddelek lepo razvil in pritegnil veliko mladih obiskovalcev, njihovo število se je skoraj potrojilo, prav tako se je zelo povečala izposoja. V njem se vrstijo razne prireditve, obiski razredov, delavnice in razstave.

V oddelek najraje zahajajo predšolski otroci in osnovnošolci. Kot ugotavljajo vsi, ki se ukvarjajo z mladino, pa je pri najstnikih opaziti upad zanimanja za branje. Zato so se v knjižnici odločili zanje urediti posebno čitalnico za udobno branje, nemoteno pisanje nalog in izbiranje knjig med bogato založenimi policami s primerno literaturo. Sobo so predali namenu z znanim in priljubljenim slovenskim pesnikom, pisateljem, dramatikom in igralcem Andrejem Rozmanom Rozo, ki je v literarno-gledališkem nastopu predstavil svoje bolj ali manj dramatizirane pesmi iz različnih obdobij. Seveda ni manjkalo improvizacije, saj je Rozman znan tudi kot gledališki igralec, ki svoj program prilagodi okoliščinam, občinstvu in prizorišču. Njegova dva nastopa so spremljali dijaki drugih in tretjih razredov nekaterih nižjih srednjih šol, knjižničarke pa seveda vabijo predvsem mlade na obisk in ogled te nove pridobitve.

Popravek

V članku Zanimanje so vzbudili tudi slovenski filmi... (9.2.2107 str. 10), v spominu na nedavno preminulo Rosello Pisciotta, se je vrinila napaka pri imenu njenega moža in soustanovitelja filmskega kluba Cappella Underground: to je umetnik Cesare Piccotti in ne Picciotto.

V poročilu o Koncertu harmonik GM Synthesis 4 (23.2.2017, str. 11), na koncu, kjer se govori o mlajših upih, ki so se pridružili zadnja leta, je tudi... Tia Jurinčič in ne Tio.

Minister Žmavc na premieri dokumentarnega filma ob 50-letnici Kraškega pusta

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc se je v sredo, 22. februarja 2017, udeležil dokumentarnega filma o Kraškem pustu ob 50-letnici te prireditve. Minister Žmavc je nagovoril navzoče ter poudaril pomen take etnološke prireditve kot tudi pomen za samo prepoznavnost Slovenije v svetu.

"Kraški pust je ena od oblik čezmejnega druženja in povezovanja ljudi, predvsem mladih, ki se ob njem učijo sodelovati, skupaj delati, skupaj razvijati svojo ustvarjalnost in s timskim delom ohranjati kulturno dediščino. Mladi se pri pripravi vozov družijo in tako koristno preživljajo svoj prosti čas, poleg tega pa je izredno pomembno, da se tudi ob tej tradiciji poveže slovenska narodna manjšina v Italiji", je ob koncu nagovora dejal minister Gorazd Žmavc.

Društvo Rojanski Marijin dom / Proslava ob dnevu slovenske kulture

Vezna nit prisrčnega dogodka so bile govorjena beseda, glasba in petje

Društvo Rojanski Marijin dom prireja vsako leto tradicionalno proslavo ob Dnevu slovenske kulture. Tako je bilo tudi tokratnega februarja, v nedeljo, 19. "Marsikdo je danes mnenja, da so postale Prešernove proslave rutinske in skoraj nepotrebne, a naše društvo se temu praznovanju nikakor ne more izogniti in odreči. Preveč ga čutimo kot "svojega", kot nekaj, kar je postalo del nas", je na odru Rojanskega Marijinega doma poudarila napovedovalka Giorgina Piščanc. "Kultura nas utemeljuje in povzdiguje kot narod, v katerega je globoko vsajena, zato je praznovanje Dneva slovenske kulture ne samo poklon velikanu slovenske poezije Francetu Prešernu, ki je s svojimi deli našo kulturo povzdignil na evropsko raven, ampak tudi počastitev in prikaz slovenskih kulturnih ustvarjalcev. Zato želimo to praznovanje ohraniti", je dejala.

Foto damj@n

Kulturni popoldan je krajevno društvo priredilo v sodelovanju z Glasbeno matico in Klubom prijateljstva. Bogat kulturni spored je uvedel nastop učencev Glasbene matice, flavtista Valentina Jogana in Jana Kalca iz razreda prof. Erike Slama. Sledila jima je harmonikarka Ivana Kresevič, iz razreda profesorja Fulvia Jurinčiča. Letos so Rojančani za priložnostno misel zaprosili gospo Martino Repinc, odgovorno urednico slovenskih sporedov na Radiu Trst A. Slavnostna govornica je za izhodišče svojega razmišljanja izbrala jezik, jezik kot temelj vsake narodnosti. »Jezik je del kulture, a na žalost zaradi prevlade velikih jezikov vse več majhnih jezikov izginja iz vsakdanjega življenja ljudi. Zastrašujoč je podatek, da kar 96 odstotkov vseh jezikov govori le 4 odstotke svetovnega prebivalstva". Čeprav Slovenija po številu prebivalcev spada med manjše države, jezik slovenščina ne sodi med najmanjše jezike sveta. Slovenščina spada med 5 odstotkov najbolj razširjenih jezikov sveta, saj ima več kot dva milijona govorcev, je dejala in citirala pisatelja Lojzeta Kovačiča, po mnenju katerega je jezik domovina, ki jo lahko vselej vzamemo s seboj.

Martina Repinc je nato svoj pogled usmerila v Rojan in njegovo preteklost, ko je bila še izrazito slovenska: "Leta 2018 bi (ali bo) naša narodna skupnost v Rojanu lahko praznovala 150-letnico prve slovenske čitalnice na Tržaškem; bila je prva tovrstna slovenska ustanova v naših krajih", je izpostavila. Navezala se je tako na sedanjost, ko so načeloma pravice posameznika kot državljana veliko bolj zaščitene kot nekoč, a "smo, na področju jezika in njegove uporabe v javnosti, skoraj gotovo nazadovali". Zelo otežkočeno poteka komunikacija v slovenskem jeziku z javnimi upravami in v javnosti nasploh – ko ne gre le za manjšinske kroge.

"Prepogosto se tudi sami – mogoče iz lenobe - odpovedujemo lastnim pravicam. Veliko italijansko govorečih someščanov se čuti prizadetih ob slovenski besedi, ki v ušesih naravnost boli in obuja spomine na še ne pozabljene povojne dogodke: slovenščina da, a samo za mejo, Slovenci da, a samo za mejo. "

Slovenska narodna skupnost mora zato predvsem danes imeti za izhodišče svoj materni jezik, saj bo katerokoli "vztrajanje" na ostalih področjih (v šolstvu, v kulturi, v športu, sociali, politiki in na prostvetnem nivoju) brezsmiselno. To zlasti v času hitrih epohalnih družbenih in tehnoloških sprememb. In ravno v tem globalnem vsakodnevju je lahko prav jezik sredstvo, ki oplemeniti naše življenje. Tudi v Trstu in Rojanu, kjer je "zgodovina tudi naša in svoj domicil ima tudi naš jezik, naša slovenščina". In v tem našem okolju, v tem času prepolnega ekscesov in vratolomnega življenja Repinčeva spodbuja, naj reagriamo na brezoblično in lagodno pasivnost in naj zato naredimo nekaj za sebe in za svoj jezik: "Uporabljajmo ga v javnosti, dosezimo zanj zasluženo kakovost, uradnost in spoštovanje".

Glasba je bila vezna nit celotnega kulturnega dogajanja. Občinstvo je namreč lahko prisluhnilo tudi samospevom in dvospevom, ko je na oder stopila najprej pevka in urednica zlasti zborovskih programov na tržaški radijski postaji, sopranistka Tamara Stanese, kateri se je nato pridružila altistka Mara Žerjal. Pevke je na klavir spremljal Tomaž Simčič.

Prireditelji so program želeli obogatiti tudi z govorjeno besedo. V sklopu domačega društva deluje gospa Bojana Don, ki je bila pred kratkim nagrajena za poezijo na natečaju revije Mladika: žirija ji je namreč podelila tretjo nagrado za ciklus pesmi "Hčerki". Izbor njenih poezij sta občinstvu predstavila Marjan Kravos in Anka Peterlin, člana Radijskega odra, kateremu so Rojančani na Prešernovi proslavi izrekli globoko zahvalo ob priložnosti njegove 70-letnice delovanja.

Sklepni del programa so prireditelji zaupali zboru Tončka Čok iz Lonjerja, ki ga vodi Manuel Purger.

Prijeten kulturni spored je tudi tokrat zadel v polno, Rojančani so še enkrat z zanosom ovrednotili slovensko izročilo in prostore Marijinega doma, svojega kulturnega hrama.

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji

Skokičini vrtiljaki razveselili tržaško osnovnošolsko mladino

Skokičin vrtiljak v organizaciji Združenja slovenskih športnih društev v Italiji se počasi nagiba h koncu. V zadnjih tednih so bila na sporedu športna soočenja, na katerih so sodelovali osnovnošolski otroci svetoivanskega, openskega in dolinskega ravnateljstva.

Na Stadionu prvega maja v Trstu je sodelovalo približno 110 otrok osnovnih šol Župančič od Sv. Ivana, Milčinski s Katinare in Finžgar iz Barkovelj. Tretješolci so se, na šestih krožnih postajah, preizkusili v atletiki, nogometu, košarki, odbojki, splošni motoriki ter jezikovnem kotičku. Po vsaki opravljeni postaji so otroci prejeli posebno nalepkico z žabico Skokico, ki so jo nalepili na Skokičin kartonček. V nadaljevanju so četrto in petošolci odigrali medšolsko tekmovanje v igri med dvema ognjema, na katerem je prvo mesto osvojila šola Otona Župančiča in si s tem priigrala pravico do nastopa v velikem deželnem finalu, ki bo konec marca. Sledila sta plesni nastop otrok na glasbo športne himne Skupaj zmoremo ter nagrajevanje.

V telovadnici Polisportive na Občinah se je zbralo približno 150 učencev osnovnih šol Alberta Sirka iz Križa, Avgusta Černigoja s Proseka, Alojza Gradnika iz Repna, Franceta Bevka z Opčin, Pinka Tomažiča iz Trebč in Kajuha/Trubarja iz Bazovice. Tretješolci so se na šestih krožnih postajah preizkusili v nogometu, košarki, odbojki, atletiki, splošni motoriki ter jezikovni križanki. Krožni vadbi je na dveh igriščih openske telovadnice sledil zelo napet medšolski turnir v igri med dvema ognjema. Od šestih nastopajočih šol sta se v finale za prvo mesto uvrstili šoli Kajuh/Trubar in Tomažič. Na koncu je zmagala 12:5 šola iz Bazovice, ki si je tako priigrala pravico do nastopa v velikem deželnem finalu, ki bo konec marca t. l.

Učenci, ki so v januarju in februarju sledili tečajem plesa, so pod vodstvom vaditeljice Kim Furlan zaplesali po ritmu že prej omenjene športne himne Skupaj zmoremo.

V dolinski telovadnici pa se je odvijala sedma, predzadnja, etapa Skokičinega vrtiljaka. Tokrat je prišlo na svoj račun približno 130 učencev osnovnih šol dolinskega ravnateljstva. V prvem delu dopoldneva so se, po že ustaljenem protokolu, tretješolci preizkusili na šestih krožnih športnih postajah. Ob zaključku vsake postaje so otroci prejeli nalepkico žabice Skokice, ki so jo prilepili na spominski kartonček. Sledil je turnir v igri med dvema ognjema za četrto in petošolce. V zelo izenačenih tekmah je prevladala šola Fran Venturini iz Boršta pred osnovno šolo Prežihovega Voranca iz Doline; na tretje mesto se je uvrstila osnovna šola Albina Bubniča iz Milj, na četrto pa osnovna šola Ivana Trinka Zamejskega pri Domju. Osnovna šola Fran Venturini bo tako zastopala dolinsko ravnateljstvo na deželnem finalu v igri med dvema ognjema, konec marca t. l.

V Dolini

Športna himna je tudi ob tej priložnosti sklenila lep dogodek, ko so otroci ob glasbi zaplesali pod mentorstvom vaditeljice prof. Petre Križmančič.

Naslednja zadnja etapa Skokičinega vrtiljaka bo namenjena otrokom dvojezične šole v Špetru in bo na sporedu v torek, 7. marca.

S 1. strani

Narodnost kot ...

Najprej je šlo za izobraževalni oziroma formativni tečaj s predavanji o temeljih filozofije, sociologije, ekonomije... Zamislila sta si ga prof. Tomaž Simčič in prof. Emidij Susič. Mladi, ki so takrat obiskovali omenjeni tečaj, so postali prava skupina, želeli so si lastnih pobud in so si nadeli začasno ime Mladinski odbor Slovenske prosvete (MOSP). Takrat je dozorel čas tudi za prvo izvedbo Drage mladih, ki je nastala ob boku tradicionalnih študijskih dnevov Draga. Po uspešni izvedbi je leta 1991 skupina dobila zagona, nastalo je več pobud oziroma krožkov, saj je že od vsega začetka želela ponujati mladim prostor in priložnost za razvijanje lastne ustvarjalnosti v obliki dejavnosti v krožkih in delavnicah. Tako so z leti v okviru MOSP-a, ki si je ob svoji formalni ustanovitvi nadel ime Mladi v odkrivanju skupnih poti, delovali gledališki, plesni, novinarski, mednarodni, likovni, debatni krožek in še marsikaj. Načela in cilji MOSP-a pa so ostali isti kot pri Slovenskem kulturnem klubu: nuditi mladim možnost druženja, izobraževanja in vzgoje v duhu slovenske narodnosti, krščanskega etosa in demokracije.

Delovanje MOSP-a sega na različna kulturna področja, vsa ta pisana paleta pa je prepredena z rdečo nitko, zavezanostjo slovenski besedi in omiki. A to drži?

Drži. Že od vsega začetka redno vodimo celoletni gladališki in časnikarski krožek. Pri obeh je glavni cilj učenje izražanja v slovenskem jeziku, čeprav se istočasno udeleženci naučijo še veliko drugega: od dela ražiserja, tehnika in igralca, preizkusijo se v vlogi urednika, novinarja, vadijo javno nastopanje in dikcijo itn. V sodelovanju s Slovenskim kulturnim klubom organiziramo vsakoletni literarni natečaj za višješolce, kjer nagrajujemo najboljše izdelke proze in poezije.

Zelo angažirana je tudi mednarodna delavnica, ki prireja in se udeležuje mednarodnih seminarjev organizacije YEN, kjer zastopa slovensko manjšino v Italiji.

Prostor dajemo tudi bolj kreativnemu izražanju. Trenutno razpolagamo s plesnim tečajem sodobnega plesa. Likovni krožek že nekaj let miruje, razmišljamo pa o njegovi ponovni aktivaciji.

Poleg letnega delovanja prirejamo tudi enkratne dogodke, kot so predavanja, ki se dotikajo etičnih vprašanj in na splošno aktualnih problematik, likovne razstave zamejskih mladih umetnikov in predstavitve knjig. Trudimo se, da bi bile izobraževalne vsebine, ki jih ponujamo, čim bolj pestre. Vsekakor pa stremimo po inovaciji in kakovosti.

Kako poteka koordinacija dela znotraj Mosp-a. Drugače rečeno, kakšna je organizacijska struktura Mosp-a?

Mosp deluje kot običajno društvo: ima upravni odbor z vsemi vodilnimi funkcijami, pri katerih skupno odločamo o letnem delovanju in novih pobudah. Nato pa vsak celoleten krožek deluje kot enota zase. Ima svojega predstavnika – voditelja, ki se z udeleženci srečuje in jih vodi do končnega rezultata.

Ob zaključku sezone imamo po navadi predstavitev letnega delovanja. Same skupine pa se predstavljajo javnosti tudi ob drugih priložnostih. Gledališke skupine se na primer redno udeležujejo gledališkega festivala v Mavhinjah, plesna skupina nastopa v lokalnih društvih, časnikarska delavnica izdaja mesečno revijo Rast, mednarodna pa sodeluje pri YEN-ovih seminarjih in nam o njih poroča s pomočjo medijev.

Čeprav je struktura društva zelo klasična, so dinamike v njem zelo sodobne. Zelo težko je na primer, da bi se vsi člani redno srečevali. Za večino zadev se zato menimo in organiziramo kar po e-pošti in telefonu. Proces komunikacije je zato veliko hitrejši, zdi se mi pa, da se zaradi preskoka fizičnega srečanja in druženja marsikatera ideja po poti izgubi. Zaradi uporabe sodobnih tehnologij je prehod informacij zelo brezoseben in se večkrat ne počutijo vsi člani enako soudeleženi pri pobudah.

Neža Kravos

Mosp deluje prvenstveno v sklopu naše slovenske narodne skupnosti v Italiji, je pa hkrati vpeta v širšo mednarodno evropsko razsežnost. Kako se delovanje Mosp-a v tem vidiku veže na dejavnosti Yen-a, Youth of European Nationalities? To je namreč krovna organizacija mladinskih organizacij manjšin iz celotne Evrope?

Mosp je včlanjen v združenje mladine evropskih narodnih skupnosti YEN že več kot dve desetletji. YEN pa združuje 40 mladinskih manjšinskih organizacij iz vse Evrope in je član Evropskega mladinskega foruma (EYF) ter Federalne unije evropskih narodnih skupnosti (FUEN).

Pri že omenjeni mednarodni delavnici se člani srečujejo ter načrtujejo predvsem obiske mednarodnih seminarjev. Na teh se zavzemajo za osveščanje mladih o problematiki narodnih manjšin ter za navezovanje stikov in izmenjavo izkušenj z mladimi pripadniki drugih evropskih narodnih manjšin.

Letos smo prevzeli pomembno nalogo, da gostimo prvi YEN-ov seminar z naslovom Training architects – Trenirajmo arhitekte. To je seminar, namenjen članom, ki že dlje delujejo v krajevnih organizacijah. Na delavnicah se utrjujejo v vlogi leaderja: tako se učijo učinkovitega komuniciranja, javnega nastopanja, vodenja skupine, reševanja težav ipd. Delavnice vodijo štirje mentorji iz različnih držav Evrope, potekajo pa približno 7 ur dnevno. Seminarja so se udeležili mladi evropski 'manjšinci': Nemci iz Rusije, Vlahi iz Albanije in Srbije, Gradiščanski Hrvati (Avstrija), Nemci iz Slovaške, Beneški Slovenci, Koroški Slovenci, Frizijci (Nizozemska in Nemčija), Kašubi (Poljska), Lužiški Srbi (Nemčija), Nemci iz Danske, ukrajinski Tatari. Na seminarju, ki je potekal v Peterlinovi dvorani na Donizettijevi ulici, je tako skupno sodelovalo 34 mladih pripadnikov 12 različnih manjšin.

Kakšen doprinos ima ta mednarodna naveza pri 'krajevnem' delovanju Mosp-a?

Tovrstne pobude so izredno dragocene, a imam večkrat občutek, da jim ne sledimo z dovoljšnjim zanimanjem. Člani mednarodne skupine se večkrat letno udeležujejo YEN-ovih seminarjev, kjer predstavljajo slovensko manjšino v Italiji.

Poleg bogate osebne izkušnje, ki ti jih taka srečanja nudijo, si tam nabirajo številna neformalna znanja: o manjšinskih pravicah, večkulturnosti in večjezičnosti, organizaciji in vodenju dogodkov itd. Vsa ta nova znanja lahko uporabijo pri nadaljnjem delovanju v matičnem društvu in v slovenski narodni skupnosti v Italiji nasploh.

Kako na podlagi te mednarodne izkušnje presojate položaj naše narodne skupnosti v Italiji?

Ker je o tej tematiki najbolje osveščena voditeljica mednarodne delavnice Nastja Slavec, bom citirala njen odgovor:

"V primerjavi z ostalimi manjšinami imam pogosto občutek, da smo Slovenci v Italiji dobro organizirani in premoremo relativno veliko podpore. Le malo manjšin premore na primer svoj dnevnik in gledališče, nekateri tudi nimajo tako dobro urejenega šolstva v svojem jeziku (imajo le osnovne šole ali pa dvojezične šole, nekateri pa sploh nič). Na ravni skupnosti smo torej precej dejavni in uspešni, čeprav sem po drugi strani vedno presenečena nad tem, kako glede udejanjanja manjšinskih pravic zaostajamo za južnimi Tirolci, ki so vendarle tako kot mi v Italiji. Po drugi strani se mi zdi, da so v ostalih manjšinah veliko bolj napredni in da večjo pozornost namenjajo mladim. Podpirajo njihovo dejavnost, nudijo jim prostore za različne dejavnosti in finančna sredstva, obenem pa mladim puščajo prosto pot, da sami razvijajo svoje projekte in si zamišljajo prihodnost svojih organizacij in manjšin. Skratka, mladi niso le "porabniki" - pevci v zborih, igralci v športnih društvih -, temveč so sami angažirani v prizadevanjih za manjšinske pravice, za promocijo manjšine in manjšinskega jezika, in to na nove, inovativne načine (npr. z uporabo sodobnih tehnologij itd.). Če obnovimo: po eni strani imamo Slovenci v Italiji kot manjšina dober položaj, po drugi pa smo ujeti v stare kalupe, ki mladim dajejo zelo malo prostora za razvoj in jih pravzaprav pogosto odvračajo od delovanja za manjšino".

Kakšno vlogo pa imajo mlajše generacije pri življenju naše manjšine?

Na to vprašanje je delno že odgovorila Nastja. Mislim, da so mlajše generacije ključnega pomena za razvoj vseh skupnosti. Žal pa njihovo vlogo določajo starejše generacije, ki so večkrat nezaupljive, skeptične in nekoliko prestrašene nad novimi metodami dela in življenja nasploh. A se mi vendar zdi, da so to meje, ki se jih s kančkom vztrajnosti da podreti.

Sicer je na mladinskem področju zelo težko delati, saj imamo včasih občutek, da vlada neka vsestranska pasivnost in brezbrižnost istočasno pa preobremenjenost vedno istih posameznikov. Za to je verjetno kriva pestrost pobud, ki nas obdajajo, in pomanjkanje čuta pripadnosti k naši skupnosti.

Svoje manjšinske dejavnosti prav gotovo ne doživljamo na isti način kot naši predniki. Kljub temu pa večkrat pozabljamo, da so se dinamike v naših življenjih v nekaj desetletjih popolnoma spremenile. Vsakodnevno se srečujemo z osebnimi stiskami: obremenjuje nas npr. brezposelnost in splošna nezadoščenost. Zato je dokaj samoumevno, da so naše skrbi in misli usmerjene drugam, delovanje za skupnost pa se premakne na stranski tir.

Kdaj pa si ti postala predsednica Mosp-a in kako si pred tem sodelovala znotraj tega?

Moje prvo soočenje z društvom se je začelo na višji srednji šoli, ko sem sodelovala pri literarnih natečajih. Nato sem skupaj z Jernejem Ščekom nekaj let urejala mladinsko prilogo Mladike RAST in vodila časnikarski krožek. Med študijem sem zastopala Mosp pri organizaciji in koordinaciji Drage mladih. Funkcijo predsednice pa sem prevzela v letu 2014.

Katerim smernicam bo Mosp sledil v prihodnje?

Glavne smernice in načela bodo vsekakor ostajali isti. Rdeči niti bomo še naprej sledili, le pri načinu izvrševanja dejavnosti bomo poskušali biti čim bolj kreativni.

Hiter tempo, ki nam ga narekuje sodobno življenje, terja od nas vse več truda in inovativnih idej. Zato bomo na prvem mestu skrbeli, da bo ekipa v društvu ostajala mlada, saj je to edini recept za ohranjanje aktivne, aktualne in uspešne organizacije.

Obvestila

V nedeljo 5. marca 2017, kot vsako prvo nedeljo v mesecu, bo v Marijinem domu, v ul. Risorta 3, Marijina pobožnost, na katero so vabljeni vsi Marijini častilci ob shodu članic Marijine družbe Marije Milostljive; začetek ob 16. uri v domski kapeli.

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 14. marca (kot vsak drugi torek v mesecu), ob 16.15 v cerkvi v l. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

Pri Združenju cerkvenih pevskih zborov – Gorica pripravljamo projekt Opera omnia Mirka Fileja. Vse, ki ste ga poznali, sodelovali z njim pri katerem projektu ali zboru, naprošamo, ali bi nam lahko posredovali fotografije ali partiture in tako pripomogli k boljši uresničitvi projekta. Za dodatne infomacije: 048131817, zcpz. go@gmail. com.

Darovi

Za Društvo Rojanski Marijin dom daruje Anica Maver 20 evrov.

†

V ponedeljek, 20.02.2017,
je mirno zaspala v Gospodu

IMELDA ŽERJAL DECLEVA

Za njo žalujejo
sestri Danila in Stana,
mož Ezio, hčerka Eva, sin Andrej,
vnuki, nečaki ter ostalo sorodstvo

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - Trst
vabi na
koncerta v okviru zborovske revije
PRIMORSKA POJE 2017
petek, 3. marca, ob 20. uri
Marijin dom, ul. Risorta v Trstu
ter
soboto, 4. marca, ob 20. uri
cerkev sv. Marije Magdalene v Bazovici

V bogati gledališki pahljači Rossettija

Eros Pagni kot Bernhardov "Minetti"

Samo v višku sezone tržaškega stalnega gledališča FJK "Il Rossetti". Po uspešni predstavitvi Millerjevega **Trgovskega potnika** z Eliom De Capitanijem v dvojni vlogi režiserja in protagonista v produkciji milanskega Teatro Dell'Elfo, bo sredi marca (od 15. do 19.) ponovno gostilo omenjeno milansko gledališče s klasično Brechtovo socialno komedijo iz leta 1940, **Mr Puntila in njegov služabnik Matti**, v režiji Ferdinanda Brunija in Francesca Frongie in v kateri sam Bruni igra glavno vlogo Misterja Puntile, Luciano Scapa pa služabnika Mattija. V komorni Bartolijevi dvorani so se komaj zaključile ponovitve dela **Perlasca. Il coraggio di dire no** (Perlasca. Pogum reči ne) Alessandra Albertija, avtorja in igralca izvirne dokumentarne drame o italijanskem Schindlerju, to je samozvanem "španskem veleposlaniku", ki je v Budimpešti leta 1944 rešil preko 5000 tisoč Judov pred lagerjem. O tem "pravičniku" obstaja več knjig in posebno lepa je rekonstrukcija Enrica Deaglia **La banalita' del bene. Storia di Giorgio Perlasca** (Banalnost dobrote. Zgodba o Giorgiu Perlasci) založbe Feltrinelli iz 1991.

V veliki dvorani Rossettija pa je te dni na sporedu, do nedelje, 5. marca, drama **L'ora di ricevimento (Banlieu)** sodobnega pisca Stefana Massinija v režiji Micheleja Placida, sicer bolj znanega kot filmskega režiserja in igralca. Placido je realiziral ekranizacijo prejšnje Massinijive gledališke uspešnice **7 minuti**, uprizorjene tudi v Trstu, kar je nekako sprožilo pravo umetniško bližino in zvezo med obema. V vlogi protagonista, učitelja, ki sprejema na **Govorilni uri** starše svojih razžaljenih dijakov iz pariške periferije, je občutljivi Fabrizio Bentivoglio, znan tudi po svoji interpretaciji, v Placidovem filmu **Un eroe borghese**, "meščanskega junaka", umorjenega komisarja skrahirane Sindonove banke Giorgia Ambrosolija.

Današnji "Minetti" je Eros Pagni

Igralec Minetti kot kralj Lear

/ str. 15

Davorin Devetak

Od Bovca do Trente

Po kolesarskih stezah s smučmi?

Slovenija ima vse naravne pogoje in strokovne kadre za kakovostne naložbe v vrhunski turizem in druge gospodarske panoge, a v Posočju še vedno niso dočakali investitorjev, zlasti v turizem, kot bi si jih želeli. Kar predolgo je že slišati, da je vzrok v tem, ker so v "napol demokraciji", ne kaže na skorajšnji razvoj ugodnega poslovnega okolja, zato so naložbe rizične. Če to drži, potem je vprašanje let ali pa desetletij, kdaj se bodo volivci odločili iti po tej poti. Od tega je tudi odvisno, kdaj si lahko smučarski center Sončni Kanin nadeja tujih investitorjev za vlaganje v konkurenčno zimsko ponudbo, najprej pa v nujno umetno zasneževanje zgornjega dela obeh smučišč.

Od kakovosti zimske ponudbe na Kaninu je pogojen celoletni turizem

V Posočju se dobro zavedajo, da je s ponovnim zagonom kaninske žičnice v posoški turizem znova posijal šele en žarek upanja, da se bo zdajšnja poletna ponudba zgolj dopolnilnega dohodka v turizmu doline Soče, vsaj do Tolmina, razširila čez celo leto in se zato spremenila v na stotine pravih delovnih mest oz. na novo zaposlenih mladih ljudi, ki se zdaj sproti izseljujejo. Naslednji korak, ki mora biti storjen takoj, je projekt umetnega zasneževanja za povezavo obeh smučišč čez stari "konfin" na Prevali.

Res je, da je zanimanje novih investitorjev v nadaljnje vlaganje odvisno od sedanje poslovne sposobnosti Sončnega Kanina in obenem vezano na njegovo dovolj privlačno vsebino ponudnikov v dolini, toda za potencialne investitorje je odločilno poslovno okolje v demokratični in pravno varni državi. Kot mnogi ugotavljajo, ostaja to v Sloveniji še golob na strehi, zamahnejo z roko in se obrnejo drugam, saj so se naveličali čakati, da se na tem koščku cvetočega vrta Evrope premakne kaj odločilno na bolje.

Le kdo še ne ve, da je zadnja leta čas smuke na Kaninu lahko dolg le tri mesece, če ostanejo smučarske proge odvisne zgolj od naravnega snega, ali pa šest mesecev, če lastniku in državi uspe ponuditi dobre poslovne pogoje za vlagatelja v umetno zasneževanje vsaj za povezave z italijanskim delom smučišča. Enako velja za smučišče V Žlebeh (Sella Nevea), kjer zgornji del prav tako nima umetnega zasneževanja smučarskih prog. Iz javnih izjav je razvidno, da se oboji lastniki strinjajo, da smučišči, nepopolno posodobljeni - drugo brez drugega – ne bosta zmogli iti naprej ... Zato je v dolinah na obeh straneh Kanina pozitivna pripravljenost na skupen nastop pri pridobivanju investicijskih sredstev za nujen nadaljnji razvoj smučišča kot celote. Tega pa najbrž ne bo mogoče uresničiti, če državi, poleg zgoraj omenjenega, v prid boljšega razvoja žičnic, ne bosta prilagodili zdaj neživljenjskih zakonskih predpisov. Do tedaj pa pomeni čas neplodnega čakanja na naravni sneg, od konca oktobra do februarja, samo visoke stroške obratovanja in nepotrebno izgubo ter strah najboljših kadrov pred ponovno nelikvidnostjo...

Optimistično pa je, da že zdaj žičnica in naravne danosti drobne zasebne investitorje vabijo k vlaganju v poletno ponudbo. Zaradi vse bolj toplih poletij že narašča zanimanje za razvoj raznovrstne ponudbe dogajanja in tudi spanja na svežem zraku na višini nad dva tisoč metri, za kar je prostrano okolje Kanina z Rombonom in bližnjim Montažem pa tudi Stola z Matajurjem ustvarjeno kot nalašč za to.

Teki in pohodništvo poleti in pozimi

Čeprav je mogoče urediti nordijski center kar na gori, v bližini smučarskih prog alpskega smučanja na Kaninu, tukajšnji turistični ponudniki razmišljajo, kako bi naredili kolesarsko stezo v dolini Soče bolj univerzalno in bistveno daljšo. Poleg omenjene kolesarske steze, tradicionalnega poletnega maratona in pohodništva, ob možnosti osvežitve v reki Soči ali pritokih je tu še varianta za zimski čas, z (ponekod) umetnim zasneževanjem za smučarske teke oz. maraton na tekaških ali pohodniških smučeh na dolžini čez 40 km od Bovca do Čezsoče, Trente in morebiti še naprej v Zadnjico ter nazaj v Bovec. Trasa je zelo privlačna, saj poteka delno ob Soči, čez travnike, po obstoječih kolovozih in gozdarski makadamski cesti za lokalni promet ... Pozimi pije tekač lepoto, tako rekoč, s svežim zrakom, ko teče čez zasnežena polja, mimo skladovnic lepo zloženih drv, hlevčkov in kapelic, med drevjem ... Vse to je obloženo z dolgimi kristali ivja, ponekod se vidi in sliši smaragdna reka. Podarja mu navdušujoče pravljično počutje, v katerem kilometri, z morebitnimi kratkimi postanki ob gostoljubnih turističnih domačijah, skoraj prehitro minejo, ne da bi občutil utrujenost. Tako po Evropi kot po Sloveniji, kjer so ga imenovali *Pokal SLOvenSKImaraton*, organizirajo smučarski tekači množične maratone. Zainteresirani imajo na voljo spletno stran, namenjeno Pokalu SLOvenSKI maraton na ***http: //www. modrakartica. com/slovenskimaraton/***, ki omogoča vse potrebne informacije. V sezoni 2017 bo na sporedu devet prireditev, prva je bila 4. februarja na Rogli. V preteklih letih je postal, s trdim delom organizatorjev, uveljavljena blagovna znamka. Osankarica, Bloke, Vojsko in Pokljuka so bili v preteklih sezonah prizorišča tega razvijajočega se tekmovanja, obenem pa tudi odlične dopolnilne turistične ponudbe. Slovenske množične smučarsko tekaške prireditve so z njim, končno, dobile neko obliko, ki je v svetu že poznana (Worldloppet, Evroloppet - združenja organizatorjev največjih smučarsko tekaških maratonov. Seveda s sponzoriranjem turizma, in ko se bo ta dovolj dobro tega zavedal, tudi v ostalih delih Slovenije, se znajo nadgraditi v odlično turistično ponudbo čez hladnejši, začetni del zime, ko za alpsko smučanje snega marsikje zmanjkuje, že nekaj let zapovrstjo. Vemo, da je potrebna pri tekih bistveno tanjša steptana snežna odeja in so zato tovrstni stroški zanemarljivi.

Miran Mihelič

Sožalje

Iz Celovca je prišla vest, da je po daljši bolezni umrl znani mohorjanski delavec **Karel Boehm**. Ženi Rafaeli, naši dolgoletni sodelavki, in ostalim sorodnikom naj v imenu uredništva in uprave izrazimo globoko občuteno sožalje.

Z 2. strani

Financiranje ...

V nadaljevanju razprave so prisotni med drugim obravnavali vprašanje postavitve večjezičnega šolskega sistema v Kanalski dolini. Predsednica Anna Wedam je predstavila skupno resolucijo, ki so jo podpisali vodstva Združenja Don Mario Cernet, Združenja Don Eugenio Blanchini, Slovenskega kulturnega središča Planika in društva nemško govorečih Kanaltaler Kulturverein ter župana občin Trbiž, Renato Carlantoni, in Naborjet-Ovčja vas, Boris Preschern. Resolucija je nastala po posvetu o želji po dvo- in trijezičnem šolstvu v videmski pokrajini, ki sta ga združenji Cernet in Blanchini organizirali v Naborjetu novembra 2016. Podpredsednik SKS Planika je opozoril tudi na zahtevo po triježičnem šolskem pouku, ki sta jo soglasno sprejela občinska sveta Trbiža in Naborjeta že leta 2011. Izglasovana zahteva je bila poslana Paritetnemu odboru in deželi Furlaniji-Julijski krajini in je dodatna podlaga za zahtevek po trijezičnem pouku.

Predsednika krovnih organizacij sta se načelno strinjala s predlogom o ustanovitvi trijezične šolske ponudbe v Kanalski dolini, prav tako sta pozvala k enotnemu nastopanju krajevnih manjšinskih društev in občinskih uprav glede šolskega vprašanja. Obenem sta izrazila potrebo, da bi pri uresničevanju tega zahtevnega projekta bili vključeni slovenski pristojni šolski organi in izvedenci na področju dvo- in večjezičnega poučevanja. Ob ugotovitvi, da bi tej tematiki trenutno politično ozračje lahko bilo še posebej naklonjeno, si bosta predsednika krovnih organizacij prizadevala za potrebno politično podporo.

VIPAVSKI PRIIMKI (30)

Tino Mamić

BATAGELJ

Tokratno zgodbo o priimku Batagelj bomo začeli z zakladom, ki je bil izkopan na najstarejši domačiji pri Stomažih, Badgjelevih (Batageljevih).

Adolf Bratina, moj stari tata, je nekoč v letih po koncu druge svetovne vojne med prenavljanjem domačije našel zakopane novce. Rimske zlate novce. O izjemni najdbi je obvestil oblasti, a policija mu je zlatnike zaplenila brez vsakega potrdila. Dolfe je o dogodku molčal. Nič čudnega za tiste čase – ne za molk in ne za zaplembo. Zato arheologi o najdbi uradno ne vedo ničesar. Zato v ajdovskem muzeju danes ni posebne sobe, ki bi predstavljala te zlate spomine na čase, ko so v Vipavski dolini živeli Rimljani. Ne znamo si predstavljati, kako bi tak zaklad obogatil Ajdovščino, ki se že ponaša z najvišjo rimsko zgradbo v Sloveniji, in koliko turistov bi to privabilo. Po ustnem izročilu naj bi mimo hiše tekla rimska cesta in tam naj bi stala celo rimska stavba.

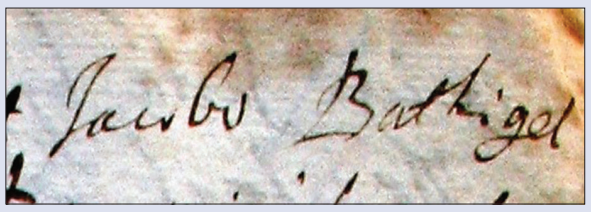

Prva omemba Stomažana Jakoba Batagelja je iz leta 1631, ko je bil krstni boter. Knjigo hrani Škofijski arhiv Koper.

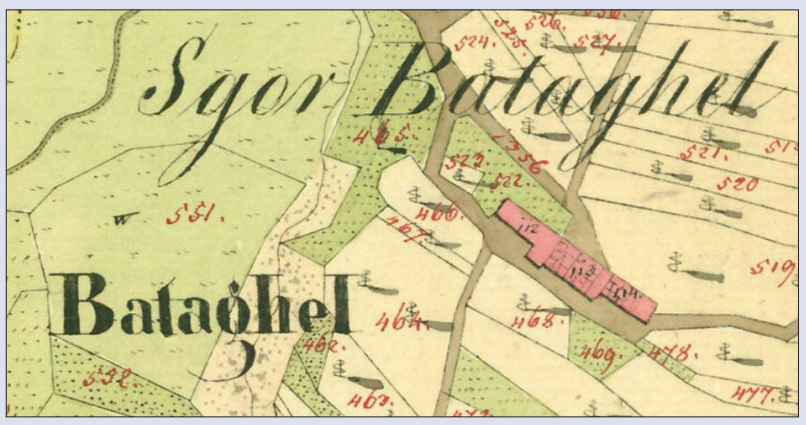

Tržaški državni arhiv hrani zemljevid iz 1822, ko so pri Stomažih v zaselku "Bataghel" stale tri hiše v nizu.

Prav iz te hiše izvirajo mnogi Batagelji, ki jih danes najdemo po vsej Sloveniji, tudi med znanimi osebnostmi. Zdaj je uradno zabeleženih ljudi, katerih predniki so Batagelji iz Stomaža, 1348. A to je le delček končne številke. Prvega Batagelja najdemo tam že okoli leta 1590, ko se je rodil Jakob Batagelj, prvi prednik vseh stomaških Batageljev. V zakonu s Katarino sta imela najmanj štiri otroke. Njunim potomcem sledimo dokumentirano vse do danes, ko odrašča 14. generacija njegovih potomcev.

Pesnik Tone Batagelj je bil rojen v Šturjah kot sin Franca Batagelja iz Kamenj in Stomažanke Jožefe Bratina. Fotografija je nastala med prvo vojno, ko je bil prostovoljec.

Prvega Batagelja, ki je skoraj gotovo naš skupni daljni prednik, pa najdemo v urbarju iz leta 1523, kot podložnika svetokriškega gospostva. Njegove davčne obveznosti so bile zvrhana kupna mera pšenice, star ovsa in tri kokoši. Ne moremo biti prepričani, ali gre za sorodnika ali prednika našega Jakoba. Precejšnja verjetnost pa je, da gre za Jakobovega pradeda.

Drugo gnezdo, ki je dalo še več Batageljev, je v Kamnjah. Za zdaj še ni raziskano, kateri zaselek Badgjelevi je starejši. V prihodnjih letih bo zgodovina gotovo odgovorila tudi na to vprašanje. Posebej, ko bomo rodoslovne raziskave dopolnili z rezultati DNK raziskav.

Kako je nastal priimek in kaj pomeni, še vedno ni jasno. Glede na rimsko pot in ustno izročilo nekateri strokovnjaki domnevajo, da gre za toponim, ki je starejši od priimka Batagelj. Jezikoslovec Pavle Merku' je menil, da gre za endemičen vipavski priimek. Italijanski jezikoslovci pa trdijo, da gre za isti priimek, kot sta italijanska priimka Battigelli ali Mattigelli.

Drugi ugledni jezikoslovec dr. Marko Snoj pa mi je na vprašanje o priimku odgovoril, da gre nedvomno za romanski priimek, isti kot Battagello in Battagelli. "Priimek je k nam prišel po pisani obliki, zato se g pri nas izgovarja po naše, ne po romansko kot dž. Morda, a res samo morda, je v prvem delu isti koren kot v glagolu battere "tolči, tepsti, biti". Predslovanskih prvin vsaj neposredno v priimkih ni, saj so priimki nastali po letu 1090, ko jih je uzakonila Beneška republika, torej davno po tem, ko so se govorci substratnih jezikov že asimilirali. Predslovanske prvine bi se v priimkih lahko odražale le po predslovanskih krajevnih imenih, kar pa v danem primeru ni dejstvo, saj je zaselek Batagelji nedvomno poimenovan po prebivalcih, kar dokazuje njegova množinska oblika".

Znanih Batageljev je cela vrsta. Iz najstarejše hiše pri Stomažih je rodbina znanega politika in predsednika društva TIGR Franja Batagelja (1939-2006) iz Dobravelj in njegovih potomcev, ki jih poznamo iz sveta športa. Priimek je po novogoriškem atletu Andreju Batagelju dobila tudi njegova soproga Jolanda, ki jo sicer bolj poznamo po priimku Čeplak in bronasti medalji na olimpijskih igrah. Atleta sta se sicer po šestih letih ločila.

Poglejmo še Batagelje iz Kamenj. Najbolj znan Batagelj, Marjan, uspešni podjetnik in direktor Postojnske jame, ima prednike v Kamnjah. Iz istega gnezda sta tudi znana brata Batagelj iz Šturij, Franc in Tone. Franc Batagelj (1893-1942) je nosil vojaško suknjo Avstro-Ogrske, nato Srbije in slednjič Sovjetske zveze. Stotnik Batagelj je doživel Stalinovo čistko, a preživel in nato padel v Rdeči armadi med drugo svetovno vojno. Njegov brat, pesnik Tone Batagelj (1894-1974) je bil tudi prostovoljec na solunski fronti, a je po vojni šel študirat pravo. Tone ali Nino, kot so ga tudi imenovali, je bil kot tigrovec obsojen na 1. Tržaškem procesu, vendar je že pred procesom pobegnil. Po ustnem izročilu je skupaj s sozaporniki kriminalci v tržaškem zaporu izkopal rov in pobegnil. V Jugoslaviji je v Beogradu postal policijski inšpektor.

Domačija Badgeljevih pri Stomažih, kjer najdemo prvega Batagelja. Danes je zaradi požara od hiše ostalo bolj malo.

Obisk visokih predstavnikov EU v Sloveniji namenjen tudi pogovorom o prihodnosti povezave

57. številka Nove revije vir in spodbuda za ustanovitev naše nove države!

Najprej in tudi najraje začenjam ta prispevek s postnim časom, ki se je začel 1. marca. Slovenija je pretežno katoliška država, zato bi morali zlasti verni ljudje bolj upoštevati moč in pomen posta v svojem krščanskem življenju. O postu je tokrat najglobje spregovoril pravoslavni duhovnik in teolog dr. Vladimir Vukašinović, zaradi tega, ker je izšel slovenski prevod njegove knjige z naslovom Post-pot v življenje. Ugledni avtor zatrjuje, "da ko se oseba posti, to pomeni, da ne je tega, kar si v večji ali manjši meri želi njegova narava, ampak s tem, kar mu po Božji volji nudi Cerkev, ter tako zdravi in celi svojo voljo. Človek tako pravzaprav spreminja svojo naravo in jo dviga na raven duhovnega življenja. Kot molitev povezuje človeka z Bogom, ko se človek z besedami obrača k Bogu in z njim vzpostavlja verbalni oziroma intelektualni odnos, tako tudi post združuje Boga in človeka. Kadar človek je ali ne je zaradi Boga, se z vsem svojim bitjem združuje z njim". Ljudje pravijo, "v hiši, v kateri se postimo, sedi za mizo sam nevidni Kristus Odrešenik in obeduje z nami. To zelo drži".

V slovenski družbi, državi in politiki, se vedno veliko dogaja, toda provladni mediji, med njimi tudi nacionalna TV Slovenija, bodisi zamolčijo ali po svoje priredijo tiste dogodke, ki bi bili za sedanjo oblast, to je koalicijo, morda neprijetni. Zgodilo se je pred nekaj dnevi, da omenjena javna množična občila niso sporočila, "da je naš državni poglavar Borut Pahor na varnostni konferenci v Münchnu podpredsednika ZDA Mika Pencea prosil, naj posreduje za to, da bi prvo srečanje med predsednikoma ZDA in Rusije, Ronaldom Trumpom in Vladimirjem Putinom, bilo v Sloveniji.

V odgovor je Putinov predstavnik v Moskvi hladno odgovoril, da se predsednika sploh še nista začela pogajati o morebitnem srečanju in torej tudi ne o državi oziroma kraju, kjer bi se srečala.

Oba politična bloka v Sloveniji, tisti na oblasti in oni v opoziciji, medtem ostajata trdno pri svojih programih, opredelitvah in usmeritvah, tako glede razmer in stanja v Sloveniji, kot tudi v odnosu do mednarodne skupnosti. Koalicija je s kadrovskimi potezami in čistkami prevzela vse vodilne vzvode in funkcije v zakonodajni, sodni in izvršilni veji odločanja. Mnoga vodilna in odločujoča mesta so prevzeli kadri, ki so bili proti osamosvojitvi in nastanku nove države Slovenije. Oblastnike, tudi predsednika države Boruta Pahorja in predsednika vlade Mira Cerarja, nič ne moti, da v EU in zvezi NATO s sumi in pridržki ocenjujejo našo politiko, in da nekateri vplivni krogi radi ponavljajo, "da je Slovenija edina preostala socialistična država v Evropi". Kaže, da v koaliciji opuščajo iskanje t. i. "novih obrazov" v politiki, ki bi strankam privabljali nove volilce. Začeli so namreč vsiljevati prepričanje, da so bolj od novincev v politiki vredne izkušnje starih in politično prekaljenih voditeljev, v strankah in v vladi. Predsednik ZDA Roland Trump očitno ne bi smel imeti nobenih posnemovalcev v slovenski politiki. Pomenljivo je, da se je na svoje izkušnje, zaradi katerih bi si zaslužil ponovno izvolitev, prvi skliceval Karel Erjavec, sporni zunanji minister in predsednik stranke DESUS.

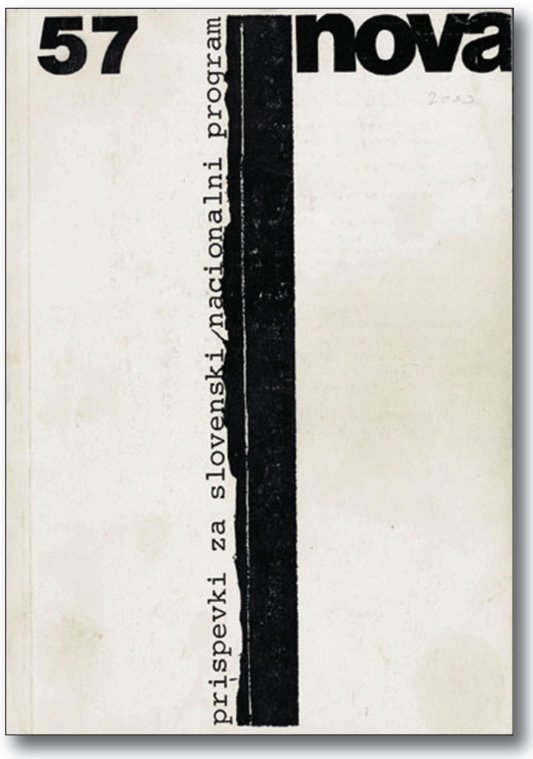

V tistem delu naše politike, ki spoštuje in upošteva novo državo Slovenijo, so proslavili 30-letnico izida 57. številke Nove revije, ki je postala zgodovinski in moralni vir in spodbuda za ustanovitev države. Predsednik SDS Janez Janša je na proslavi ob jubileju omenjene publikacije, v Žalcu, dejal, "da je bil v 57. številki prvič v moderni dobi objavljen nacionalni program Slovencev. Šlo je za samostojno Slovenijo, za slovensko suverenost in za slovensko ljudstvo". Janez Janša tudi zatrjuje, "da se zgolj na prireditvah SDS omenja 57. številka Nove revije, čeprav prav vse stranke, ki zastopajo volilce v slovenskem parlamentu, predstavljajo sad programa iz 57. številke". Evropski poslanec Milan Zver pa je o 57. številki Nove revije zapisal, "da je bilo sodelovanje v njej pogumno dejanje, in je zato potrebno izraziti spoštovanje Jožetu Pučniku, Ivu Urbančiču, Dimitriju Ruplu, Tinetu Hribarju, Niku Grafenauerju, Dragu Jančarju, Jožetu Snoju, in vsem drugim, ki so sodelovali pri izjemnem projektu".

Obsežen intervju je v reviji Demokracija imel dr. Dimitrij Rupel, politik in intelektualec z bogato življensko potjo, velikim znanjem in dragocenimi izkušnjami v slovenski in mednarodni politiki. Po njegovem je v 57. številki Nove revije šlo za dve veliki stvari: za demokracijo in za samostojno državo. "O samoodločbi so Slovenci razmišljali že kdaj prej, vendar nikoli niso prišli do konca. Večinoma so jih ustavljale objektivne okoliščine, pogosto pa lastni pomisleki. Celo Dušan Pirjevec, ki ni bil boječ človek, je nasprotoval nacionalni državi, ker je verjel, da bo Jugoslavija večna. Tudi demokratični Edvard Kocbek je nasprotoval samostojni Sloveniji. Je pa noro, da danes nagrajujejo ljudi, ki so nas trpinčili, maltretirali. Najbolje so bili nagrajeni tisti, ki so nasprotovali slovenski državi in so Sloveniji naredili največ škode. Ko danes nekateri nepoučeni objokujejo Jugoslavijo in socializem, bi se morali zavedati, da trpijo ravno zaradi Jugoslavije in socializma, ki sta se prikradla v naše sedanje življenje".

Dr. Dimitrij Rupel pa je v pogovoru za revijo Demokracija tudi dejal, "da je opazil, da premier Miro Cerar še nikoli ni rekel, da ima rad slovensko državo, ali da je hvaležen za njeno ustanovitev".

No, kakor koli. Naslednji petek, to je 3. marca, bosta v Slovenijo prispela na krajši obisk visoka predstavnika EU, Antonio Tajani, novi predsednik Evropskega parlamenta, in Jean –Claude Juncker, predsednik Evropske komisije (vlade). Uradno zato, da bosta v Ljubljani slovesno odprla t. i. Evropsko hišo. S slovenskim političnim vrhom pa se bosta visoka gosta pogovarjala tudi o prihodnosti EU.

Medtem se širijo in utemeljujejo mnenja, da je tudi Slovenija kriva za možnost, da slovenski jezik v novi deželni ustavi avstrijske Koroške ne bi bil priznan kot uradni jezik naših tamkajšnjih rojakov. Zgodovinarka dr. Tamara Griessr-Pečar je v reviji Demokracija zapisala, "da se na avstrijskem Koroškem znova in brez potrebe odpirajo stare, komaj zaceljene rane. V Sloveniji pa se je vlada pozno oglasila. Prepozno! " V slovenskem katoliškem tedniku Družina pa je komentar o omenjeni zadevi na avstrijskem Koroškem objavil Jože Wakounig, iz kroga Narodne skupnosti koroških Slovencev. Zapisal je, "da se je zdaj prebudila (?) tudi Ljubljana. Resno se baram, kje pa so prej živeli. Kar naenkrat se oglašajo. Hvala Bogu smo Slovenci sami tako trdni, da bomo zdržali. Kljub spletkarijam, kakršne smo doživljali, doživljamo in jih bomo še doživljali, iz Celovca, z Dunaja, pa iz Ljubljane. Zadnje pa je najhujše. Najbolj gnusno".

Marijan Drobež

Šturje / Doživeta predstavitev zbirke uglasbenih Terčeljevih pesmi

Zbirka svetih pesmi Vaš Terčelj

Res veliko ljudi se je v soboto, 18. februarja, zbralo v Marijinem domu v Šturjah, na večeru, med katerim so v rojstni fari predstavili zbirko *Vaš Terčelj*, se pravi komplet šestih zvezkov uglasbenih Terčeljevih pesmi, ki jih je uredila Marija Pegan in so izšli pri Goriški Mohorjevi družbi v spomin na 70-letnico nasilne smrti in 100-letnico mašniškega posvečenja Filipa Terčelja. Gre za pomembno delo, ki potrjuje kakovost Terčeljevih svetih poezij, ki so nagovorile ne le skladatelje, ki so sodelovali pri treh znanih pesmaricah *Božji spevi*, *Gospodov dan* in *Zdrava Marija*, ki so jih od leta 1929 do 1933 izdali v Gorici, ampak tudi celo vrsto drugih skladateljev, ki so segali in še danes segajo po teh besedilih in ustvarjajo pesmi za različne zborovske sestave. Med temi je Peganova samostojen zvezek namenila Bredi Šček, ki je uglasbila več kot 30 Terčeljevih besedil, skladbam drugih skladateljev pa je namenila drugi zvezek.

Večer je uvedel domači mešani cerkveni zbor pod vodstvom Marinke Šuštar, ki je zapel Troštvo uglasbitev Krečičeve himne *O, Filip*. V imenu Terčeljevega odbora župnije Šturje pa je nato spregovorila Nadja Ušaj Pregeljc, ki je predstavila sodelujoče in lepo povezovala večer. V imenu GMD je prisotne nagovoril Marko Tavčar in se je v svojem posegu poklonil tudi Lojzetu Bratužu ob 80-letnici mučeniške smrti ter izrazil zahvalo vsem, ki so omogočili izid in predstavitev zbirke *Vaš Terčelj*, zlasti pa urednici Mariji Pegan, ki je izpeljala to zahtevno, tudi raziskovalno delo. Vzoren prikaz Terčeljeve navezanosti na Božjo Mater je s štirimi pesmimi iz zbirke *Zdrava Marija* poustvaril nato odlični šturski mešani zbor.

Nagovor urednice zbirke *Vaš Terčelj* Marije Pegan pa je bil veliko več kot sama predstavitev vsebin in uredniških odločitev, bil je to strnjen prikaz Terčeljeve ustvarjalne moči in razmer, v katerih je deloval ter s svojimi velikimi literarnimi in organizacijskimi sposobnostmi pomagal primorskemu človeku, da je lahko z močjo vere in narodnega ponosa premagoval težke preizkušnje fašizma in vojne. Bil je to obenem poklon vsem ustvarjalcem od Vodopivca, Bratuža, Komela, Laharnarja do Brede Šček in mnogih drugih, ki so v Terčeljevih močno sporočilnih pesmih dobili navdih za svoje glasbene stvaritve.

K doživetemu in občutenemu večeru je veliko prispeval tudi lep nastop mešanega zbora Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana, ki ga vodi Patrick Quaggiato; predstavil je izbor Terčeljevih pesmi skozi liturgično leto. Ganljivo je bilo na koncu, ko je v imenu Terčeljevih sorodnikov spregovorila gospa Lidija Terčelj in še lepo recitirala dve Terčeljevi pesmi, ki sta bili namenjeni semeniščnikom in sta sicer objavljeni v tokratni zbirki, nista pa uglasbeni.

Kaj še danes pomeni sporočilnost Terčeljevega besedila, pa smo lahko doživeli, ko je na koncu vsa dvorana stoje s pevskima zboroma zapela mogočno *Najvišji vsemogočni Bog*, s končno prošnjo, "da bomo narod Jezusov" v izredni uglasbitvi duhovnika in skladatelja Vinka Vodopivca.

Zanimivi knjigi

Hčerka in sin obsojenca na Nagodetovem procesu Borisa Furlana o pogledu na očeta v knjigi

Knjigi spominov, ki sta ju napisala hčerka in sin pravnika in obsojenca na Nagodetovem procesu Borisa Furlana, osvetljujeta tragedijo v družini, so na pogovoru o knjigah poudarili zgodovinarji Aleš Gabrič, Bojan Godeša in Peter Vodopivec. Polpreteklo zgodovino bomo razumeli, ko bomo nanjo pogledali z vidika posameznikov, je menil Vodopivec.

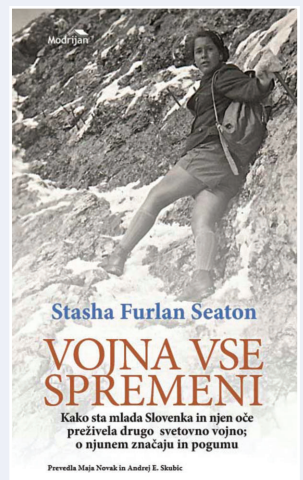

"Polpreteklo zgodovino bomo lahko resnično razumeli šele takrat, ko bomo nanjo pogledali z vidika ljudi - kako so sami čutili in doživljali ta čas", je menil Vodopivec v Ljubljani na pogovoru o prevodu knjige Stashe Furlan Seaton Vojna vse spremeni in knjige Aljoše Furlana z naslovom Domov, ki sta izšli pri založbi Modrijan.

Družina Furlan je živela v Trstu, potem pa pred fašističnimi predvojnimi pritiski pobegnila v Jugoslavijo. Med drugo svetovno vojno so zbežali v Jeruzalem, od tam pa v Južnoafriško republiko, v New York in London, kjer je bil Boris Furlan kratek čas član jugoslovanske kraljeve vlade. Nato so se vrnili v Jugoslavijo, ki pa ni bila več država, kot so jo poznali prej. "V spominih gre za usodo izjemnega slovenskega intelektualca in njegove družine skozi oči njegove hčerke in mlajšega sina", je dejal Vodopivec. Furlan je že leta 1942 napisal delo o partizanskem boju Slovencev, je povedal zgodovinar Bojan Godeša. "Partizanski boj je opisal izrazito v pozitivni luči", je dodal. V času, ko je bil obsojen na Nagodetovem procesu, je bil profesor in dekan pravne fakultete v Ljubljani, kjer je predaval že pred vojno. Po zgodovinarjevem pojasnilu so bili med obsojenci na Nagodetovem procesu najprej sodelavci okupatorja, zatem tisti, ki niso pristajali na povojni sistem, zadnja faza pa je zajela "neposlušneže znotraj komunistične partije". Furlan je sodil v drugo skupino, je dejal.

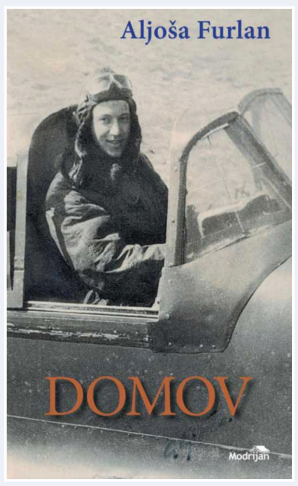

Spomnil je, da je bil Furlan v svojem življenju tako na smrt obsojen že drugič. Leta 1942 so ga namreč na smrt obsodile že fašistične oblasti.

Boris Furlan je bil po Vodopivčevih besedah po svoji politični usmerjenosti protifašist, demokrat in liberalec. Po 2. svetovni vojni je zaradi svojih demokratičnih in svobodomiselnih nazorov prišel v nemilost, čeprav je ves vojni čas podpiral partizansko gibanje.

Smrtno obsodbo so mu kasneje sicer spremenili v zaporno, vendar je bil takrat po Vodopivčevih besedah že tako bolan, da ni mogel več normalno živeti. Obe knjigi obdobju, ki ga obravnavata, dodajata "izrazito človeško dimenzijo", je po pogovoru dodal v izjavi za STA. Zlasti spomini hčerke kažejo njeno doživljanje obravnavanega časa na odprt način, predstavljen z narativno močjo, je dodal.

Dan varne rabe interneta

Skupaj spremenimo internet na bolje

Na drugi torek v februarju se obeležuje mednarodni dan varne rabe interneta. Letos je ta potekal pod sloganom *Skupaj spremenimo internet na bolje*. Kot so ob tem pristavili v slovenski točki osveščanja o varni rabi interneta in mobilnih naprav Safe. si, lahko vsak sam s kulturnim in etičnim vedenjem naredi ogromen korak k spreminjanju interneta na bolje.

Celomesečne aktivnosti za promocijo varne in odgovorne rabe tehnologije v februarju kot meseca varne rabe interneta so bile po navedbah centra Safe. si tako namenjene predvsem promociji kulturnega vedenja v komunikacijah na spletu, spletni etiki in prijaznosti do drugih uporabnikov interneta.

S tem namenom je Safe. si pozval šole po Sloveniji, da bodisi v obliki učnih ur, delavnic, razprav ali na kakšen drug način organizirajo lastne dogodke za obravnavo osrednje teme. Letos se je dogodkom v sklopu meseca varne rabe interneta pridružilo več kot 200 osnovnih in srednjih šol ter drugih izobraževalnih zavodov po Sloveniji.

Podatki državnega statističnega urada za prvo četrtletje lani sicer za Slovenijo kažejo, da je v zadnjih 12 mesecih pred anketiranjem devet odstotkov mladih v starosti od 16 do 24 let, kar pomeni okoli 15.920 oseb, naletelo na okužbo z računalniškim virusom, kar je povzročilo izgubo podatkov ali časa.

Približno trem odstotkov oseb, starih od 16 do 24 let, pa se je zgodilo, da so bili zlorabljeni njihovi osebni podatki, sporočeni prek interneta, ali njihova osebnost, npr. z zlorabo fotografij, videoposnetkov itd.

V skrbi za svojo varnost pri uporabi interneta je omejilo posredovanje osebnih podatkov v spletna družabna in profesionalna omrežja ali se je temu odpovedalo 31 odstotkov 16- do 24-letnikov, 21 odstotkov jih je tako ravnalo pri spletnem nakupovanju, 16 odstotkov pri prenašanju programske opreme, glasbe, videodatotek, iger ali drugih podatkovnih datotek.

Dan varne rabe interneta je osrednji dogodek evropske mreže centrov za varnejši internet INSAFE (www. saferinternet. org), v katerem delujejo nacionalne točke osveščanja o varnih ter učinkovitih načinih rabe interneta ter IKT-tehnologij.

Od leta 2004, ko je dan varne rabe interneta potekal prvič, je znatno prerasel evropske geografske meje, tako da ga zdaj obeležujejo že v več kot 100 državah po celem svetu. V omenjeni mreži že od leta 2005 delujeta tudi slovenski center za varnejši internet in točka osveščanja o varni rabi interneta Safe. si (www.safe.si).

Mestna knjižnica Izola / Ročne spretnosti Mariline Tenore

Kvačkani izdelki kot poslovna priložnost

V Vitrini ustvarjalnosti v izolski mestni knjižnici so bili v februarju na ogled razni imenitni kvačkani izdelki Mariline Tenore. Ustvarjalka, ki že dve leti živi v Izoli, prihaja iz mesta Foggia v Apuliji. Slovensko obalo obožuje tudi zato, ker jo spominja na južno jadransko obmorsko mestece Siponto, na katerega jo vežejo najzgodnejši spomini, zlasti so ti spomini vezani na njeno drago *nono*, babico, ki jo je uvedla v čudoviti svet ročnih del. *"Vsakokrat, ko se lotim kvačkanja, zaznavam nono ob sebi"*, pravi ustvarjalka, ki rada ustvarja tako s tkaninami kot z različnimi vrstami preje.

V Izoli se je navdušila nad tukajšnjo klekljarsko tradicijo, potem ko jo je povsem prevzela tudi goriška čipka.

Navdih za svoje kreacije črpa iz sveta, ki jo obkroža. Italija sama po sebi, pravi, je valilnica umetnosti, kamorkoli se v Italiji človek zazre, tam vidi umetnost, ali vsaj nekaj lepega, kar daje navdih. Seveda, nasvete za ustvarjanje poišče tudi v knjigah in revijah in vendar je najbolj zadovoljna, ko med ustvarjanjem pusti domišljiji prosto pot. Kvačka vse, od prtičkov do odejic, torb, kap ... Njeni izdelki nosijo pečat tradicije in sodobnosti.

Pred dvema letoma je Marilina Tenore sodelovala v iniciativi tržaškega združenja Picknitartcafé, ki je dalo pobudo, da so kvačkarice iz celotne tržaške pokrajine, iz domala vseh italijanskih dežel in tudi iz tujine, od ZDA do Avstrije, Švice, Francije in tudi iz Slovenije, na Velikem trgu v Trstu izdelale največjo kvačkano odejo na svetu in se tako vpisale v Guinnessovo knjigo rekordov. Posamezni deli *Velike Odeje* so bili potem na prodaj, pridobljena sredstva pa so namenili za raziskave multiple skleroze. 8. marca letos bo gospa Tenore sodelovala v sorodni pobudi, in sicer bo v Veroni kvačkala Julijino odejo, s katero bodo kvačkarice opozorile na nasilje nad ženskami.

Sprva so bila ročna dela njen prostočasni konjiček, izdelke je navadno podarjala svojim bližnjim za razne priložnosti, po srednji šoli pa je ravno v tem začutila poslovno priložnost. Njeni izdelki so vidni na priljubljeni facebook strani "L'angolo dell'uncinetto dal punto perfetto".

KO

Marilina Tenore

Po podatkih Združenih narodov

Več kot polovica ljudi na svetu ne uporablja interneta

Skoraj štiri milijarde ljudi, kar je več kot polovica svetovnega prebivalstva, še vedno nima dostopa do interneta, je v nedavnem poročilu ugotovila Mednarodna telekomunikacijska zveza (ITU) pri Združenih narodih. Delež ljudi, ki nimajo dostopa do interneta, je najvišji pri ženskah, starejših, slabše izobraženih in živečih na podeželju.

Glavna težava pri zagotavljanju dostopa do interneta ostaja strošek dostopa do fiksnega širokopasovnega omrežja, ki kljub padcu cen v zadnjih letih ostaja predrag za večino ljudi v revnejših državah, v poročilu ugotavlja ITU.

Čeprav je povprečna mesečna naročnina za širokopasovni internetni dostop na svetu padla z 80 ameriških dolarjev v letu 2008 na 25 dolarjev lani, cene za zakup enega gigabajta podatkov na mesec v revnejših državah ostajajo na ravni več kot polovice povprečne mesečne plače.

Ena možna rešitev je tako povečanje mobilnega dostopa, ugotavlja ITU, saj mobilna omrežja pokrivajo 84 odstotkov svetovnega prebivalstva. Pri tem pa nastaja drugi problem - strošek samih mobilnih naprav, ki so za mnoge v revnih državah še vedno nedostopne.

"V letu 2016 ne govorimo več o tem, da ljudje dostopajo do spleta, temveč o tem, da so na spletu", ugotavlja poročilo ITU. "Kljub temu pa je na svetu še veliko ljudi, ki sploh ne uporabljajo interneta, in veliko uporabnikov, ki ne morejo izkoristiti njegovega potenciala v celoti".

Za povečanje deleža svetovnega prebivalstva z dostopom do interneta so potrebni boljši podatki o tem, kdo nima dostopa in zakaj, še pravi ITU. Ta med drugim opozarja, da podatki o številu naročnikov na storitve mobilne telefonije ne zadostujejo, saj niso več pravi pokazatelj uporabe mobilnih storitev.

Zadnje statistike o številu mobilnih naročnikov namreč kažejo, da je na svetu skoraj toliko naročnin, kot je ljudi. Vendar pa poročilo ugotavlja, da v nekaterih delih sveta skoraj 40 odstotkov prebivalstva nima ali ne uporablja mobilnega telefona.

NOVI GLAS
ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Pravni zastopnik** Marko Tavčar
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.eu**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: ICRAITRRES0
ali **IBAN:** IT 67 M 05484 12401 001570069280, **SWIFT** ali **BIC koda:** CIVIIT2C
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 28. februarja, ob 14. uri

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (144)

NATUROPATIJA JE POGLED V PRIHODNOST

Naturopatija je veda, ki nam pomaga, da si zagotovimo boljšo prihodnost v vsakem pogledu. Naturopatija je veda, ki se je rodila kot potreba današnjega človeka. Združuje različne moderne tehnike, kot je na primer iridologija, in jih povezuje s tradicionalnimi tehnikam, na primer tradicionalno kitajsko medicino. Tako lahko govorimo o iridologiji v naturopatiji, tradicionalni kitajski medicini v naturopatiji, refleksni masaži stopal v naturopatiji, floriterapiji v naturopatiji, jogi v naturopatiji, zeliščarstvu v naturopatiji itd.

V čem je razlika med navadno refleksno masažo stopal in masažo stopal v naturopatiji? V načinu razmišljanja.

Naturopatija ima svojo zgodovino in svojo filozofijo, ki usmerja naturopatski način razmišljanja in postopanja. Glavna vodila naturopatije so vzročnost, iskanje vzrokov bolezni, celostni pogled na posameznika in teorija tekočin, ki zajema predvsem limfo in vezivno tkivo.

Vedno ko pride nekdo do naturopata na pregled, ga ta pregleda celostno in išče prvi vzrok bolezenskega stanja. Pri tem uporablja moderne in tradicionalne tehnike. Ampak bodite pozorni: naturopat ni naravni zdravnik, ne svetuje zelišč namesto uradnega zdravila, naturopat išče vzrok bolezni!

Vzrok bolezni lahko tiči v določenem nepravilnem delovanju enega od organov, lahko je emocionalni, lahko socialni, vezan na družbeno okolje ali določene travme iz otroštva, lahko pa je splet vsega navedenega.

Dober naturopat prepozna vse omenjene težave pri posamezniku, saj ga pregleda in obravnava celostno! Ko oseba pride na naturopatski pregled, ga naturopat pregleda v celoti, to je celotno telo in tudi psihično stanje, saj ima z iridoskopom vpogled tudi v emocionalni svet posameznika, vidne so namreč blokade od fetalnega obdobja naprej.

Na takšen način je naturopat zmožen razumeti, koga ima pred seboj.

Pri videnju in razumevanju težav osebe, ki je prišla na naturopatski pregled, si naturopat pomaga tudi s tako imenovano teorijo tekočin oziroma opazovanjem vezivnega tkiva, ki na podlagi opazovanja in tipanja pove, kateri toksini se iz telesa ne izločajo. Na ta način lahko naturopat razume, kateri organ deluje deficitarno.

/ dalje

www.saeka.si

Čaroben, a samoten kraj

V dolini Idrije (Judrio) (1)

Pred leti, menda so od tedaj minila že štiri, sem se zaljubila v dolino Idrije, v zgornjo dolino Idrije pravzprav, tisto, ki je uklenjena med Staro Goro in Korado in se prek ozke grape skrivaj priplazi do vznožja Kolovrata. Zaraščena, zelena, skrivnostna, strma in v nekaterih predelih še popolnoma divja. Ne vem, od kod ta ljubezen. Morda je vzrok ta, da doma v Kostanjevici nisem imela nobenega razgleda in so mi zidovi in stene zakrivali oblake in svet pod njimi. Morda me je očarala sova s svojim otožnim, skrivnostnim nočnim oglašanjem izza zaraščenih, nedostopnih pobočij. Morda so bili moji zvodniki zvezde in nebo, čisto in jasno, da se lahko svobodno podiš po Rimski cesti in držiš mesec za roko do daljnih nedorečenih obzorij.

No, ne vem točno, kako se je zgodilo, ne vem, kdaj se je zgodilo, niti zakaj. Včasih celo dvomim, da je bila moja odločitev pravilna. A vendar, dejstvo je, da sem se v začetku nekega poletja, tedaj, ko se je najlepši mesec v letu že nagibal h koncu, znašla tu, na meji med Brdi in Benečijo. Zdaj, ko je mimo že nekaj let in ko se zaljubljenost počasi umirja in se zliva v otožnost, me je prijatelj, sodelavec in skoraj sosed Moreno vprašal, zakaj ne napišem zgodbo o sebi in tej dolini. O svojem novem življenju tu.

Res ne vem, zakaj sem tako dolgo oklevala, da bi pisala o dolini, ki mi je postala dom. Morda, če sem odkrita, ker se še vedno privajam na kraje in na ljudi. In sem še vedno tujec, pa čeprav vem, da obstajajo ljudje, ki so in bodo vedno in kjerkoli samo tujci. Morda nisem nikoli pisala o teh pobočjih, ker se tu še vedno ne počutim doma in sem večkrat žalostna, ko gledam na Korado in ne vem, kdo sem, kam grem in kam me nese srce. V iskanju neba, ljudi, dolin in pobočij. Nemir je v meni, ki boli in sega globoko v srce, in vem, da še vedno ni konec mojih poti, mojega iskanja, mojega hrepenenja. Spominjam pa se, da sem bila prve mesece ljubosumna na vse te skrite steze, stoletne kostanje in zeleno modre tolmune. Nisem pisala o njih, ker sem jih želela imeti samo zase. Ne da bi jih delila z nikomer.

Dolina Idrije je od nekdaj mejna dolina. Danes riše reka namišljeno mejo, ki je ni več niti slutiti niti videti. To je nekdanja meja med Slovenijo in Italijo, še prej med Jugoslavijo in Italijo. Ko se pokrajina razširi v nižino, pa postane hudourniška reka meja med goriško in tržaško pokrajino. Nekdaj je Idrija risala mejo med Avstro-Ogrsko in Italijo in naš sosed rad pripoveduje, da so krajani vedno slabo govorili o tistih, ki so

živeli na drugem bregu, na drugi strani vode, kot pravijo Furlani. O tistih časih se govori, da se nikoli ni zgodilo, da bi prebivalec desnega brega Idrije prišel v gostilno čez most na levo stran ali pa nasprotno. Giovanni, prijatelj iz Podbonesca, ki se rad ukvarja z zgodovino teh krajev, pa mi je nekoč razlagal, da so prebivalci desnega brega, tistega, ki je bil nekdaj pod Avstro-Ogrsko, zviška gledali na tiste, ki so živeli onstran reke. Veliko tolovajev, prestopnikov in tistih, ki so imeli probleme s pravico in z avstro-ogrsko oblastjo, so namreč zbežali čez reko in se naselili v Italiji, po pobočjih pod Staro Goro. Baje, niso bili ravno poštenjaki.

Mene je nekje med Idrijo in Korado očarala luna. Nekega poznojesenskega dne, ko se je že mračilo in sem se peš vračala k avtu, se je prikazala, ogromna, svetla, ovita v magični čar divjine, nad pobočji, poraščenimi z gozdovi in nad reko, ki je pripovedovala zgodbe o škratih in krivopetah. Od nekdaj ljubim pobočja, gore, neraziskovane doline. In nikoli mi ni bilo dano, da bi živela ob reki. In zvečer poslušala skrivnostne zgodbe voda, ko po deževju klokotajo v svoji ozki strugi in iščejo novih prehodov med skalami in strmino. Še nikoli v življenju mi ni nobena reka pela večerne uspavanke. Začaral me je svet, ki ga kot mestni otrok nisem poznala, ampak sem ga izsanjala v knjigah in televizijskih nadaljevankah. Življenje sredi gozdov, daleč od vsega, daleč od tistih trgovin, ki jih nisem nikoli marala, od prometnic in mračnih mestnih ulic.

Zdaj si tu, napiši, kako se počutiš, mi pravi Moreno in ne vem, kaj bi. Nekako težko mi je. Sanje se niso izšle. Manjka mi Trst, manjkajo prijatelji iz mladosti, ki jih nikoli ne moreš nadomestiti. Gozdovi so mi všeč, a v vasi, kjer vso zimo ne srečaš žive duše, ker vse sosednje prazne čakajo na poletne vikendaše, mi je tesno. S peščico sosedov si včasih telefoniramo, drugače smo vsi največkrat zdoma. In vsi so tako daleč, da se moram do njih peljati z avtom. Tišina zna biti lepa, samota je bogastvo. A ko zavija burja in je nebo sivo in peč za silo greje ledeno mrzle zidove, zna biti težka. Pretežka. Tedaj si človek zaželi družbe, veselja, morda celo petja in glasbe, dobrega vina, prijateljev, vaškega življenja in vaške solidarnosti. A vsega tega tu ni... Občutek imam, da vladajo tu drugačne vrednote kot pri nas na Krasu. Kraševci in Tržačani smo znani veseljaki, znamo se zbrati in skupaj zapeti. V družbi se znamo nasmejati do solz. Kar tako, ker je veselje pol zdravja. Smeha mi manjka, dovtipov, zabave, ki je namen sama sebi. Igre celo. Občutek imam, da so Furlani preresni. Največkrat se izgovarjajo na delo, da so lahko skupaj. Spontano ne gre. In premalo se smejejo, skoraj nikoli. Delavni so sicer, a delo ni in ne more biti smisel življenja. Tudi denar ne, čeprav vem, da brez njega ni življenja, še manj smeha. Ko je zunaj sivo, da temi ne vidiš konca, potrebuješ ljudi, dlani, besed, bližine. Odkritosrčnih besed. Občutek imam, da jih v tej prelepi, divji, samotni dolini ne znam najti.

Vsekakor je dolina Idrije lepa. Predvsem, ko se iz nižine, mimo Praprotnega (Prepotto), pripelješ v njen zgornji tok in se struga vije med strmimi skalnatimi, zaraščenimi pobočji in zeleno modrimi tolmuni. In je reka prozorna in čista. Tam, kjer ni več vasi, vinogradov in polj, se ponekod pod kamni skrivajo celo rečni raki. Zgornji, divji del doline, tja do izvira pod Kolovratom, naj bi bil dolg celih 25 km. V preteklosti je bilo v teh krajih živahno zaradi številnih mlinov, ki so obratovali na obeh bregovih Idrije. Koliko jih je bilo, točno ne vemo, zadnji, Salamantov, je obratoval do leta 1970. Vsekakor je iznajdba elektrike močno zdesetkala njihovo število, saj je Idrija dejansko hudournik, ki je v sušnih obdobjih tudi po več mesecev brez vode. Tedaj je bilo onemogočeno tudi obratovanje in mletje. Zanimivo je, da je število mlinov na Idriji močno vplivalo tudi na poljedelsko dejavnost. V teh krajih so namreč pridelovali veliko žitaric, koruze in ajde. Te poljščine so danes skoraj v celoti izginile. Pripovedujejo namreč, da so Furlani spoznali, kako je blago, skoraj mediteransko podnebje gričev nad Praprotnim ter veter, ki tu stalno izpodriva vlago in meglo, ugodno za pridelovanje vinske trte. Denar, donosnost in ekonomski interesi so kot vedno izpodrinili preteklost. Bogati kmetje iz Furlanije so pokupili velike površine in zasadili vinsko trto. Vino se zdaj prodaja po visokih cenah, največ v Združene države, v Avstrijo in Nemčijo. Čisto nazadnje je sloviti italijanski vinogradnik Sirch pokupil večino zemljišč Okoli Seuc (Cladrecis). Zdaj načrtuje industrijsko proizvodnjo vin in penin, z uporabo zloglasnega herbicida glifosata in sistemskih škropiv in zasaditev sort, ki sploh niso avtohtone in jih v dolini Idrije do pred kratkim niso poznali. Da bi uresničil svoje cilje, je seveda odstranil stare vinograde s pokalico. Sorto, ki naj bi bila ponos teh krajev.

Dolina, katere prebivalci so, zaradi podnebja in lege, lahko pridelovali vrtnine in poljščine za svoje domače potrebe, zdaj izvaža vina po širnem svetu. Grah, radič in vsakovrstno sadje in zelenjavo pa ljudje kupujejo v veleblagovnicah, kamor prihaja iz Kanade in Kitajske. Pravijo, da je tako donosno. Absurd današnje družbe. Denar je pač sveta vladar in verjetno še kaj več. V vsakdanjem življenju, v industriji, v kmetijstvu in tudi tu, na meji med Brdi in Benečijo, v prelepi, usihajoči, danes že skoraj neobljudeni dolini reke Idrije.

Suzi Pertot

Prizadevanje in upi naših nogometnih ekip

Dva meseca pred koncem vsi še naskakujejo svoje cilje

Do konca rednega dela amaterskih nogometnih prvenstev manjkata še polna dva meseca bojev, marec in april, za nekatere pa se bo sezona podaljšala še z majskim repom. Poglejmo, kakšno je stanje deseterice

slovenskih članskih moštev pred tem spomladanskim delom deželnih lig.

V elitni je osem krogov pred koncem Kras Repen po zadnjih vzpodbudnih nastopih precej na boljšem kot Vesna. Je namreč osmi z 31 točkami, z obstankom ne more več imeti težav, lahko pa bi se vmešal celo v boj za prvih štiri-pet mest. V play-off se sicer uvrsti samo drugouvrščena, ki pa je že nedosegljiva. Drugače je v Križu, saj ima Vesna 26 točk in sploh ni še na varnem pred nazadovanjem oziroma igranjem v neugodnem play-outu. Ekipe, ki se borijo za rešitev, zaostajajo le za štiri točke. Zadnje čase Vesni ne gre najbolje, verjamemo pa, da ima (posebej, ko bo okreval veteran Božičič) dovolj kvalitete, da se lahko mirno izogne play-outu ter prvenstvo konča v sredini lestvice.

V promocijski ligi kroji Juventina sam vrh razpredelnice, Primorec pa dno. V Štandrežu imajo visoke apetite. Priložnost za napredovanje preko prvega mesta je menda edinstvena. Po neposrednem dvoboju pri vodilnih Ronkah (1:1), ki imajo tri točke naskoka pred belordečimi, se stanje na lestvici ni spremenilo, na razpolago pa je še celih 24 točk. Trebenski nogometaši pa so zadnji, edini cilj do konca rednega dela je zanje uloviti play-out. Zadnje tedne zbirajo pohvale (tudi 4:4 v derbiju proti Juventini), točk pa zelo malo. Njihova namera ni nemogoča, v dodatnih tekmah za obstanek pa se itak lahko zgodi karkoli.

Prva amaterska liga zaposluje kar štiri naše enajsterice. Primorje, ki ima za sabo neposredno napredovanje iz druge, kuje zgodovinski dvojni preboj, zdaj je prvi s točko prednosti pred Romansom, ki je edini konkurent za direkten prestop. Neposredni dvoboj je predviden prav v poslednjem krogu, kdo ve, ali bo tedaj že vse odločeno ali bo šlo za pravi finale ...

Zarja se spogleduje s play-offom, ovira jo le nihajoč učinek. Mladost in Sovodnje pa delita otožno zadnje mesto. Da bi se oboji rešili, bo res težko, sicer nič ni še izgubljeno. Na dlani pa je, da je za oba soseda sezona zelo težavna.

V drugi amaterski ligi je Breg po nazadovanju začel prvenstvo kot stroj, po poti pa je zabredel v hudo krizo. Težko bo zbral dovolj moči, da mu še uspe preboj v končnico za napredovanje. Leto 2016/2017 si bodo v Dolini najbrž zapomnili kot sezono prehodnega značaja.

In še tretja amaterska liga, v kateri igra na bolj rekreativni ravni Gaja, predvsem sebi v zadovoljstvo. Za Gropado in Padriče je pomembno, da je športni center živ, v njem pa imajo športni delavci letos z nastopi svojih fantov kar precej zadoščenja. Ekipa je v zlati sredini lestvice.

HC

Z 11. strani

Eros Pagni ...

Za naslednji teden, od srede, 8. marca do nedelje, 12. marca, pa se obeta priložnost srečanja z enim od največjih del Thomasa Bernharda (1931-1989): **Minetti**. V vlogi igralca - fetiša velikega avstrijskega dramatika in pisatelja nastopa znani italijanski igralec Eros Pagni. Sicer povejmo, da poleg že preizkušene predstave stalnega gledališča iz Genove, v režiji Marca Sciaccaluge, kroži v tem času v italijanskih gledališčih tudi uprizoritev palermskega Teatro Biondo s prav tako znanim in karizmatičnim Robertom Herlitzko in režiserjem Robertom Ando'jem.

Bernhard Theodor Henry Minetti (1905-1998) je eden največjih nemških igralcev prejšnjega stoletja, po izvoru italijanske družine, ki je pred drugo svetovno vojno v glavnem nastopal v klasičnih delih (in tudi filmih), v povojnem obdobju pa tudi v sodobnih. Ob Bernhardu gre omeniti še Minettijevo sodelovanje s Heinerjem Muellerjem in kot zanimivost z vsestranskim ustvarjalcem Petrom Handkejem pri filmski priredbi lastnega romana **Levoročna ženska**. Bernhard, ki je znan po svoji bogati, filozofsko in psihološko nabiti, eksistencialni prozi, je tu upodobil igralca, ki se ob zatonu kariere znajde na silvestrski večer v samotnem hotelu na severnomorski obali pri Ostendi sredi snežne nevihte. Po 30-letni odsotnosti iz gledaliških odrov se mu ponudi možnost nastopa v Kralju Learu in stari, resignirani igralec, zdaj v sugestivnih prebliskih značilnega avtobiografskega Bernhardovega miselnega monologa in premega govora, zdaj v rezkih, duhovitih, tudi ganljivih soočanjih in besednih spopadih z redkimi stanovalci hotela, podaja svojo nekonformistično človeško in umetniško izkušnjo. Tokrat so na prizorišču samo gledališče, vloga igralca in njegova moč pri posredovanju in razkrivanju najresničnejših človeških reči. Nedvomno spada lik Minettija v sam vrh Bernhardovih nepozabnih portretov iz leposlovnih del, od Wittgensteinovega nečaka do Potonjenca, a saj pri tem avtorju, podobno kot pri našem Lojzetu Kovačiču, besedno ustvarjanje predstavlja en sam kontinuum umetnosti in življenja, filozofije in ozaveščanja, iskrenosti in pravljičnosti, upora proti vsaki družbeni zlaganosti in krivičnosti, ironije in sarkazma, tudi na račun obtožbe ljudomrzništva, velike žalosti, a tudi velike ljubezni.

V ostalih vlogah nastopajo Federica Granata, Marco Avogadro, Nicolo' Giacalone idr. Za scenografijo in kostume je poskrbela Catherine Rankl, avtor glasbe je Andrea Nicolini, lučkar Sandro Sussi, italijansko priredbo izvirnega nemškega, mestoma zelo poetičnega besedila, je pripravil Umberto Gandini. Predstave se začnejo ob 20.30, razen nedeljske, ki je popoldanska, ob 16. uri. Na spletni strani www. ilrossetti. it se dobijo vse informacije za nakup vstopnic in o tej ter ostalih predstavah letošnjega sporeda.

Skupnost družin Sončnica / Predavanja

Skupnost družin Sončnica iz Gorice vabi na niz predavanj, ki bodo potekala v dvorani Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici. Vsebine se navezujejo na aktualne tematike današnjega časa, srečanja so namenjena vsakomur, ki bi si želel poglobiti svojo osebno in duhovno rast. Prvo predavanje bo že ta **četrtek, 2. marca 2017**, ob 20. uri. "Mož, oče štirih otrok, dedek, podjetnik, skavt, bloger in predavatelj" **ALEŠ ČERIN** bo govoril o tem, ali starši v času od rojstva do odhoda v življenje pripravimo otroke na to, kar jih v življenju v resnici čaka.

Naslednja predavanja:

- **četrtek, 9.3.2017**, ob 20. uri: **IZTOK OSTAN**: "Kako prehiteti apetit za sebični gen"? Govoril bo o slabih prehranskih navadah, o prirojeni želji po nezdravi hrani, o tem, zakaj je nezdrava prehrana bolj vabljiva od zdrave, kako lahko dosežemo zadovoljstvo z neškodljivimi sredstvi.
- **sreda, 15.3.2017**, ob 20. uri: **ALENKA REBULA**: "Ljubezen in pravičnost med odraslimi otroki in starši"
- **petek, 24.3.2017**, ob 20. uri: intervju z gledališkim igralcem **GREGORJEM ČUSINOM**

S 1. strani

Kako izvoliti ...

"Skozi sodne mline sta do ustavnega sodišča prišla le dva", je pojasnil Besostri, "med našimi pritožbami pa je bila tudi ugotovitev, da Italicum ne omogoča izvolitve slovenskega predstavnika".

To je bilo tudi izhodišče za uro in pol trajajočo okroglo mizo. V prvem delu je pravni vidik izvolitve slovenskega predstavnika v Rim predstavil prav Besostri, v drugem delu pa so nastopili še ostali sogovorniki. Besostri je dejal, da je slovenska narodna skupnost (pa tudi furlanska in nemško govoreča v FJK) na področju institucionalnega zastopstva nedvomno precej manj zaščitena od Francozov v Dolini Aosti ali Nemcev na Južnem Tirolskem. "Ti dve skupnosti, ki sta območno močnejši, sta si uspeli izboriti način izvolitve, ki jima je pisan na kožo", je dejal Besostri. Dolina Aosta in območje Južne Tirolske imata svoja okrožja kljub manjšemu številu volilcev v primerjavi z drugimi okrožji. Tam so Francozi in Nemci v večini. Za Slovence to seveda ne velja. Po Besostrijevem mnenju v tem trenutku tudi zajamčeno zastopstvo za Slovence ni realna rešitev. Prvič je tukaj problem uskladitve pojma "zagotovljenega parlamentarca" z italijansko ustavo. "Drugič", je še dejal Besostri, "za to vprašanje ni realne politične volje pri osrednjih italijanskih strankah". Kaj je torej mogoče storiti? "Manevrskega prostora sicer ni prav veliko", je dejal Besostri, "a nekaj sprememb je še mogoče izpeljati" (v pojasnilo je treba sicer povedati, da je bilo srečanje pred skupščino Demokratske stranke in Renzijevim odstopom). Nekdanji senator je orisal možnost, ki bi lahko bila ugodna za slovensko manjšino. V ospredje je postavil oblikovanje manjšega uninominalnega volilnega okrožja, ki bi zajemalo tiste občine v naši deželi, v katerih je slovenska manjšina bolj izrazito prisotna, in v katerem bi slovenski kandidat lahko bil realno izvoljen. Taka sprememba je po njegovem mnenju nujna zato, da se Slovencem zagotovijo iste pravice, kot jih uživajo številčnejše manjšine. "Ne gre za pravno vprašanje", je še dejal Besostri, "temveč izključno za vprašanje politične volje".

V drugem delu večera, ki ga je vodil novinar Primorskega dnevnika Sandor Tence, so spregovorili še predstavniki slovenskega političnega življa v Italiji. Predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila je pojasnila, da telo, ki mu predseduje, pri tem nima nobenih pooblastil. Obljubila pa je, da bodo vseeno pozorno spremljali dogajanje na tem področju. Oglasila se je tudi poslanka Tamara Blažina. Zdajšnja predstavnica slovenske narodne skupnosti v Rimu je za izhodišče vzela ugotovitev, da se je manjšina vselej delila pri vprašanju izbiranja svojega zastopnika v Rimu. Medtem ko Slovenska skupnost podpira idejo zagotovljenega mesta v parlamentu, levičarske sile zagovarjajo nastop v sklopu vsedržavne italijanske stranke. Blažinova je tudi sama izrekla podporo taki rešitvi. Zagotovljeno mesto v parlamentu po njenem mnenju pomeni namreč nujnost preštevanja, kar bi bilo negativno predvsem za Slovence v videmski pokrajini. Ob tem je še dejala, da bi s formulo zagotovljenega mesta bil Slovenec v parlamentu samo glasnik slovenske narodne skupnosti brez širše zaslombe. Izvolitev v okviru večje stranke pa po njenem mnenju prinaša možnost večjega dialoga z ostalimi člani poslanske skupine in močnejše podpore matične stranke.

Carlo Felice Besostri

Da ni političnih okoliščin za zagotovljen mandat in da so s tem v zvezi razmere v Italiji in Sloveniji različne, je povedal tudi deželni odbornik Gianni Torrenti. Dejal je, da se je slovensko zastopstvo v Rimu vselej ugodno reševalo s političnimi dogovori in da ne vidi razloga, zakaj ne bi tako bilo tudi v prihodnje. V izjavi za medije je celo dejal, da, če ne bo šlo drugače, si bo obvezo za uvrstitev Slovenca na izvoljivo mesto (mislil je seveda na listi Demokratske stranke) prevzela dežela.

V nasprotju s Torrentijem in Blažinovo je Gabrovec izpostavil prav model Slovenije kot tistega, ki bi ga mogli prevzeti tudi pri nas. Zagotovljeno zastopstvo za manjšinske narodne skupnosti v parlamentu je dosežek, ki ga premore Slovenija in ne Italija. Zakon Italicum pa je po njegovem mnenju prevara, ki zaradi visoke letvice za izvolitev posameznih poslancev *de facto* onemogoča izvolitev Slovencev. Ob zagovarjanju modela zagotovljenega zastopstva je Gabrovec še dejal, da načeloma ne nasprotuje preštevanju. Možno rešitev vidi v formuli notranjih volitev znotraj slovenske manjšine, iz katerih naj bi neposredno izšel slovenski parlamentarec.

V ospredju je na večeru bil še en predlog, ki so ga, čeprav v nekoliko drugačnih različicah, podprli vsi prisotni. Beseda je tekla o uninominalnem prirejenem volilnem okrožju, ki bi Slovencem realno prinašalo možnosti izvolitve predstavnika. O tem je spregovoril v uvodu Besostri, predlog so nato ponovili in zagovarjali tudi prisotni (z izjemo Torrentija). Okrožje naj bi zajemalo takšno območje, ki bi realno omogočilo izvolitev slovenskega kandidata. Lahko bi to bilo okrožje, kjer se po zaščitnem zakonu uveljavlja vidna dvojezičnost z izjemo velikih središč (Trst, Gorica in Tržič). O tem je v razpravi spregovoril tudi senator Stojan Spetič, ki je pojasnil, da je bil tak predlog osnova za 26. člen zaščitnega zakona, kot si ga je zamišljal poslanec Domenico Maselli. Dokončna formulacija, po kateri se omenja bolj splošno "olajšano zastopstvo", pa je bila posledica političnih kompromisov in usmeritve takratnih večinskih sil v Rimu. V razpravi se je oglasil tudi prof. Samo Pahor. Njegov predlog je izhajal iz nekoliko drugačnih postavk: dejal je, da bi morali za izvolitev slovenskega zastopnika "zarisati" neteritorialno okrožje, v katerem imajo volilno pravico vsi, ki se prijavijo kot pripadniki slovenske manjšine.

Ob robu posveta

Vprašanje zastopstva slovenske manjšine v parlamentu je malodane neskončna zgodba, ki vseskozi visi nad nami kot Damoklejev meč, v ospredje pa stopa vsakič, ko je na vidiku sprememba volilnega zakona. In teh okoliščin je bilo v zadnjih letih kar nekaj. Današnje stanje je še nekoliko bolj zapleteno.

Volilni zakon Italicum, ki uvaja preference, iz objektivnih razlogov dejansko onemogoča izvolitev slovenskega kandidata, ki nikakor ne bi zmogel zbrati zadostnega števila preferenc niti v okrožju, ki zajema vseh 32 občin, vključenih v zaščitni zakon. V tem primeru bi bila edina možnost postaviti v to okrožje Slovenca za nosilca liste, ki ima zagotovljen sedež. Glede na to, kolikšno je "povpraševanje" po zagotovljenih mestih, pa ni težko ugotoviti, da tudi tega ni mogoče pričakovati. Odbornik Torrenti je sicer v Trstu zagotovil, da bomo Slovenci imeli še naprej svojega predstavnika v parlamentu in da se bo za to našla politična rešitev, kot je bilo doslej. "Možnosti za spremembo volilnega zakona so po razsodbi ustavnega sodišča spet odprte", je bilo slišati. Dejstvo, da se Demokratska stranka deli, pa gotovo ne bo pomagalo pri zagonu institucionalnega iskanja rešitev, kako politično zagotoviti manjšini sedež v Rimu. Prioritete so v stranki danes najbrž drugače. Pa še ena opomba na izvajanje odbornika Torrentija, ki je dejal, da si bo v najslabšem primeru odgovornost za politično zastopstvo Slovencev v Rimu prevzela dežela. Koliko in kako lahko slovenska narodna skupnost zaupa deželni upravi glede na pretekle izkušnje, predvsem tiste, povezane z občutljivostjo o potrebah manjšine pri reformi krajevnih uprav, ukinjanju občin in ustanavljanju medobčinskih zvez?

Tržaški večer je v ospredje postavil tudi večno vprašanje, ki se poraja znotraj manjšine, o pravno zagotovljenem mestu oziroma o nastopanju znotraj večje vsedržavne stranke. Prednost nastopanja pod okriljem večje stranke - tako Blažinova - je širše zaledje za podporo pri sprejemanju predlogov. Brez te podpore je Slovenec v parlamentu, je še dejala slovenska poslanka, lahko samo glasnik manjšine in nič več. Tukaj obstaja še druga plat medalje, o kateri velja razmisliti: kaj pa, če se interesi slovenske narodne skupnosti ne ujemajo povsem z interesi stranke (konkreten primer je lahko spet deželna reforma krajevnih uprav)? Kako bo takrat slovenski predstavnik zastopal morebitne interese manjšine, kljub temu da niso v sozvočju s prioritetami stranke, ki ga je uvrstila na izvoljivo mesto?

S 3. STRANI Pogovor: Patrick Quaggiato

Z glasbo želim ...

To ti prihaja samo od sebe, ti je tako všeč ali se za to trudiš, ker se ti ta način zdi najboljši?

To mi je všeč. Mogoče sem tudi sam pevec in zato razmišljam linijsko. In tako hkrati vodim pletenje dveh ali več glasov. Ti glasovi potem ustvarjajo akorde, akordi pa so harmonija. Vedno sem imel rad matematiko...

Imata matematika in glasba veliko skupnega?

Marsikaj imata skupnega, ne sme pa matematika določati glasbe. Takti imajo določeno število dob, fraza ima določeno število taktov itd. Osminke, šestnajstinke ... tudi to je matematika. Veliko fizike je v tem, kako zvenijo akordi: oktava, kvinta itd. Po mojem pa vse to ne sme prevladati. Jaz želim "pilotirati" glasbo, noben vzorec ali formula mi ne sme vsiljevati neke note ali drugih elementov, kot se je dogajalo v preteklosti, ko so pisali po shemah. Obstajajo skladbe, napisane po Fibonaccijevem zaporedju... Jaz pa tega nočem, rad gledam na dušo. Glasba je zame nekaj, kar moraš občutiti v notranjosti. V tem smislu ni matematika. Moja želja je, da bi moja glasba poslušalca pritegnila, ga nagovorila, mu pričarala trenutek lepote.

Kako se rojevajo tvoje skladbe?

Do pred nekaj leti sem pisal po navdihu. Zadnje čase pa izključno po naročilu, saj imam toliko naročil, da nimam časa pisati po lastnem navdihu. Vsak mesec pišem za revijo Pastirček, za zbore, lani poleti sem pisal aranžmaje za božične pesmi, pozimi dve orkestraciji Schubertovih samospevov za koncert v goriškem Verdiju ... Ko prejmem naročilo, si vzamem vsaj mesec časa, saj mi ga zaradi poučevanja, vaj in koncertov zelo primanjkuje.

Kako pišeš?

Najprej potrebujem tišino. Iz praktičnih razlogov sedem za računalnik in pišem; tako prihranim ogromnega časa. Če nimam prave ideje, sedem za klavir in poskusim, kako kaj zveni, pa si zapišem. Če moram napisati kaj nujnega, imam vedno s sabo nekaj listov z notnim črtovjem, tako da izkoristim kakšno minutko tu pa tam med enim opravilom in drugim.

Je zate pisanje neka notranja nuja ali niti ne?

Včasih ja. V sebi nosim idejo, ki jo želim "vreči dol". Zgodi pa se, da nimam vedno časa. Zgodi se tudi, da naročila spreminjajo načrte in moram opustiti svoje ideje.

Nekateri skladatelji menda pišejo z veliko lahkoto, drugim je pisanje velika muka ...

Osebno pišem precej hitro. Kakšenkrat se pa le zgodi, da pridem do točke, ko se ustavim in ne vem, kako bi nadaljeval. Če se kaj zablokira, je najbolje, da zadevo malo pustim pri miru. Zanimivo, ideje mi pogosto prihajajo, ko si umivam zobe ali zvečer, ko se mi sprosti glava. V trenutku, ko pišem, nimam pred sabo celote, temveč en sam del; ko pa se malce "oddaljim" od partiture, vidim stvar z večjo jasnostjo in najdem primerne rešitve, da npr. "popravim", kar se je zapletlo.

Si kdaj imel kakšno obdobje "krize"?

Da. Moja negativna lastnost je ta, da težko rečem komu "ne". Ko pišem po naročilu, mi dajo tudi rok oddaje, to je nekaj groznega! Večkrat sem se resnično mučil, da bi kaj spravil na papir. Saj mi tudi uspe, a večkrat se pošteno spotim. Ko pišem pod takim pritiskom, včasih porabim dvakrat več časa. S časom sem se naučil, da si kdaj pa kdaj vzamem po 10 dni "skladateljskega premora" - ne pišem nič. Od časa do časa je zame pomembno, da "se rigeneriram", da pridobim novo voljo do dela. Če delaš brez prekinitve in samo zato, ker moraš, pišeš vedno enake stvari. Pomembno je se prevetriti, najti nove ideje in navdihe, pa tudi novo voljo.

Pišeš raje zborovsko ali instrumentalno glasbo?

Všeč mi je človeški glas, prepletanje glasov, zato veliko pišem za zbore. Potrebujem pa tudi drugačno pisanje, da ne delam vedno istega. Zato pišem tudi za godbe, komorne sestave in orkestralno glasbo. Mislim, da sem doslej kaj napisal za domala vse vrste sestavov, od velikih zborov do manjših skupin, velikih orkestrov in solističnih skladb.

Tudi solistične?

Pred dvema letoma sem napisal neke variacije za violino na ljudsko temo iz okolice Nove Gorice. Za to me je prosila violinistka Petra Kovačič iz Tolmina.

Kaj pa samospeve?

Tudi. V prvem letniku kompozicije sem moral pisati liederje. Ta zvrst mi je najprej bila malo tuja, saj imam raje večje prepletanje. Potem pa sem se kar naučil. Bila je dobra izkušnja, dobra šola. Mi je tudi uspelo. Kjer je bil glas bolj "pomanjkljiv", sem dodal malo bolj "konkretno" spremljavo, da sem ustvaril, kar sem hotel.

Lani si presenetil z mašo, ki si jo napisal ob letu usmiljenja za res poseben sestav.

To je bila Missa de misericordia Dei. Bila mi je poseben izziv, saj sem prvič pisal za tak sestav, za troglasen ženski oz. mešani zbor in tamburaški orkester. Tamburaši iz Vipave so si želeli nekaj novega, sakralnega. Junija lani smo mašo prvič izvedli v vipavski cerkvi, novembra smo jo ponovili v Dravljah. Sem vesel, da je presegla meje Primorske.

Koliko skladb si napisal doslej?

V poletnih dneh, ko imam več časa, si urejujem katalog po letih. To delam že dve poletji, pa še nisem končal. Ker sem po naravi natančen, bi rad vnesel čim več podatkov. Točnega števila svojih skladb ne poznam. Pred dvema letoma jih je bilo nekaj nad 400; mislim, da sem že presegel prag 500.

Kakšne občutke imaš, ko poslušaš krstne izvedbe svojih del?

Na začetku sem bil dosti bolj napet in občutljiv. S časom sem se na to privadil in sem bolj sproščen. Zanimivo je videti, kaj je dirigent "povlekel ven" iz partiture, ali se to razlikuje od moje ideje. Tako se vprašam, ali sem jaz kaj pravilno napisal ali ne. Tudi to je zame šola. Dirigenti, ki poznajo moj slog, vedo, kaj pričakujem, kaj želim, da pride na dan. Drugi dirigenti interpretirajo drugače, ne nujno napačno, drugače pač dojemajo. Zanimivo!

Pišeš tudi veliko priredb. Kako pristopaš do te zvrsti?

Če gre za ljudski napev, začnem pri njem in ga skušam "obleči" v svoj stil. Če imam pred sabo pop skladbo, kot npr. božični O holy night ali Jingle bell rock, ne smem preveč spreminjati harmonij, drugače poslušalci ne prepoznajo skladbe. Ko aranžiram, že imam neko izhodišče; ko pa pišem nekaj umetnega, startam z belim listom. Včasih imam idejo in gre lahko; ko pa je nimam, je težje.

Si kdaj sodeloval pri kakšnem natečaju za skladatelje?

Leta 1999 sem poslal nekaj skladb na natečaj v Ljubljano, a brez uspeha. V redu, star sem bil 16 let, sem komaj začel. Leta 2001 so v Gorici razpisali natečaj ob 1000-letnici prve omembe Gorice in Solkana. Poslal sem tri skladbe, vse tri so bile deležne objave, ena je bila nagrajena; nagrado sva si delila Stanko Jericijo in jaz. Takrat sem nekako "prodrl" v naš prostor. Počasi sem začel prejemati prva naročila, in sicer za zbor Bratuž in pevsko skupino Musicum. Časopisi so takrat pisali o meni kot mladem skladatelju. Še vedno pišejo, da sem "mlad goriški skladatelj" (se zasmeje; op. ur.). Radoveden sem, do kdaj bodo tako pisali!

Včasih prelistam kakšne razpise, časa za natečaje pa nimam. Raje napišem nekaj, za kar vem, da bo izvajano, kot pa kaj drugega, ki morda nikdar ne bo.

Si kdaj pomislil, da bi pisal glasbo za filme?

Da, sem pomislil, a še nisem imel priložnosti. Marsikdo trdi, da je del mojega opusa zelo blizu filmski glasbi. Rad bi poskusil.

Koliko tvojih notnih zbirk je že bilo objavljenih?

Zveza slovenske katoliške prosvete mi je objavila dve avtorski zbirki, prvo leta 2004, drugo 2008. Leto kasneje je izšel CD. Druge skladbe sem izdal pri založbi Astrum v Tržiču na Gorenjskem; osnovne šole v Sloveniji so naročene na zbirke te založbe. Moje skladbe redno objavlja Pastirček, nekaj se najde v reviji Naši zbori, nekaj je izšlo tudi v Celovcu, nekaj sem napisal za državno zborovsko zvezo Feniarco.

Ob 70-letnici Pastirčka je izšla zbirka Pesmi za mlada grla, ki bo v Gorici doživela krstno predstavitev 7. marca.

Zbirka obsega izbor 28 skladb za otroške in mladinske zbore, ki so bile napisane prav za Pastirčka. Za številne od teh sem izbral poezije Ljubke Šorli, ker so poučne in versko obarvane, primerne za otroke. Izbral sem tudi Berto Golob, ki se razlikuje od goriške pesnice, zato je drugačna tudi glasba. Lani sem uglasbil tri poezije Iris Risegari, vrstnice in kolegice na Glasbeni matici, ki rada piše tudi poezije. Napisala jih je prav zame.

Te ni nikdar zamikal "veliki svet"?

Ja, me je, sem pa bil vedno tako navezan na našo stvarnost, da bi se mi zdelo škoda zapustiti zbore, godbe, šole itd. V svet gre v prvi vrsti, kdor tu ne najde službe. Jaz sem pri 19 letih že začel poučevati ... Ko gledam nazaj, mi je včasih malce žal, da nisem šel nekaj let študirat še kam. Tako je, ko si povezan s svojo zemljo! Ostajam ji zvest.